Grey Scale #13
R G B WH GR BL C M Y K
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
Colour Chart #13
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Centimetres Inches

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

ASG WP wewn. 4226/89

Egz. nr 1

Jerzy ZIELIŃSKI

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA W DZIAŁANIACH BOJOWYCH

PODRĘCZNIK

S/1698
Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/1098
-001403-001-0
59686

WARSZAWA 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

ASG WP wewn. 4226/89

Egz. nr 1

Jerzy ZIELIŃSKI

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA W DZIAŁANIACH BOJOWYCH

PODRĘCZNIK

S/A698
Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/1098
-001403-001-0
59686

WARSZAWA 19

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O WP

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII OBRONY NARODOWEJ
Nr ewid. 59686
II

ASG WP wewn. 4226/89

Egz. nr ... 1

Jerzy ZIELIŃSKI

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA W DZIAŁANIACH BOJOWYCH

Podręcznik

5/1098

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII OBRONY NARODOWEJ
I Ewid.

WARSZAWA 1989

S P I S T R E Ś C I

Strona

x x x 4

1. Znaczenie organizacji i prowadzenia rozpoznania..... 6

2. Istota, cel i właściwości organizacji i prowadzenia rozpoznania..... 7

2.1. Organizacja rozpoznania jako element organizacji działań bojowych..... 11

2.2. Prowadzenie rozpoznania jako zjawisko towarzyszące kierowaniu działaniami bojowymi..... 12

3. Zakres, formy oraz metody organizacji i prowadzenia rozpoznania..... 14

3.1. Zakres organizacji i prowadzenia rozpoznania..... 14

3.1.1. Zakres organizacji rozpoznania..... 14

3.1.2. Zakres prowadzenia rozpoznania..... 17

3.2. Formy organizacji i prowadzenia rozpoznania..... 20

3.2.1. Formy organizacji rozpoznania..... 20

3.2.2. Formy prowadzenia rozpoznania..... 22

3.3. Metoda organizacji rozpoznania i sposoby prowadzenia rozpoznania..... 23

3.3.1. Metoda organizacji rozpoznania..... 23

3.3.2. Sposoby prowadzenia rozpoznania..... 23

4. Warunki organizacji rozpoznania..... 26

4.1. Źródła przesłanek stanowiących podstawy organizacji rozpoznania..... 27

4.2. Wytyczne do organizacji i prowadzenia rozpoznania.. 34

5. Przebieg organizacji rozpoznania..... 41

5.1. Podział na rejony odpowiedzialności..... 45

5.2. Wyodrębnianie obiektów rozpoznania..... 49

5.3. Wyodrębnianie elementarnych zadań rozpoznawczych... 54

5.4. Wybór rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi..... 59

5.5. Wydzielenie elementów i podsystemów rozpoznawczych. 61

5.6. Rozdzielenie elementarnych zadań między elementy /podsystemy/ rozpoznawcze..... 62

43
55

5.7. Organizacja łączności..... 64

5.8. Zabezpieczenie działań elementów i podsystemów rozpoznawczych..... 67

5.9. Stawianie /przekazywanie/ zadań rozpoznawczych..... 69

6. Dokumentacja rozpoznawcza..... 72

6.1. Rola i przeznaczenie dokumentów rozpoznawczych..... 73

7. Prowadzenie rozpoznania..... 84

7.1. Kierowanie systemem rozpoznania..... 86

7.2. Zbieranie, ewidencjonowanie i weryfikowanie informacji /danych/..... 90

7.3. Opracowywanie, wykorzystywanie i rozprowadzanie informacji /danych/..... 91

Zakończenie..... 93

ZESTAWIENIE najważniejszych pojęć i określeń występujących w opracowaniu wraz z przypisywanymi im znaczeniami..... 96

Bibliografia..... 100

Załącznik 1: Podział problematyki rozpoznania wojskowego

SZKICE ZAMIESZCZONE W TEKŚCIE

1. Organizacja i prowadzenie rozpoznania na tle organizacji i kierowania działaniami bojowymi..... 12

2. Uzasadnienie kojarzenia prowadzenia rozpoznania z kierowaniem działaniami bojowymi..... 13

3. Przekształcanie struktur organizacyjnych sił i środków rozpoznania w elementy /podsystemy/ rozpoznawcze..... 15

4. Schematyczne ujęcie idei stałości reguł postępowania podczas organizowania rozpoznania na tle ewolucyjnego charakteru zmian czynników względnie tylko stałych.... 46

5. Porównanie możliwych głębokości zasięgu rejonu odpowiedzialności wynikających z różnych uwarunkowań..... 50

6. Tabela klasyfikacji obiektów rozpoznania..... 53

7. Tabela typowych rodzajów zadań rozpoznawczych..... 56

8. Tabela rozdziału zadań między elementy rozpoznawcze... 63

9. Tabela organizacji łączności rozpoznania..... 66

x x

x

Opracowanie niniejsze poświęcone jest jednej z ważnych części rozpoznania rozumianego jako część sztuki wojennej. Jeżeli bowiem zasadniczo rozpoznanie traktowane jest jako proces, czyli zbiór różnorodnych czynności związanych ze zdobywaniem informacji o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych, to należy także wyodrębniać umiejętności realizowania tego procesu w postaci określonej wiedzy. Rozróżniamy zatem rozpoznanie jako czynność praktyczną towarzyszącą działaniom bojowym i wiedzę o rozpoznaniu wojskowym, nazywaną też potocznie teorią rozpoznania. Wiedza ta zaś to znajomość zarówno czynności występujących w procesie rozpoznania, jak i elementów materialnych współuczestniczących w różny sposób w tych czynnościach.

Teoria rozpoznania w działaniach bojowych traktowana jako opis umiejętności dotyczących różnych aspektów, przejawów i form rozpoznawania została uporządkowana. Stan tego uporządkowania przedstawiono w załączniku 1. Organizacja i prowadzenie rozpoznania jest właśnie jedną z części wiedzy o rozpoznaniu, i to jedną z części ważniejszych. Nie widać tego wprawdzie bezpośrednio w załączniku, ale tak jest w rzeczywistości; uzasadnienie tego zaś znajduje się między innymi w treści niniejszego opracowania.

Poza organizacją i prowadzeniem rozpoznania w sposób zasadniczy wypełnia także wiedzę z zakresu tego rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk - użycie i działanie sił i środków rozpoznania. Oryginalną częścią tej wiedzy jest też z pewnością metodyka oceny nieprzyjaciela. Pozostałe części wynikają z różnorodnych powiązań rozpoznania z innymi składowymi wiedzy wojskowej i nie stanowią o jego oryginalności wśród poczynań związanych z prowadzeniem działań bojowych.

W niniejszym opracowaniu starano się ponadto uwzględnić to, że wiedza teoretyczna i praktyka pozostają z sobą w subtelnym związku. Szczególnie, gdy ma się na myśli wiedzę przydatną na codzień. Dlatego też opracowanie niniejsze jest jednocześnie dość specyficznym opisem praktyki. Opisem, który ma charakter uniwersalny i

uogólniony. Nie jest zatem przywiązany do jednostkowej sytuacji, czy też konkretnych warunków i ustaleń jednej armii. O takim podejściu przesądził także fakt, że większą niewątpliwie wartość, nawet z punktu widzenia praktyki, ma opis pomijający mało ważne fakty i cechy będące wynikiem specyficznych warunków. Trwałość wiedzy w danej dziedzinie zapewniają występujące w jej składzie rzeczywiste prawidłowości, cechy, czy też właściwości wyodrębnione na podstawie wnikliwych obserwacji, bazujące na poprawnie dokonanych uogólnieniach, porównaniach i sformułowanych w postaci wniosków wartościowych ustaleniach. Tylko wtedy też można liczyć na to, że tak powstała wiedza znajdzie zastosowanie w praktyce, a postępujący według jej wskazań uzyska satysfakcjonujące go efekty. Taki cel nadrzędny przyświecał podczas realizacji niniejszego opracowania.

Nie można jednak nie zauważyć, że na skutek przyjętych założeń opracowanie niniejsze "wpycha" się jakby między różnorodne instrukcje, regulaminy i podręczniki fachowo-specjalistyczne. Nie powiela ich treści, ani ustaleń. Uogólnia jednak przedstawiony w nich dorobek i przedstawia w efekcie w swej treści wnioski tworzące dość uniwersalną wiedzę o tym jednym z zasadniczych elementów rozpoznania w działaniach bojowych.

1. Znaczenie organizacji i prowadzenia rozpoznania

W całokształcie przedsięwzięć związanych z przygotowaniem i prowadzeniem działań bojowych organizacja rozpoznania i jego prowadzenie zajmuje niepoślednie miejsce. Wynika to przede wszystkim z roli samego rozpoznania jako jednego z najważniejszych rodzajów zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk.[1] Tym niemniej jednak i z punktu widzenia traktowania rozpoznania jako pewnej części wiedzy wojskowej w ogóle, umiejętności, czy też sztuki właściwego zorganizowania i sprawnego prowadzenia tego procesu zdobywania danych o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych, też wybija się on na jedną z najważniejszych i najbardziej znaczących części "sztuki rozpoznawania". Po prostu w ramach tego rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk niezmiernie ważne jest zarówno jego umiejętne zorganizowanie, jak i sprawne prowadzenie. Konkurencyjną, z punktu widzenia znaczenia, dziedziną dla "organizacji i prowadzenia rozpoznania" mogłoby być jedynie "użycie i działanie sił i środków rozpoznania", które można też nazwać "taktyką rozpoznawczą".

Trzeba jednakże nadmienić, że sformułowanie "organizacja i prowadzenie" w stosunku do całokształtu wiedzy o rozpoznaniu w działaniach bojowych jest trochę mylące. Skłonni jesteśmy bowiem rozumieć kryjące się pod tym zjawisko jako dwie oddzielne czynności wykonywane w dodatku jakby na dwóch różnych poziomach. Pierwszym byłby poziom organizowania rozpoznania i dotyczyłby rzecz jasna sztabów ogólnych oraz ewentualnie dowództw i sztabów jednostek /oddziałów lub pododdziałów/ rozpoznawczych. Natomiast prowadzenie rozpoznania mogłoby być kojarzone z działaniami elementów rozpoznawczych przeznaczonych do bezpośredniego zdobywania informacji, czy też realizujących zadania rozpoznawcze. W praktyce jednak zarówno organizowanie, jak i prowadzenie rozpoznania odnosi się przede wszystkim do sztabów ogólnych, a właściwie do ich komórek rozpoznawczych. Wątpliwości zaś co do poprawności połączenia organizacji i prowadzenia rozpoznania w jeden blok przedsięwzięć realizowanych przez sztabowe komórki roz-

1 Słownik podstawowych terminów wojskowych, wyd. Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1977, R-15.

poznawcze wynikają z tego, iż w rzeczywistości te komórki nie mają bezpośredniego kontaku z obiektami rozpoznania - a co za tym idzie nie mogą, w bezpośrednim znaczeniu tego słowa, prowadzić rozpoznania. Praktyka szkoleniowa jednakże i realnie wyznaczane zakresy znaczeniowo-funkcjonalne dla tych dwóch pojęć, przejawiające się głównie w formułowaniu tematyki szkoleniowej dla sztabów i wojsk, spowodowały traktowanie pośredniej działalności sztabowych komórek rozpoznawczych polegającej na zbieraniu, "obróbce" i wykorzystywaniu informacji oraz kierowaniu systemami, podsystemami i elementami rozpoznawczymi jako prowadzenie rozpoznania. Nie jest to na pewno precyzyjne, ale nie jest też i całkowicie niesłuszne, aczkolwiek bliższe jest z pewnością działalności elementów, podsystemów rozpoznawczych. Nie ma jednak większych powodów do tego, by kruszyć kopie o problemy mieszczące się w polu zainteresowania terminoznawstwa i wynikające z, jakby nie było, zakorzenionej tradycji. Tym bardziej, że nie jest to najważniejsze. Dla działań elementów rozpoznawczych i podsystemów przyjęto bowiem stosowanie określenia "użycie i działanie..."[2] jako ważnej części poczynań związanych bezpośrednio ze zdobywaniem wiadomości o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych tam panujących w działaniach bojowych

Używając zatem sformułowania: "organizacja i prowadzenie rozpoznania" powinniśmy je rozumieć całościowo jako całokształt działalności sztabowych komórek rozpoznawczych, i częściowo dowództw i sztabów oddziałów /pododdziałów/ rozpoznawczych, związanych z realizacją procesu zabezpieczania bojowego /operacyjnego/ działań wojsk w tym zakresie.

2. Istota, cel i właściwości organizacji i prowadzenia rozpoznania

Jeżeli organizowanie i prowadzenie rozpoznania będzie się odnosiło do funkcjonowania sztabowych komórek rozpoznawczych, to istotą tego procesu będzie tworzenie warunków do uruchamiania, rozwijania własnego systemu rozpoznawczego oraz właściwego spożyt-

2 Por. J.Zielinski: Teoria rozpoznania wojskowego, rozprawa doktorska ASG WP, Warszawa 1986, s.127.

kowywania efektów funkcjonowania tego systemu, jak również systemów i podsystemów sąsiadów oraz nadrzędnego i podległych szczebli dowodzenia.

Na sam proces organizowania i prowadzenia rozpoznania będą się oczywiście składały różnorodne przedsięwzięcia i czynności, które zostaną szczegółowo opisane w dalszej części prezentowanego opracowania. Natomiast w niniejszym punkcie ograniczono się do przedstawienia jeszcze dwóch elementów ogólnej charakterystyki omawianego procesu.

Pierwszym z tych elementów jest cel - którym dla organizacji i prowadzenia rozpoznania zawsze powinno być najpierw umożliwienie, a następnie zdobycie w potrzebnym czasie oraz dostarczenie zainteresowanym, lub odpowiednie wykorzystanie, różnorodnych informacji o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych. Cel ten, odpowiednio uszczegółowiony w konkretnej sytuacji, będzie głównym motywem poczynań właśnie przede wszystkim sztabowych komórek rozpoznawczych, a także częściowo, jak już powiedziano, dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych. Jemu podporządkowane będą zarówno czynności oraz przedsięwzięcia, jak i kalkulacje, oceny, wyprowadzanie wniosków, formułowanie meldunków itp. zjawiska występujące w trakcie organizacji rozpoznania.

Drugim po celu elementem charakterystyki organizacji i prowadzenia rozpoznania są jego właściwości. Jest to jednak element złożony. Jedną z ważniejszych zaś takich właściwości jest niewątpliwie konieczność zajmowania się podczas organizacji i prowadzenia rozpoznania drobnymi organami i podsystemami składającymi się z niewielkich sił i środków rozrzuconych na niejednokrotnie dużych obszarach przy jednoczesnym rozpatrywaniu problemów globalnych, o dużym stopniu ogólności w stosunku do tych ostatnich, a typowych dla potrzeb danego szczebla dowodzenia, rodzaju wojsk, czy też rodzaju sił zbrojnych. Właściwość ta wynika z pewnej koniecznej dysproporcji problemowej występującej między techniką zdobywania informacji a potrzebami wynikającymi z przygotowywanych i prowadzonych działań bojowych.

Kolejną właściwością charakteryzującą zarówno organizowanie, jak i prowadzenie rozpoznania jest wzajemne przeplatanie się zjawiska pośredniości i bezpośredniości w tym procesie. Pośredniość wynika z istnienia zawsze co najmniej jednego szczebla pośredniego między organizującymi i prowadzącymi rozpoznania dla potrzeb danego szczebla dowodzenia, danego rodzaju wojsk czy też sił zbrojnych, a elementami /podsystemami/ rozpoznawczymi. Jest to najczęściej szczebel dowództw i sztabów oddziałów /pododdziałów/ rozpoznawczych. Pośredniość ta jest po prostu wynikiem występowania rozwiązań podporządkowujących siły i środki rozpoznania określonym dowódcom zgrupowań rozpoznawczych. Ułatwia to "administrowanie" siłami i środkami zanim nie zostaną użyte do rozpoznania. W trakcie działania elementów i podsystemów rozpoznawczych sytuacja ta nie zawsze sprzyja sprawności funkcjonowania systemu rozpoznania. Tym niemniej rozwiązanie to nie może być traktowane jako przeszkoda bo zabezpiecza ono wiele funkcji praktyczno-organizacyjnych oraz, jak wcześniej wspomniano, rozpoznawczych.

Bezpośredniość zaś jest zjawiskiem, do którego zawsze dążą organizatorzy rozpoznania. Polega ono na zapewnieniu sobie uzyskiwania informacji niejako "z pierwszej ręki" - czyli od działających elementów i podsystemów rozpoznawczych.

Inną właściwością ogólną omawianego procesu jest jego ścisłe, specyficzne powiązanie z organizowaniem i prowadzeniem działań bojowych. To ostatnie musi być bowiem stale poprzedzane organizowaniem i prowadzeniem rozpoznania. Ale funkcjonowanie z kolei rozpoznania jest ściśle zależne od organizowania i prowadzenia działań bojowych /np. co do realizowania zgłaszanych potrzeb, zapewnienia właściwego funkcjonowania zabezpieczenia systemu pola walki i swoistego ubezpieczenia wojsk jednocześnie/. Specyficzność tego ścisłego powiązania polega na pewnym mimo wszystko "autonomicznym" charakterze rozpoznania ze względu na przykład na planowanie i wykorzystywanie efektów działań sił i środków nieraz bardzo daleko głębiej rozmieszczonych w ugrupowaniu nieprzyjaciela niż sięgają zadania sił i środków walki. Stąd właśnie poczynania rozpoznawcze, mimo ich ścisłego powiązania z działa-

niami bojowymi, są w dużym stopniu samodzielne i niezależne od rozwoju działań bojowych. W sumie daje to odmienności w przewidywaniach co do rozwoju wydarzeń, funkcjonowania i oczywiście przeznaczenia sił i środków rozpoznania. Poza tym organizowanie i prowadzenie rozpoznania jest zawsze niewątpliwie jednym z pierwszych procesów realizowanych w czasie organizowania działań bojowych. Toteż chociaż z punktu widzenia wagi realizowanych zadań rozpoznanie jako rodzaj zabezpieczenia wcale nie musiałoby być uznawane za przedsięwzięcie najważniejsze, to jednak ze względu na swoje umiejscowienie w chronologii wydarzeń przygotowujących działania bojowe, wysuwa się ono bezwzględnie na miejsce najważniejsze. Od zorganizowania rozpoznania i na podstawie wykorzystania jego rezultatów możliwe jest w ogóle przystąpienie do rzeczy dowódców i sztabów ogólnych.

Specyficzne znaczenie rozpoznania jako rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk jest również jego istotną właściwością

Trzeba zauważyć ponadto, że całokształtem organizacji i prowadzenia rozpoznania zajmują się w sztabach ogólnych samodzielne komórki /lub samodzielni specjaliści/ stojące w hierarchii ważności zaraz za komórkami /specjalistami/ operacyjnymi. Komórki te podlegają bezpośrednio dowódcy, albo co najmniej jego pierwszemu zastępcy /najczęściej szefowi sztabu/.[3]

Ustalenia dokonywane w zakresie organizacji i prowadzenia rozpoznania przekazuje się w oddzielnych dokumentach bojowych i utrwala w treści planów stanowiących dość samodzielne dokumenty; wyniki prowadzenia rozpoznania zaś rozpowszechnia się selektywnie i wybiórczo w jeszcze innych dokumentach bojowo-informacyjnych. Te cechy też w dużym stopniu przyczyniają się do swoistej tożsamości organizacji i prowadzenia rozpoznania.

Poza tym organizacja i prowadzenie rozpoznania korzysta z priorytetów rozpoznania w ogóle. Do rozpoznania zaś /chodzi nie tylko o sztabowe komórki oraz dowództwa i sztaby jednostek rozpoznawczych/ dobiera się oficerów nie pozbawionych sprytu, o po-

3 Patrząc z perspektywy historycznej, można spotkać jedynie pojedyncze wyjątki od tej zasady, gdy komórka rozpoznawcza zajmowała trzecią pozycję w dowództwie lub sztabie. Por. J.Orzechowski: Dowodzenie i sztaby t.1, Wyd. MON, Warszawa 1974.

nad przeciętnej najczęściej inteligencji, ze znajomością języków obcych, śmiałych, rzutkich i chwytających w lot istotę rzeczy.[4]

W sumie właściwości organizacji i prowadzenia rozpoznania wyróżniają ją dość wyraźnie i czynią z niej proces charakterystyczny i specyficzny jednocześnie, który ma miejsce znaczące w organizowaniu i prowadzeniu działań bojowych w ogóle. Jest to ponadto proces /przedsięwzięcie/ dość rozległy w skali sztabu ogólnego; przenika inne komórki dowództw i sztabów ogólnych oraz powoduje rozwinięcie i utrzymywanie powiązań poza macierzystym stanowiskiem dowodzenia niezbędnych dla zrealizowania właściwych rozpoznaniu zadań i funkcji.

2.1. Organizacja rozpoznania jako element organizacji działań bojowych

Po syntetycznym, chociaż dość powierzchownym zaprezentowaniu organizacji i prowadzenia rozpoznania jako charakterystycznego elementu w pracy dowództw i sztabów ogólnych nie można nie stwierdzić, że niezależnie od wcześniejszych ustaleń scalających każdy z występujących w rozpatrywanej nazwie elementów wchodzi jednak ponadto w skład innych jeszcze całości.

Organizowanie rozpoznania jest przecież bez wątpienia częścią organizacji działań bojowych, a prowadzenie rozpoznania częścią procesu kierowania nimi.

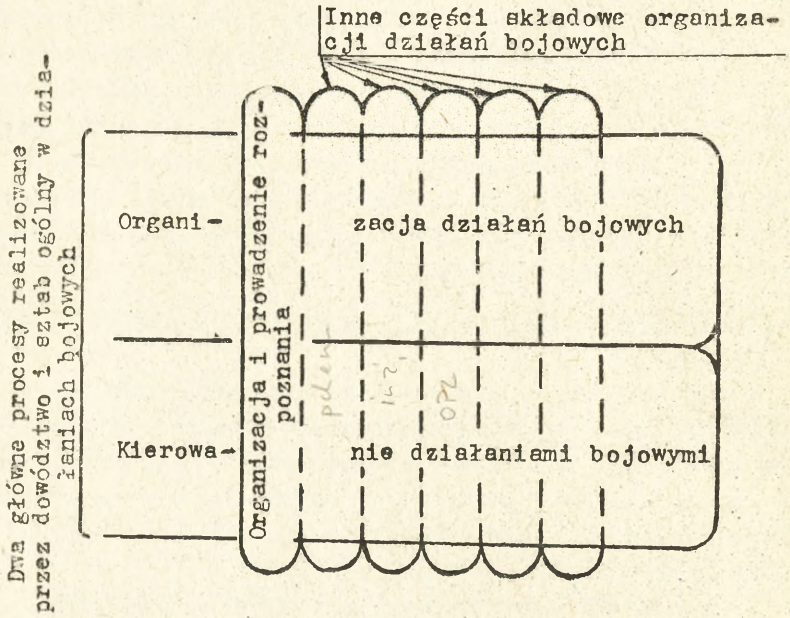
Zaliczenie organizowania rozpoznania do organizacji działań bojowych w ogóle jest faktem bezsprzecznym i nie wymagającym w związku z tym szerszego komentarza.[5] Potwierdza go analityczne spojrzenie na organizację działań bojowych, które powoduje wyodrębnienie poszczególnych składowych tego procesu. Wtedy to też wśród innych przedsięwzięć organizacyjnych dostrzegamy również organizację rozpoznania wraz z jej rolą, miejscem i przeznaczeniem. Bez zorganizowania rozpoznania trudno sobie wyobrazić prowadzenie działań bojowych. Jednocześnie jednak organizowania rozpoznania ściśle wiąże się z działaniami bojowymi właśnie w procesie organizowania tych ostatnich.

---

4 Mówi się o tym nierzadko w literaturze fachowej, a jako przykład wydawnictwo już archiwalne: K.Banach: Zasady i metoda pracy oddziału II sztabu, wyd. Wojskowego Instytutu Naukowo-Oświatowego, Warszawa 1938, s.8.

5 Por. "Słownik...", cyt.wyd., O-29; St.Kołcz: Współczesne dowodzenie wojskami, Wyd. MON, Warszawa 1974, s. 63 - 95.

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA
NA TLE ORGANIZACJI I KIEROWANIA DZIAŁANIAMI BOJOWYMI

Szkic 1

2.2. Prowadzenie rozpoznania jako zjawisko towarzyszące kierowaniu działaniami bojowymi

Skojarzenie prowadzenia rozpoznania z kierowaniem działaniami bojowymi jest właściwe pod warunkiem jednakże uznawania wcześniejszego zastrzeżenia, że prowadzenie rozpoznania to czynności sztabowych komórek rozpoznawczych oraz częściowo dowództw i sztabów oddziałów /pododdziałów/ rozpoznawczych. Tylko wtedy bowiem równolegle z różnorodnymi czynnościami dowództw i sztabów ogólnych, które są właściwe kierowaniu działaniami bojowymi, realizuje się i prowadzenie rozpoznania. Nie można natomiast wtedy zastosować połączenia pojęć "prowadzenie rozpoznania" z "prowadzeniem działań bojowych". Przede wszystkim dlatego, że w praktyce prowadzenie działań bojowych jest kojarzone z bezpośrednią działalnością

sił i środków walki.[6] Zgodnie zatem z tym prowadzenie rozpoznania wojskowego jest paralelne kierowaniu działaniami bojowymi, natomiast prowadzeniu działań bojowych bliższe jest wykonywanie konkretnych zadań przez elementy /podsystemy/ rozpoznawcze na polu walki.

UZASADNIENIE KOJARZENIA
PROWADZENIA ROZPOZNANIA Z KIEROWANIEM DZIAŁANIAMI BOJOWYMI

	Główne elementy składowe działań bojowych	Główne elementy składowe rozpoznania
Poziom działalności dowództw i sztabów ogólnych	Kierowanie działaniami bojowymi	Prowadzenie rozpoznania
Poziom działalności sił i środków walki oraz rozpoznania	Prowadzenie działań bojowych	Wykonywanie zadań rozpoznawczych

Szkic 2

Związek prowadzenia rozpoznania z kierowaniem działaniami bojowymi powoduje liczne zależności tego pierwszego od drugiego. Jest to zresztą zrozumiałe i uzasadnione nadrzędnością działań bojowych w stosunku do związanych z nimi podprocesami i zjawiskami. Nie powinny zatem istnieć przeszkody w "dopasowywaniu" się prowadzeniem rozpoznania do potrzeb kierowania działaniami bojowymi. Oba te procesy zachodzą bowiem w jednym "środowisku" stanowiska dowodzenia. Z drugiej strony bezpośrednio prowadzący rozpoznanie w sztabie ogólnym muszą być stale wyczuleni i nastawieni na potrzeby kierujących działaniami bojowymi. Inna sprawa, że często kierujący działaniami bojowymi mają formalne kompetencje

6 Por. "Słownik...", cyt.wyd., P-24 i K.Nożko: Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej, Wyd. MON, Warszawa 1973,s.124.

do nadzorowania procesu prowadzenia rozpoznania. I aczkolwiek nie czynią tego w sposób ciągły, ale dyskretny, to jednak posługują się wpływowymi czynnikami, takimi jak: formułowanie celu i głównych zadań, ewentualnie wyznaczanie dodatkowych sił i środków. Nie ma zatem, i nie powinno być, formalnych ani też organizacyjno-kompetencyjnych barier we wzajemnych korelacjach procesu prowadzenia rozpoznania i kierowania działaniami bojowymi.

Istotnym jest zatem, aby widzieć sprzężenie procesu prowadzenia rozpoznania z kierowaniem działaniami bojowymi i wynikające z tego powiązania funkcjonalno-formalne wymuszające określone postępowanie przede wszystkim szefów sztabowych komórek rozpoznawczych, ale i dowódców oraz sztabów oddziałów /pododdziałów/ rozpoznawczych.

3. Zakres, formy oraz metody organizacji i prowadzenia rozpoznania

Zakres, formy i metody, jako pewne charakterystyczne kategorie ogólne, są dość reprezentatywnymi elementami stosowanymi do opisu jakiegokolwiek zjawiska występującego w otaczającej rzeczywistości. Stąd posłużenie się nimi podczas omawiania rozpatrywanego procesu jest po prostu niezbędne. Przede wszystkim dlatego, że powoduje dalsze ujawnienie i przybliżenie najbardziej interesujących, chociaż - jak już wspomniano - ogólnych cech zjawiska.

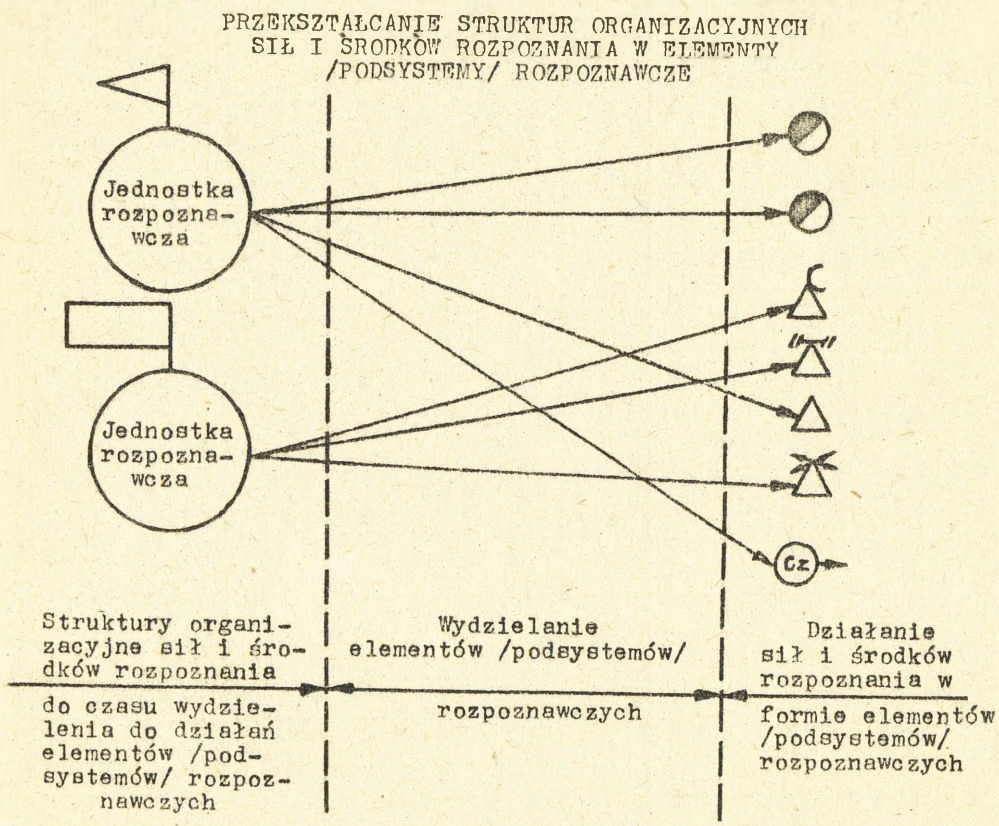
3.1. Zakres organizacji i prowadzenia rozpoznania

W tym punkcie także, wbrew jakby wcześniejszym zabiegom integrującym organizację rozpoznania z jego prowadzeniem w jeden proces, będzie się prezentowało ich zakresy oddzielnie. Nie przeczy to jednak dokonanym zabiegom scalającym; wynika zaś jedynie z potrzeb warsztatowych, umożliwiających dokonanie precyzyjniejszego zaprezentowania dwóch części składowych tego ważnego dla rozpoznania procesu.

3.1.1. Zakres organizacji rozpoznania

Jeżeli chodzi o zakres organizacji rozpoznania, to wynika on przede wszystkim ze składu i rodzaju dysponowanych sił i środków oraz ich podporządkowania w okresie poprzedzającym ich użycie do realizacji zadań rozpoznawczych. Organizacja rozpoznania bowiem sprowadza się nie tylko do przewidywania działań różnorodnych elementów rozpoznawczych, ale wcześniej musi ona "zaproponować"

przekształcenie istniejących struktur organizacyjnych sił i środków rozpoznania, wydzielić z nich typowe /zalecane przez regulaminy i instrukcje/ elementy lub podsystemy rozpoznawcze. Jest to odpowiednikiem tworzenia ugrupowania bojowego z sił i środków walki w działaniach bojowych. Istnienie odmiennych struktur organizacyjnych sił i środków rozpoznania niż struktury elementów, podsystemów tworzących systemy rozpoznawcze ma podłoże praktyczne. Łatwiej jest bowiem rozwiązywać różnorodne problemy zaopatrzeniowo-bytowe w typowych dla ogółu wojsk strukturach organizacyjnych w jakich siły i środki rozpoznania pozostają zanim nie zostaną użyte do działania. Łatwiej także przegrupowywać i odtwarzać zdolność bojową zintegrowanymi jednostkami /pododdziałami, oddziałami/ rozpoznawczymi.

Szkic 3

Trzeba jednak stwierdzić, że w strukturach organizacyjnych sił i środków rozpoznania zachodzą o wiele większe zmiany niż przy tworzeniu ogólnego ugrupowania sił i środków walki. Struktury organizacyjne sił i środków walki są bardziej zbliżone do typowych elementów ugrupowania bojowego lub operacyjnego. W rozpoznaniu następuje natomiast najczęściej wręcz zrywanie dotychczasowych /istniejących/ podporządkowań.[7]

Toteż zakres organizacji rozpoznania wyznaczony będzie zarówno ilością posiadanych sił i środków rozpoznania, jak i może być doraźnie powiększany ze względu na dodatkowo przydzielane siły i środki. Poza rozległością w skład zakresu wchodzi także szczegółowość.[8] W tym względzie mogą zachodzić podczas organizowania rozpoznania różne rozwiązania praktyczne. Od bardzo szczegółowego planowania /organizowania/ działań poszczególnych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych do rozpatrywania globalnych problemów organizacyjnych i formułowaniu jedynie głównych zadań dla wykonawców. W tym drugim przypadku pozostawia się tym samym dowództwom i sztabom jednostek rozpoznawczych dużą swobodę w rozwiązywaniu szczegółów organizacyjnych.

W sumie mówić można o dwóch rozwiązaniach zakresowych co do organizacji rozpoznania. Pierwsze polegałoby na rozpatrywaniu i rozstrzyganiu w sztabie ogólnym niezbędnych szczegółów związanych z organizowaniem rozpoznania i rozwijaniem systemu rozpoznania. Dowództwom i sztabom jednostek rozpoznawczych pozostawiano by rozwiązywanie problemów materiałowo-bytowego zabezpieczenia działań elementów i podsystemów rozpoznawczych.

Drugie rozwiązanie natomiast polegałoby na ogólnym rozpatrywaniu najważniejszych problemów i sformułowaniu bloku zadań ogólnych w sztabie ogólnym i przekazaniu ich do szczegółowego rozpatrzenia w dowództwach i sztabach jednostek rozpoznawczych, gdzie rozstrzygano by wiele zagadnień merytorycznych i problemów organizacyjno-funkcjonalnych rozwijanego systemu rozpoznania.

Cechą, która pozwala rozróżnić te dwie odmiany organizowania rozpoznania jest właśnie zakres tego procesu na szczeblu sztabu ogólnego. Można mówić o pełnym /w pierwszym przypadku/ i ograni-

7 Por. J.Zieliński: Zgrywanie systemu rozpoznania związku taktycznego, Myśl Wojskowa 1984 nr1, s. 132-141.
8 Słownik języka polskiego, PWN, Warszawa 1981 t.3, s.916.

czonym / w drugim przypadku/ zakresie organizacji rozpoznania. Zakres, determinujący określony sposób postępowania podczas organizowania rozpoznania, wynika z różnorodnych uwarunkowań zewnętrznych i specyfiki rodzaju prowadzonych lub przygotowywanych działań bojowych lub też wymogów określonego rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych, dla potrzeb którego przewiduje się rozwijanie systemu rozpoznania i jego funkcjonowanie. W dalszych punktach zostaną wymienione i opisane zarówno korzyści, jak i utrudnienia wynikające z przyjęcia podczas organizowania rozpoznania przez sztab ogólny pełnego bądź ograniczonego zakresu realizacji tego procesu.

3.1.2. Zakres prowadzenia rozpoznania

Ze względu na przyjęcie ustalenia, że prowadzenie rozpoznania jest przede wszystkim czynnością sztabowych komórek rozpoznawczych i w części tylko dowództw oraz sztabów jednostek rozpoznawczych, jest oczywistym, iż zakres tego przedsięwzięcia - z punktu widzenia jego rozległości - musi być większy niż pas własnych działań bojowych /w obronie wyznaczony pas rozpoznania/. Zakres prowadzenia rozpoznania powinien mianowicie odpowiadać rozległością obszarowi, z którego potrzebne będą informacje o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych tam panujących. Przy takim określeniu zakresu jasnym jest, że tylko w części obszaru wyznaczanego przez ten zakres działały będą własne elementy i podsystemy rozpoznawcze. Prowadzący rozpoznanie muszą mieć zatem świadomość, iż rozległość ich poczynań rozpoznawczych będzie większa niż pas, w granicach którego mogą przewidywać, i tym samym uniezależniać się od innych źródeł, działania własnych elementów rozpoznawczych.

Uzależnienie zakresu prowadzenia rozpoznania od rozległości obszaru, z którego potrzebne będą informacje powoduje także jego uzależnienie od sytuacji, rodzaju działań bojowych i od rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych, w którym jest zrealizowane. Automatycznie niejako wymienione zainteresowanie wyznacza też szczegółowość w prowadzeniu rozpoznania, która jest drugim parametrem opisywanego zakresu.

W sumie takie określenie zakresu prowadzenia rozpoznania powoduje ujawnienie, że nie może ono bazować wyłącznie na informa-

cjach zdobywanych przez własne siły i środki, ale musi przewidywać wykorzystywanie, i wykorzystywać, wszystkie dostępne dane i źródła informowania. W tym prawdopodobnie w dużym stopniu informacje /dane/ pochodzące od sąsiadów i przełożonych oraz z różnorodnych innych źródeł. Jest ważną i znaczącą właściwością podprocesu jakim jest prowadzenie rozpoznania, że - przy takim, jak przyjęto jego rozumieniu - charakteryzuje się ono zakresem szerszym niż rozległość pasa własnych działań bojowych /pasa rozpoznania/ jako granic działań własnych elementów i podsystemów rozpoznawczych. Właściwość ta pokazuje konieczną rozległość spojrzenia wynikającą z realnych potrzeb. Zainteresowanie bowiem wynika bezpośrednio z potrzeb, a nie z ambicji szefa komórki rozpoznawczej tylko posiadania przez niego szerokiego spojrzenia. W pewnym subtelnym natomiast związku z rozległością zainteresowań prowadzących rozpoznanie pozostaje druga cecha zakresu, a mianowicie szczegółowość. Nie są to w każdym razie w przypadku prowadzenia rozpoznania cechy proporcjonalnie współzależne. Większa rozległość zainteresowań powoduje bowiem naturalne pomijanie szczegółów, powoduje większą ogólność zainteresowań. Jeżeli się uwzględni ponadto, że szczegółowość jest też z góry przypisana do określonego szczebla dowodzenia ale i do rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych, to taka skłonność staje się oczywistością. Proporcjonalna będzie też rozległość zainteresowań - dla niższych szczebli mniejsza, dla wyższych większa. Trzeba jednak pamiętać, że tak jak nadmierna szczegółowość może być czynnikiem zamazującym ostrość sytuacji, tak i zbytnia ogólność może powodować zgubienie istotnych szczegółów.[9]

Organizujący i prowadzący rozpoznanie mają jednak ograniczoną możliwość ścisłego wpływania na odpowiednią szczegółowość zdobywanych lub otrzymywanych informacji /danych/; mogą ją wyrażać np. określając obiekt /przedmiot/ rozpoznania /np. brygadę lub kompanię w określonym położeniu/, rodzaj potrzebnych danych /informacji/ - zdobycie danych o położeniu, nakazanie śledzenia, lub podanie tylko charakteru działań bojowych obiektu rozpoznania, oraz poprzez określenie terminu dostarczenia danych z rozpoznania. Na

9 Problem odpowiedniej szczegółowości zainteresowań wynika z potrzeb oceny nieprzyjaciela, a właściwie poprawności i trafności wniosków podczas tej oceny wyciąganych - Por. J.Zielinski: Ocena nieprzyjaciela, wyd. ASG WP, Warszawa 1988, s.43-44; K.Banach: Zasady i metoda pracy oddziału II sztabu, wyd. Wojskowego Instytutu Naukowo-Oświatowego, Warszawa 1938, s.63-64.

szczegółowość występującą podczas prowadzenia rozpoznania wpływa też niewątpliwie wyszkolenie sił i środków rozpoznania. Nie wszystko da się bowiem wyrazić w lakonicznej formie zadania stawianego elementom /podsystemom/ rozpoznawczym. Jest zaś celem rutynowego szkolenia, by wyrobić mechanizm jednoznacznego rozumienia różnorodnych typów zadań i "przyzwyczajać" tym samym wykonawców do tego, co jest typowe dla zainteresowań określonego szczebla dowodzenia, dla którego potrzeb ci wykonawcy będą realizowali zadania rozpoznawcze. Inne dane bowiem będzie bez wątpienia potrzebował np. sztab związku operacyjnego wojsk lądowych, inne sztab oddziału ogólnowojskowego wojsk lądowych, a jeszcze inne dowództwo flotylli w Marynarce Wojennej, czy też dowództwo Obrony Powietrznej Kraju itp.

Z drugiej jednak strony działanie elementu /podsystemu/ rozpoznawczego też nie może być sztywno podporządkowane reżimowi potrzebnej danemu szczeblowi dowodzenia szczegółowości lub ogólności danych /informacji/ rozpoznawczych. Mogłoby to spowodować nierzadko zaprzepaszczenie wartościowych informacji. Czasami też po prostu nie można będzie zdobyć innych danych, niż jakieś drobne szczegóły o danym obiekcie, mało reprezentatywne nawet, czy też charakterystyczne dla tego obiektu, by bez wahania orzekać bezsprzecznie, że to on. Jeżeli byłyby zaś takie dane /informacje/ uznane pochopnie za zbyt szczegółowe, a co za tym idzie i za zbyt mało interesujące dla "zleceniodawcy", to można byłoby pozbawić tym samym wspomnianego "zleceniodawcę" potrzebnych mu danych. W skali dopiero centralnej zbiornicy informacji bowiem, jaką jest sztabowa komórka rozpoznawcza, nawet drobiazgowe dane od kilku elementów rozpoznawczych mogą składać się na bardzo wyrazisty obraz przedmiotu rozpoznania. Wyraźnie zatem widać, że drobiazgowość tworząca zakres prowadzenia rozpoznania przez komórkę rozpoznawczą sztabu ogólnego odnosi się przede wszystkim do formułowanych tam zadań i procesu uogólniania wyników rozpoznania, mogących być podstawą do wyciągania wniosków potrzebnych zarówno podczas przygotowywania, jak i prowadzenia działań bojowych.

3.2. Formy organizacji i prowadzenia rozpoznania

3.2.1. Formy organizacji rozpoznania

Obserwacja praktyki, także analiza różnorodnych opisów organizowania rozpoznania, pozwoliły stwierdzić, że można wyróżnić trzy formy w różnorodnych przypadkach realizowania tego podprocesu niezależnie od szczebla dowodzenia, rodzaju wojsk, czy też rodzaju sił zbrojnych w jakich się go przeprowadza.

1 Pierwsza forma cechuje się zaangażowaniem komórek rozpoznawczych sztabów ogólnych przede wszystkim, oraz nierzadko części dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych, do szczegółowego organizowania i planowania rozwinięcia oraz funkcjonowania systemu rozpoznawczego.

2 Druga forma polega na jakby stopniowym schodzeniu z uszczegóławianiem ustaleń organizacyjno-planistycznych. W sztabie ogólnym organizuje się rozpoznanie poprzestając na sformułowaniu głównych zadań bądź to dla podsystemów, bądź też dla dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych, które mają te podsystemy stworzyć, wydzielając odpowiednie siły i środki. Wzorcem w tym względzie mogą być regulaminowe bądź instrukcyjne elementy rozpoznawcze, występujące tam w postaci ustaleń znajdujących się w odpowiednich zapisach. W jednostkach rozpoznawczych zaś zadania ogólne rozmienia się na drobne przydzielając je bądź elementom rozpoznawczym, bądź też podsystemom. Swoją rolę w tej formie organizowania rozpoznania mają do spełnienie i dowódcy podsystemów rozpoznawczych, uszczegóławiając dalej przedstawiane im w formie zadań ustalenia oraganizacyjne. Druga forma pozostawia duże kompetencje i swobodę dowódcom oraz sztabom jednostek rozpoznawczych; bazuje na ich dobrym wyszkoleniu i przygotowaniu do spełnienia roli swoistych podkomórek rozpoznawczych. Przy czym dla komórek rozpoznawczych wyższych szczebli dowodzenia forma ta nie jest łatwa do przyjęcia i realizacji. Trudności wynikające z konieczności zachowania w tajemnicy szczegółów decyzji dowódcy ogólnego nie ułatwiają bowiem podejmowania decyzji co do użycia podległych sił i środków rozpoznania dowódcom jednostek rozpoznawczych. Pozostawienie jednak dużej swobody dowódcom tych jednostek daje im z kolei możliwość przejawienia swojej inicjatywy i zaangażowania się w pełni w jak najlepsze wykonanie zadań.

Trzecia wreszcie forma organizacji rozpoznania polega na pewnym dublowaniu realizowanych w komórkach rozpoznawczych sztabów ogólnych czynności planistycznych przez dowództwa i sztaby jednostek rozpoznawczych. Odbywa się to praktycznie w ten sposób, że w komórkach rozpoznawczych sztabów ogólnych przeprowadza się szczegółowo planowanie rozpoznania, formułując zadania dla poszczególnych elementów, czy też podsystemów rozpoznawczych tworzonego systemu ale jednocześnie formułuje się też kompleksowe zadania rozpoznawcze dla jednostek /oddziałów lub pododdziałów/ rozpoznawczych. W jednostkach zaś ponownie odbywa się rozdzielanie przekazanego pakietu zadań ogólnych wśród tworzonych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych.

Przedstawiona jako trzecia forma organizowania rozpoznania ma typowo "ćwiczebny" charakter; zrodziły ją warunki pokojowego szkolenia wojsk i coraz większe wysiłki wkładane w "perfekcyjne" opanowanie przez szkolonych umiejętności organizowania rozpoznania, niezależnie od miejsca zajmowanego w hierarchii służbowej pionu rozpoznawczego. Duży wpływ na przyjmowanie tej formy organizowania rozpoznania mają przewidywania co do możliwości przejęcia funkcji komórki rozpoznawczej sztabu ogólnego przez część dowództwa i sztabu jednostki rozpoznawczej. Przyczyny zatem, czy też powody, które legły u podstaw bazowania na takiej formie organizowania rozpoznania są w zasadzie racjonalne - głównie jednak ze szkoleniowego punktu widzenia. W rzeczywistości bowiem forma ta wprowadza pewien zamęt kompetencyjny i niepotrzebne powielanie niektórych czynności przy jednoczesnym rozmywaniu i ignorowaniu pewnych istotniejszych faz i cech występujących podczas organizowania rozpoznania. To zaś wcale nie podnosi poziomu i jakości szkolenia. Odwrotnie, powoduje niedostrzeganie swojej roli przez dowództwa i sztaby jednostek rozpoznawczych. Także sztabowe komórki rozpoznawcze tracą w tej formie organizacji rozpoznania umiejętności zwięzłego i spójnego przekazywania ustaleń, które zapadły podczas planowania rozpoznania, w treści sformalizowanych zadań. Nie ulegają też w tej formie organizacji rozpoznania doskonaleniu kontakty z wykonawcami, które chciałoby się żeby osiągnęły sprawność, jak w porzekadle: "mądrej głowie dość w dwie sło-

wie". Jedynie wtedy bowiem przy nie rozpowszechnianiu ogólnych ustaleń przyjętych podczas podejmowania decyzji w sztabie ogólnym i przy krótkim czasie na przygotowywanie treści zadań oraz ich przekazanie, można liczyć na właściwe zrozumienie intencji planujących rozpoznanie przez wykonawców wraz z wynikającymi z tych planów szczegółowych zadań. Trudno zaś osiągnąć tak sprawny system rozumienia się "zleceniodawców" z wykonawcami w takiej formie organizowania rozpoznania, jak ostatnia z opisanych.

3.2.2. Formy prowadzenia rozpoznania

Formy prowadzenia rozpoznania zależą bezpośrednio od szczebla dowodzenia, rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych, dla których potrzeb się je wykonuje. Ogólnie można wyróżnić dwie formy prowadzenia rozpoznania: jednorodnymi siłami i środkami oraz różnorodnymi.

Najbardziej rozpowszechnioną jest forma prowadzenia rozpoznania różnorodnymi siłami i środkami. Jednorodne środki rozpoznawcze mają zastosowanie w zasadzie jedynie w obronie przeciwlotniczej oraz na niższych szczeblach dowodzenia wojsk lądowych, gdzie właściwie dominuje obserwacja. Można o tej formie mówić chyba i w obronie powietrznej, gdzie stosuje się do rozpoznania w zasadzie jedynie środki radiotechniczne.

Forma prowadzenia rozpoznania z wykorzystaniem różnorodnych sił i środków wynika przede wszystkim z większej w takim przypadku możliwości zapewnienia sobie danych z różnych źródeł. Dane z różnych źródeł zaś mają to do siebie, że jeżeli się potwierdzają, to pozwalają na wyciągnięcie wniosków pewnych; jeżeli się wyluczają, powodują wątpliwości pociągające za sobą konieczność wysiłków w celu upewnienia się co do faktycznego stanu rzeczy, bądź też nie powodują formułowania ocen pewnych i nie pozostawiających wątpliwości /ocen i wniosków mogących się powtierdzać z niewielkim tylko prawdopodobieństwem/.

Prowadzenie rozpoznania różnorodnymi siłami i środkami jako charakterystyczna forma globalna realizacji tego jednego z najważniejszych rodzajów zabezpieczeń bojowych /operacyjnych/ działań wojsk wykształciła się w historycznym procesie rozwoju sztuki wo-

jennej. Znajduje to swoje potwierdzenie w stanie i ilości sił i środków rozpoznania przede wszystkim na wyższych szczeblach dowodzenia, w różnych rodzajach wojsk i sił zbrojnych. Stąd organizujący rozpoznanie nie muszą zastanawiać się nad stopniem zróżnicowania elementów /podsystemów/ rozpoznania w tworzonym systemie. Kierując się potrzebami dążą do jak najbardziej efektywnego wykorzystania posiadanych sił i środków, a to, wobec tego czym dysponują, powoduje zaangażowanie właśnie różnorodnych elementów rozpoznawczych.

3.3. Metoda organizacji rozpoznania i sposoby prowadzenia rozpoznania

3.3.1. Metoda organizacji rozpoznania

W organizacji rozpoznania stosuje się zawsze metodę równoległego planowania. Jest to w tym wypadku ścisłe dostosowanie się do metody stosowanej w sztabach ogólnych podczas organizacji działań bojowych. Ale wynika ono nie tyle z chęci formalnego podporządkowania się regułom pracy sztabów ogólnych, w ramach których komórki rozpoznawcze realizują swoje zadania. Jest przede wszystkim rezultatem popędzającej konieczności jak najwcześniejszego rozwinięcia systemu rozpoznania. Dlatego też metoda równoległego planowania jest właściwie jedyną do przyjęcia dla organizowania rozpoznania. Ze względu zaś na to, że założenia tej metody są powszechnie znane, nie będzie ona w niniejszym podpunkcie szerzej opisywana. Tym bardziej, że w dalszej części niniejszego rozdziału przedstawione zostaną szczegółowo poszczególne czynności organizowania rozpoznania i tym samym ujawnione zostaną cechy metody równoległego planowania w zastosowaniu do organizowania rozpoznania w działaniach bojowych

3.3.2. Sposoby prowadzenia rozpoznania

Z punktu widzenia szczebla, poziomu niejako, z którego patrzymy na sposoby realizowania tego przedsięwzięcia zabezpieczającego bojowo /operacyjnie/ działania wojsk, różnie można klasyfikować stosowane tam sposoby. Jeżeli uwzględnić np. stopień zastosowania różnorodnych przyrządów, instrumentów pomocniczych przez siły i środki rozpoznania można te sposoby podzielić na bezprzyrządowe

/naturalne/ i za pomocą przyrządów technicznych.

Najbardziej reprezentatywnym przykładem bezprzyrządowego sposobu prowadzenia rozpoznania jest niewątpliwie obserwacja wzrokowa, która mimo rozwoju technicznych środków rozpoznawczych jest, i długo prawdopodobnie jeszcze pozostanie, jednym z zasadniczych sposobów prowadzenia rozpoznania na niższych szczeblach dowodzenia oraz jako sposób wykrywania obiektów - celów przy bezpośrednim i pośrednim prowadzeniu ognia. Nawet gdy stosuje się do obserwacji sprzęt optyczny, a nawet radioelektroniczno-optyczny, czy też radioelektroniczny, to i tak istota tego sposobu nie zmienia się. W związku z tym i jego zakwalifikowanie może, przynajmniej z punktu widzenia "centralnego zleceniodawcy" jakim jest sztabowa komórka rozpoznawcza, pozostać tradycyjne, czyli do sposobów bezprzyrządowych.

Trzeba jednakże dodać w uzupełnieniu do tego sposobu klasyfikowania prowadzenia rozpoznania, że burzliwie rozwija się wykorzystywanie różnorodnych urządzeń technicznych.

Z punktu widzenia jednakże sztabów ogólnych podział rozpoznania na sposoby z wykorzystywaniem przyrządów i bez przyrządów jest mimo wszystko mało istotny i niereprezentatywny. Właściwszym jest już kryterium wyróżniania tych sposobów za pomocą cechy podległości źródła informacji. Można wtedy mówić o sposobach bezpośrednich i pośrednich. Sposobami bezpośrednimi byłyby te, które bazowałyby na zdobywaniu danych przez własne siły i środki. Pośrednimi zaś te, które bazowałyby na poczynaniach innych sztabów, wskutek nawiązanej współpracy, czy też na skutek wysłanego wcześniej zapotrzebowania na informacje /wiadomości/.

Ale najbardziej istotnym podziałem sposobów prowadzenia rozpoznania byłby podział uwzględniający przeznaczenie zdobywanych i wykorzystywanych informacji. Kryterium to powodowałoby wyodrębnienie dwóch sposobów prowadzenia rozpoznania. Pierwszym byłoby prowadzenie rozpoznania dla potrzeb oceny sytuacji, a drugim dla potrzeb rażenia, prowadzenia celnego ognia.

Prowadzenie rozpoznania dla potrzeb oceny sytuacji, albo inaczej rozpoznawanie sytuacji niekoniecznie musi być natychmiast wy-

korzystywane przez środki rażenia. Ma ono bowiem przede wszystkim umożliwić orientowanie /bądź zorientowanie/ w składzie oraz w położeniu sił i środków nieprzyjaciela w celu przewidzenia jego zamiarów. Rozpoznawanie sytuacji jest typowe dla sztabów ogólnych wojsk lądowych oraz takich rodzajów sił zbrojnych, jak: siły morskie, lotnictwo. Rozpoznawanie sytuacji mieści w sobie kilka sposobów prowadzenia rozpoznania; w tym: bezpośrednie, pośrednie, naturalne /bez wykorzystywania przyrządów/ itp. Jego celem będzie zawsze globalne ogarnięcie wszystkich obiektów w swoim pasie rozpoznania oraz stałe otrzymywanie danych o ich stanie i położeniu. Część z tych danych zaś może być wykorzystana do wykonania uderzeń wojskami lub ogniem w zależności od rozwoju sytuacji bojowej lub operacyjnej.

Sposoby stosowane przede wszystkim, czy też prawie wyłącznie, dla potrzeb rażenia ogniem wyodrębniły się jako autonomiczne i charakterystyczne z chwilą znacznego wydłużenia się zasięgu środków rażenia, gdy musiały w wielu sytuacjach zastąpić celowanie - czyli bezpośrednie nakierowywanie środka rażenia na cel. Ich właściwością jest dążenie do stałego lokalizowania celu w terenie z bardzo dużą precyzją, gdyż gwarantuje to skuteczność rażenia, czy też trafienie w ogóle. Konieczny przy tym sposobie prowadzenia rozpoznania wysiłek organizacyjno-techniczny wynika nie tylko z dość dużych niejednokrotnie odległości do celów-obiektów, ale i z występujących w praktyce różnorodnych błędów, uchybień i pomyłek towarzyszących nieodłącznie określaniu odległości i kierunku bez zastosowania bezpośrednich pomiarów do widocznego celu. Nawet najdoskonalsze urządzenia, jak dalmierze laserowe, czy inne, nie są w stanie całkowicie wyeliminować błędów. Rozpoznawanie celów jako sposób prowadzenia rozpoznania stosowany jest przede wszystkim przez komórki rozpoznawcze obrony przeciwlotniczej, artylerii, obronę powietrzną. Dla tych rodzajów wojsk i rodzajów sił zbrojnych istotnym jest z punktu widzenia charakteru wykonywanych przez nich zadań dysponowanie precyzyjnymi danymi o rozmieszczeniu obiektów, które są dla nich przede wszystkim celami zwalczanymi z chwilą pojawienie się w zasięgu środków rażenia.

Sposoby prowadzenia rozpoznania determinują praktyczną działalność komórek rozpoznawczych sztabów ogólnych, dowództw oraz sztabów jednostek rozpoznawczych w ten sposób, że powodują formułowanie określonych zadań, wykorzystywanie własnych sił i środków oraz dostarczanych przez elementy /podsystemy/ rozpoznawcze informacji /danych/. Stąd podczas charakteryzowania czynności związanych z prowadzeniem rozpoznania należało je bezwzględnie zaprezentować.

4. Warunki organizacji rozpoznania

Zarówno dotychczasowa praktyka, jak i wymagania współczesnego pola walki /czy też przyszłych działań bojowych/ powodują tworzenie się określonych warunków /kryteriów/ koniecznych do przestrzegania w różnym stopniu podczas organizowania rozpoznania.[10] Te warunki /kryteria/ mają zapewnić przede wszystkim sprawność i skuteczność rozpoznania /systemów i podsystemów rozpoznania/. W literaturze przedmiotu rzadko jednak prezentuje się je w sposób wyraźny. Najczęściej warunki /kryteria/ organizacji rozpoznania giną w treści obszernych opisów procesu organizowania rozpoznania. Można się też na nie natknąć w treści specjalistycznych publikacji; szczególnie w rozdziałach poświęconych zasadom rozpoznania. Właśnie te zasady rozumiane bywają przez autorów publikacji jako synonimy warunków /kryteriów/ organizowania rozpoznania. W tym ostatnim przypadku jednak prawie nigdy nie są to wyraźnie i ostro sformułowane zasady, mimo umieszczania w tytule rozdziału /podrozdziału/ hasła: "zasady", które wyraźnie zapowiada takich zasad przedstawienie. Inna sprawa, że wyodrębnienie, uznawanie określonych warunków w organizacji rozpoznania jest poważnym krokiem na drodze do sformułowania zasad. Jeżeli jednak sformułowanie zasad wiąże się z pewnym reżimem naukowych dociekań, a właściwie powinno być ich wynikiem, to istniejąca sytuacja świadczy o tym, że wyników takich jeszcze nie uzyskano. Nie ma zatem jak dotychczas podstaw do tego, by formułować i przedstawiać zasady organizacji rozpoznania. Można jednak powiedzieć, że funkcjonują jakby zastępczo warunki /kryteria/, które są quasi zasadami. Uwzględniają one nie-

10 Por. K.Nożko: Walka o przewagę, Wyd. MON, Warszawa 1985, s. 14-40 oraz Z.Galewski: Czynniki powodzenia we współczesnej walce, Wyd. MON, Warszawa 1986.

wątpliwie pewne istotne właściwości omawianego procesu, a mianowicie prawidłowości organizowania rozpoznania. Można bez wątpienia sądzić, że te "quasi zasady" dobrze spełniają swoją rolę gdyż zapewniają zrealizowanie celu, jakim zawsze było i będzie w tym wypadku sprawnie i terminowo rozwinięty system rozpoznania; - taki, który gwarantuje zrealizowanie zadań rozpoznawczych.

W niniejszym opracowaniu rozpatrywane są warunki /kryteria/ organizacji rozpoznania, które mają w pewnym stopniu charakter uniwersalny, tzn. mają zastosowanie niezależnie od szczebla, na którym organizuje się rozpoznanie, rodzaju wojsk /sił zbrojnych/, w którym się organizację rozpoznania przeprowadza oraz sytuacji taktycznej czy operacyjnej. Z tym, że dla poszczególnych szczebli dowodzenia, czy też rodzaju wojsk /sił zbrojnych/ występować mogą określone modyfikacje tych warunków dostosowane do specyfiki zadań danego rodzaju wojsk /sił zbrojnych/. Spodziewać się należy wprawdzie, że najpełniej i najwyraźniej warunki /kryteria/ takie będą mimo wszystko funkcjonować przede wszystkim w działaniach bojowych wojsk lądowych, gdzie nota bene realizować się będzie, bo najprawdopodobniej takie wystąpią potrzeby, najwięcej różnorodnych zadań rozpoznawczych. I dlatego niniejszy rozdział przedstawia główne wątki organizacji /organizowania/ rozpoznania w działaniach bojowych wojsk lądowych. Tym niemniej jednak jego treść powinna być także w jakimś stopniu reprezentatywna dla specyfiki organizowania rozpoznania przez rodzaje wojsk /rodzaje sił zbrojnych/. Niektóre z odmienności organizacji rozpoznania poza wojskami lądowymi zostaną zatem przedstawione, aby mimo wszystko rozszerzyć zakres zainteresowanych niniejszym rozdziałem.

4.1. Źródła przesłanek stanowiących podstawy organizacji rozpoznania

Z wcześniejszych podpunktów niniejszego rozdziału wiadomo, że proces organizacji rozpoznania mieści się w procesie organizacji działań bojowych w ogóle. Niezależnie zatem od tego, iż jest czynnością charakterystyczną dla specjalistycznego, i będącego jednym z najważniejszych, rodzajów zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk, przynależy także poprzez spełnianą rolę i podobieństwo realizowanego celu do wspomnianej organizacji dzia-

łań bojowych. Z tego faktu wypływa zaś co najmniej jeden wniosek. Ten mianowicie, że organizacja rozpoznania, jako przedsięwzięcie bez wątpienia ważne ze względu na rangę rozpoznania jako rodzaju zabezpieczenia działań bojowych, będzie jednak mimo wszystko tylko jednym z podprocesów organizowania działań bojowych. I to jednym z podprocesów pozostającym poza nurtem zasadniczych przedsięwzięć poświęconych przygotowaniu działań bojowych podstawowych sił i środków walki. Istnieć mogą zatem uzasadnione przypuszczenia, a nawet nie bezpodstawne podejrzenia, że proces organizowania rozpoznania nie będzie absorbował głównych organizatorów działań bojowych, a w tym przede wszystkim dowódcę /szefa/ w takim stopniu, jak organizowanie użycia sił i środków realizujących główne zadania. To zaś może być powodem pierwszych utrudnień /komplikacji/ w organizowaniu samego rozpoznania, tak ważnego dla przygotowania i prowadzenia działań bojowych. W dalszej kolejności, biorąc pod uwagę różnorodne formy zwięzłego komunikowania się /informowania, a w tym przekazywania zadań/ w działaniach bojowych, należy się spodziewać, że specjalistyczne zadania rozpoznawcze będą jeszcze bardziej lakoniczne /zwięzłe, zdawkowe/ niż zadania ogólne. Wystąpią zatem realne utrudnienia w organizowaniu rozpoznania wynikające z ograniczeń informacyjnych, których nie da się prawdopodobnie całkowicie zlikwidować.

Z kolei z najbardziej ogólnego przeznaczenia rozpoznania wiadomo, że realizuje ono swoje zadania ze znacznym wyprzedzeniem w stosunku do zasadniczych sił i środków walki. Przede wszystkim dlatego, że musi dostarczyć odpowiednio wcześniej informacji /danych/, które staną się realną podstawą do prowadzenia efektywnych działań bojowych. A więc powstaje bez mała paradoksalna sytuacja, w której w jednym z pomocniczych podprocesów organizowania działań bojowych, jakim jest organizacja rozpoznania, należałoby postępować tak, aby ten proces przeprowadzać w pierwszej kolejności.

A zatem ograniczona ilość informacji organizacyjnych i konieczna pierwsza kolejność organizowania rozpoznania jako podprocesu organizacji działań bojowych, byłyby pierwszymi dwoma warunkami /kryteriami/ koniecznymi do uwzględniania w czasie przeprowadzania omawianego procesu. Trzeba jednak i w tym miejscu zauważyć,

że wymienione nieco wcześniej niezbędne wyprzedzenie organizowania rozpoznania w stosunku do organizowania działań bojowych niesie z sobą co najmniej dwa niebezpieczeństwa dla sprawności funkcjonowania rozpoznania.

Pierwszym z nich byłoby zagrożenie rozminięcia się podjętym pochopnie wysiłkiem rozpoznawczym w stosunku do potrzeb wynikających z mających nastąpić działań bojowych. Nie jest to bynajmniej zagrożenie urojone wobec niewątpliwej konieczności dokonywania różnorodnych ustaleń podczas organizowania rozpoznania zależnych od ustaleń powstających w dowództwie /sztabie/ ogólnym w ogóle, zanim jeszcze zapadną rozstrzygnięcia zasadnicze co do użycia podstawowych sił i środków walki. Powstawałoby np. zjawisko zbyt szeroko prowadzonego rozpoznania, albo przesunięcia się pasa rozpoznania poza pas przyszłych działań bojowych, co mogłoby spowodować nie otrzymywanie informacji /danych/ z określonego potrzebami pola walki lub operacji obszaru. Konsekwencje takiego stanu rzeczy nietrudno przewidzieć.

Powyższe zjawisko nie powinno oczywiście mieć miejsca. Trudno organizować rozpoznanie za wszelką cenę, przy braku najniezbędniejszych przesłanek podstawowych /ogólnoorientujących/. Te zaś mogą właściwie pochodzić jedynie od decydentów zaangażowanych i kompetentnych w podejmowaniu wiążących decyzji ogólnych. Decydentami tymi są przede wszystkim dowódca lub szef. Sprawa nie wydaje się być zatem problemem, gdyż regulaminy i instrukcje ważniejszych armii świata właśnie dowódcę /szefa/ czynią odpowiedzialnym za organizowanie rozpoznania; nie może się on uchylać od udziału w organizowaniu rozpoznania - należy to zawsze do jego istotniejszych obowiązków. W ten sposób - przez skupienie kompetencji odnośnie organizowania działań bojowych i rozpoznania w rękach jednej osoby /dowódcy lub szefa/, czy też grupy osób /dowództwo, szefostwo/, eliminuje się wcześniej wymienione zagrożenie.

Ponadto, chociaż organizowanie rozpoznania należy zakończyć przed zorganizowaniem działań bojowych w ogóle, to przecież nie oznacza to, że należy je również wcześniej rozpocząć. Organizację działań bojowych bojowych w ogóle rozpoczyna się i już na samym początku dąży się do jak najszybszego podjęcia najbardziej podsta-

wowych ustaleń ogólnych i pierwotnych. Następnie zaś realizuje się te podprocesy, które warunkują wykonanie innych przedsięwzięć dalszej organizacji działań bojowych. Gdy zajmuje się tym jedna osoba /ewentualnie wąska grupa osób/, to ma ona możliwość takiego ułożenia swojego postępowania, aby pogodzić wymienione wcześniej uwarunkowania i zniwelować istniejące przeszkody. Wszystko jest proste i nieskomplikowane na niższych szczeblach dowodzenia wojsk lądowych, lub niewielkich jednostkach rodzajów wojsk czy rodzajów sił zbrojnych, gdzie występuje dowódca i jeszcze jeden, najwyżej dwóch organizatorów działań bojowych. Sprawa komplikuje się jednak na wyższych szczeblach dowodzenia, gdzie przybywa problemów i zagadnień rozwiązywanych podczas organizowania działań bojowych oraz gdzie zwiększa się ilość bezpośrednich i pośrednich organizatorów /dowódca, sztab, a w nim różnorodni szefowie komórek, czy też nawet dowódcy rodzajów sił zbrojnych/. Pojawiają się niezbędne w takich warunkach kontakty międzyludzkie i międzykomórkowe. Konieczne jest stopniowe włączanie poszczególnych osób i komórek /a w tym komórki rozpoznawczej/ w proces sprawnego organizowania działań bojowych. Sam dowódca /szef/, nawet wsparty nieco szerszym kręgiem kompetentnych zastępców, nie byłby w stanie zrealizować wszystkiego, co wiąże się z zorganizowaniem działań bojowych dużych i bardzo dużych zgrupowań wojsk.

W tym miejscu koniecznie trzeba uwzględnić również różnorodne powiązania pionowe między sztabami różnych szczebli dowodzenia, które wytworzyły się i utrwaliły w historycznym procesie usprawniania dowodzenia wojskami w działaniach bojowych. Jest bowiem tak, że dowódcy niższych szczebli podlegają bezpośrednio dowódcy wyższego szczebla - dysponując oczywiście podporządkowanymi sobie sztabami. Jednocześnie jednak te sztaby i tworzące je specjalistyczne komórki /a w tym i komórki rozpoznawcze/ respektują określone formy podległości w stosunku do odpowiednich komórek sztabu nadrzędnego. Nazywane jest to najczęściej podległością funkcjonalną. W ramach tej podległości przekazywane są specjalistyczne zarządzenia /nakazy, zalecenia i wyjaśnienia/ wprawdzie w imieniu dowódcy /szefa/ i przy jego akceptacji, w których ujmuje się przede wszystkim specyficzne zadania oraz te informacje- które wynikają

z decyzji szczebla nadrzędnego, i które mają ukierunkować komórki sztabowe podległych szczebli dowodzenia w organizacji podprocesów działań bojowych. Opisane powiązania pionowe specjalistycznych komórek sztabowych powodują, że także w zakresie organizacji rozpoznania zwiększa się ilość różnorodnych informacji spoza własnego stanowiska dowodzenia potrzebnych podczas realizacji tego ważnego podprocesu jego wykonawcom.

Do rozstrzygnięcia zostaje sprawa skutecznego zainicjowania procesu organizowania rozpoznania. Za aksjomat należy przyjąć oczywiście ustalenie, że dowódca /szef/ jest odpowiedzialny za jego przebieg. Nie będzie on jednak w stanie stale uczestniczyć w całym podprocesie organizowania rozpoznania. Istnieją w tym względzie różnorodne rozwiązania organizacyjne, najczęściej w formie wydzielania do części podprocesów organizowania działań bojowych jednego z zastępców dowódcy /np. szefa sztabu/ - szczególnie na wyższych szczeblach dowodzenia. Jednak okazuje się, że i ten nie jest w stanie całkowicie bezpośrednio organizować rozpoznania. Toteż faktycznie całość czynności organizacyjnych realizuje właściwie szef i podległa mu specjalistyczna komórka rozpoznawcza /osoby funkcyjne wchodzące w skład tej komórki/ danego szczebla dowodzenia /rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych/. Stąd dużego znaczenia nabiera właśnie sprawne zainicjowanie pracy szefa tej komórki, a poprzez niego włączenie całego jej składu do realizacji zadań.

Pierwszym, trwałym, rozwiązaniem jest sformułowanie dla składu osobowego komórki rozpoznawczej obowiązków funkcyjnych jednoznacznie ustalających dużo wcześniej, bo w okresie pokojowego szkolenia, konkretne zadania na okres organizowania rozpoznania w działaniach bojowych. Dobór odpowiednio przygotowanych i wyszkolonych ludzi gwarantuje z kolei właściwą realizację tych zadań. Natomiast w konkretnej sytuacji /konkretnego sztabu, w konkretnej sytuacji taktycznej czy operacyjnej, oraz wobec konkretnych zadań, które należy wykonać/ organizującym rozpoznanie potrzebne są szczegółowe ustalenia, które przyjęto już w ramach organizowania działań bojowych w ogóle. Dopiero wtedy można przystąpić "z kopyta" do organizowania rozpoznania, by tak wyprzedzić z kolei poczynania or-

ganizatorów działań bojowych, aby rozpoznanie mogło w określonym czasie dostarczyć niezbędnych informacji /danych/ o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych tam panujących. To szczegółowe zorientowanie organizujących rozpoznanie uzyskuje się poprzez przekazanie im węzłowych dla tego podprocesu danych. Często zbiór tych danych, lub formę ich przekazania, nazywa się wytycznymi /udzielaniem wytycznych/ w zakresie organizacji rozpoznania.

Poza tym, i niezależnie od wytycznych, które przekazywane są właściwie tylko szefowi komórki rozpoznawczej /może być, że i któremuś z zastępców dowódcy - jeżeli obowiązujący podział funkcjonalny, i zakres obowiązków osób funkcyjnych, to przewiduje - w pewnej sprzeczności z tym co wcześniej napisano, iż właśnie on nie zajmuje się bezpośrednio organizowaniem rozpoznania/ szef komórki rozpoznawczej może zapoznać się z ogólnym zadaniem stojącym przed danym zgrupowaniem sił i środków walki. Pozwoli mu to orientować się w sytuacji ogólnej, w ramach której realizowane będą zadania rozpoznawcze.

W sumie zatem przesłanki mogące być podstawą organizacji rozpoznania dla bezpośrednio je realizujących zawarte mogą być w:
- zadaniu bojowym sformułowanym /przekazanym/ dla danego zgrupowania sił i środków walki /rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych/;
- specjalistycznym /rozpoznawczym/ zarządzeniu odpowiedniej nadrzędnej komórki zestawiającym zadania rozpoznawcze przewidywane do zrealizowania w ramach tego nadrzędnego systemu rozpoznania;
- wytycznych dowódcy /szefa/ ogólnego danego szczebla dowodzenia;
- treści podjętej decyzji lub zamiaru własnego dowódcy /szefa/.

Ale poza tym oczywiście stan własnych sił i środków rozpoznania oraz przygotowanie, umiejętności i doświadczenie całości, wraz z szefem, całego personelu komórki rozpoznawczej, muszą być uwzględnione w procesie organizacji rozpoznania.

Wymienione przesłanki wyczerpują w zasadzie jakiekolwiek źródła zarówno możliwe, jak i spodziewane /oczekiwane/, które mogą zasilać proces organizowania rozpoznania. Dla poszczególnych szczebli dowodzenia wojsk lądowych, także rodzajów wojsk i rodzajów sił zbrojnych - jeżeli występują typowe komórki rozpoznawcze-będą charakterystycznymi elementami zapewniającymi najniezbędniejsze

informacje podstawowe i wyjściowe dla organizacji rozpoznania. Jedynie na niższych szczeblach dowodzenia, głównie w pododdziałach, gdzie organizacją rozpoznania, w ramach organizacji działań bojowych, zajmuje się jednoosobowo dowódca, nie wystąpią przesłanki zawarte w zarządzeniu rozpoznawczym. Nie będzie się po prostu formułowało, wykonywało, zarządzenia rozpoznawczego dla pododdziałów grupujących zasadnicze siły i środki walki. Mogą je natomiast zastąpić ustne wytyczne dowódcy lub szefa komórki rozpoznawczej szczebla nadrzędnego.

Przedstawiając źródła przesłanek będących podstawą do organizacji rozpoznania nie scharakteryzowano w zasadzie samych przesłanek. Głównie ze względu na konieczność przejrzystego i syntetycznego przedstawienia tych źródeł i omówienia ich samych. Starano się odpowiedzieć na pytania: Dlaczego wymienione źródła występują ? Co sprawia, że źródła te są wytworem przesłanek stanowiących podstawę do organizowania rozpoznania i w ramach czego się to odbywa ?

W sumie jednak dotychczasową treść tworzą tylko ogólne wiadomości o warunkach w jakich odbywa się organizacja rozpoznania jako jednego z podprocesów organizacji działań bojowych. Uzyskano w ten sposób jednak możliwość przedstawienia prawidłowości i zależności zewnętrznych /zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich/ towarzyszących organizacji rozpoznania - a na ich tle powstawanie wymienionych przesłanek. W dalszej części niniejszego punktu poświęconego warunkom występującym w organizacji rozpoznania omówione zostaną wytyczne dowódcy /szefa/ jako ważne dla rozpatrywanego procesu źródło przesłanek podstawowych i wyjściowych. Natomiast z pozostałych przesłanek szerzej rozpatrzone zostanie specjalistyczne zarządzenie /rozpoznawcze/, jako charakterystyczny i reprezentatywny dla rozpoznania dokument przekazujący przede wszystkim ustalenia szczebla nadrzędnego i zadania rozpoznawcze dla podległych szczebli dowodzenia wynikające z roli i miejsca danego podsystemu w nadrzędnym systemie rozpoznania, oraz inne dane organizacyjne warunkujące niezakłócone funkcjonowanie systemu i tworzących go podsystemów. Zarządzeniu rozpoznawczemu będzie przeznaczone miejsce w podpunkcie zatytułowanym: rola i przeznaczenie doku-

mentów rozpoznawczych. Pozostałe źródła przesłanek, tzn. zadanie bojowe, zamiar /decyzja/ dowódcy ogólnego nie będą omawiane ze względu na ich przynależność do obszaru organizowania działań bojowych w ogóle; są to źródła, których elementy, konstrukcję i treść formułują specjaliści od dowodzenia, taktyki, sztuki operacyjnej, a ustalenia w tym względzie przekazują w różny sposób /za pomocą regulaminów, instrukcji, czy też prac badawczych, promocyjnych oraz publikacji/.

4.2. Wytyczne do organizacji i prowadzenia rozpoznania

Rola i znaczenie rozpoznania dla organizacji i prowadzenia działań bojowych w ogóle powodują, że na przestrzeni dziejów nie schodziło ono z obszaru bezpośrednich zainteresowań i zaangażowania się w jego organizowanie przede wszystkim dowódcy /szefa/[11]. Tak jest zresztą i obecnie, a w przyszłości nie powinno być inaczej.[12] Z tym, że jak nadmieniono już wcześniej jest coraz mniej prawdopodobnym aby dowódca /szef/, szczególnie na wyższych szczeblach dowodzenia, był w stanie angażować się w szczegóły związane z organizacją rozpoznania. Toteż chociaż niewątpliwie musi on mieć stałą pieczę nad rozpoznaniem aby się ono właściwie nakierowywało i skutecznie wspomagało tym samym ustalenia decyzyjne podjęte dla zrealizowania w działaniach bojowych zadań ogólnych /zasadniczych/, trudno oczekiwać by przejawiało się to w stałym ingerowaniu dowódcy /szefa/ zarówno w proces organizowania, jak i prowadzenia rozpoznania. Nie będzie on na to miał najprawdopodobniej ani warunków, ani czasu zgodnie z istniejącymi prognozami odnośnie dynamiki rozwoju wydarzeń, jak i czasu pozostającego mu na orientowanie się w sytuacji i podejmowaniu decyzji ogólnej w działaniach bojowych.[13] Zjawisko to odnotowano już zresztą w poprzednim podpunkcie.

Jednym z istotniejszych czynników integrującym konieczną pieczę dowódcy /szefa/ nad organizacją rozpoznania z jego bezpośrednimi realizoatorami stanowią wytyczne. Będą one wprawdzie tylko

11 J.Orzechowski: cyt.wyd.,s. 105 - 391.
12 J.Zielinski: Przyszłość rozpoznania wojskowego, Myśl Wojskowa 1987 nr 7, s.57 - 62.
13 Por. Prognoza przyszłych działań wojennych /w tym operacji i działań bojowych/ oraz rola poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i służb /lata 1990 -2015/, Wyd. ASG WP, Warszawa 1987. s.80 - 211.

jednym ze źródeł przesłanek tworzących podstawy do organizowania rozpoznania. Mogą być jednak źródłem niezmiernie ważnym i kluczowym. Przede wszystkim dlatego, że mogą oddawać, powinny nawet oddawać, elementy osobistego zorientowania dowódcy w sytuacji i jego zaangażowania w organizowanie rozpoznania. Przy czym powinny to już być elementy powstałe w wyniku dokonania przez dowódcę wstępnych kalkulacji i podjęcia najniezbędniejszych ustaleń potrzebnych dla zorganizowania działań bojowych. Odzwierciedlać się mogą zatem w rozpatrywanych wytycznych rozeznania powstałe także w wyniku osobistych doświadczeń dowódcy i aktualnego jego zorientowania co do potrzeb odnośnie wiadomości o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie przyszłych działań bojowych. Uwzględniać mogą także wytyczne dalsze zamiary dowódcy. Wszystko to stanowi o znaczeniu wytycznych dla organizowania rozpoznania.

Jednak poza ujmowaniem w wytycznych najbardziej znaczących ustaleń merytoryczno-organizacyjnych, stanowią one sobą znaczący impuls dla organizatorów rozpoznania, świadcząc o tym, że dokonane zostały podstawowe i najważniejsze ustalenia co do prowadzenia przyszłych działań bojowych; że zapoczątkowany został proces organizowania tych działań bojowych. Powstaje zatem najbardziej dogodna i właściwa pora by niezwłocznie organizować rozpoznanie; to zapewni jak najwcześniejsze rozwinięcie całego systemu rozpoznania dla zdobycia potrzebnych informacji /danych/.

Reasumując zatem można stwierdzić, że dwa najważniejsze powody przesądzające o znaczeniu wytycznych do organizacji rozpoznania, to:

- możliwość ujmowania /i przekazywania tym samym/ w ich treści najważniejszych elementów wynikających z bezpośredniego już zorientowania dowódcy co do potrzeb w zakresie rozpoznania w świetle stojących do zrealizowania zadań ogólnych - które są jednocześnie także bezpośrednimi przesłankami do organizacji rozpoznania;
- możliwość zainspirowania bezpośrednich organizatorów rozpoznania do rozpoczęcia działania.

Jeżeli jednak drugi z powodów jest zrozumiały i nie wymaga w zasadzie komentarzy, to pierwszy rodzi prawie że automatycznie

pytanie o treść takich wytycznych. Pytanie jest tym bardziej zasadne, że jest niewątpliwie ciekawym co w takim razie w takich wytycznych należałoby ujmować, by spełniały one swoje przeznaczenie wyrażane wcześniej poprzez przedstwienie ich roli i znaczenia.

Można stwierdzić, iż jest faktem, że zarówno szczegółowa treść takich wytycznych, jak i ich forma nie jest bynajmniej sztywno i precyzyjnie ustalona. Odpowiada to zresztą duchowi wyrażenia "wytyczne". Nie może to być przecież w zasadzie nic innego, niż krótkie i ogólne zorientowanie kogoś w istocie, znaczeniu /przeznaczeniu/ czegoś, w co wysłuchujący wytycznych ma się aktywnie zaangażować /najczęściej coś samodzielnie zrealizować/. Z tym, że i społeczne /potoczne/ rozumienie wytycznych jako pewnego sposobu komunikowania /przekazywania/ idei, intencji, zamiarów bywa różnorodne - i to jest najczęściej powodem braku ustaleń co do formy i szczegółowej zawartości wytycznych. Można zatem spotkać przypadki formułowania bardzo szczegółowych, i co za tym idzie, obszernych wytycznych, również do organizacji rozpoznania, jak i zdawkowych tylko zdań informujących o jakichś ważnych ustaleniach. Nie udzielanie natomiast wytycznych w ogóle, co jest przypadkiem mimo wszystko odosobnionym, tłumaczone jest tezą, że: "brak wytycznych też jest wytycznymi".

Z punktu widzenia praktyki dowódczo-sztabowej, a taki punkt widzenia powinien mieć największą wartość w rozpatrywanym przypadku, oraz na podstawie analizy i oceny warunków i potrzeb występujących podczas organizowania działań bojowych można jednak stwierdzić, że wytyczne do organizowania rozpoznania i jego prowadzenia /niezależnie od szczebla dowodzenia i rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych, w których będą formułowane/ powinny być krótkie, zwięzłe i ujmować najbardziej istotne rzeczy. Wynika to także z potrzeby pozostawienia inicjatywy bezpośrednim wykonawcom i nie wyręczania ich z obowiązków na nich spoczywających. Należałoby zatem w formie i treści wytycznych pogodzić chęci - wypływające czasami z wręcz asekuracyjnych motywów - umieszczania w nich jak największej ilości danych, z wymogiem by wytyczne te były z kolei jak najkrótsze. Jest to niewątpliwie umiejętność niełatwa jeżeli

chodzi o formułowanie zwartych, spójnych i komunikatywnych jednoczesnie wytycznych i w dodatku jeszcze bardzo krótkich w treści. Tym niemniej jest to umiejętność bezsprzecznie potrzebna właśnie dowódcom /szefom/ ogólnym.

Inna sprawa, że i w tym wypadku funkcjonuje inne porzekadło, choć już nie ludowe:"dictum sapienti sat". Słabo wyszkolonemu specjaliście mogą nawet i bardzo obszerne wytyczne nie wystarczyć do wywiązania się z zadania polegającego na szybkim zorganizowaniu rozpoznania. Wpływ na obszerność wytycznych będzie to miało niewątpliwy, jeżeli nastąpi przypadek zajmowania stanowiska szefa komórki rozpoznawczej przez mało kompetentnego oficera. Z tym, że należałoby wyznawać zasadę, iż proces praktycznego szkolenia dowódczo-sztabowego powinien być tak prowadzony, aby umożliwiał ograniczanie się dowódcy /szefa/ ogólnego do udzielania wytycznych krótkich. Nie byłoby bowiem dobrym dla sprawności działania dowódcy i sztabu, gdyby rozwlekłymi i szczegółowymi wytycznymi trzeba było nadrabiać braki w wyszkoleniu sztabu.

Ostatecznie zatem, zamykając sprawę formy i treści wytycznych, można stwierdzić: Konstrukcja wytycznych do organizacji rozpoznania powinna się składać z dwóch części. W pierwszej, zasadniczej, która stanowi stały i niezmienny w układzie element, muszą być zamieszczane dane /przesłanki/ fundamentalne dla organizacji i prowadzenia rozpoznania. Należą zaś do nich:
- cel działania /prowadzenia/ rozpoznania;
- główne zadania i terminy ich wykonania;
- na czym skupić główny wysiłek;
- dodatkowe siły i środki wydzielane do wykonania zadań.

Dowódca /szef/ szczebla ogólnego powinien po dokonanej analizie zadania być w stanie bez trudu sformułować bezpośrednio cztery pierwsze składniki zasadniczej części takich wytycznych. Trudności mogą być jedynie ze składnikiem czwartym. Bowiem przy stałym niedoborze sił i środków potrzebnych do zrealizowania stojących przed jakimkolwiek wykonawcą zadań w działaniach bojowych, trudno będzie "lekką ręką" wydzielać ze skąpych najczęściej zasobów dodatkowe wzmocnienie dla rozpoznania. Nawet przy docenianiu jego roli i znaczenia dla zapewnienia sukcesu ogólnego. Będzie to

tym bardziej trudne do rozstrzygnięcia w początkowym okresie organizacji działań bojowych, gdy jeszcze nie w pełni ujawnią się wszystkie potrzeby. Jedynym doradcą może tu być doświadczenie dowódcy /szefa/, które pozwoli mu na przemyślane ryzyko, lub nakaże wstrzymać się z uszczuplaniem sił przeznaczonych do wykonania głównych zadań. Z tym, że jest niezmiernie ważnym, aby właśnie informacja o tym, czy bezpośredni organizator rozpoznania będzie dysponował dodatkowymi siłami i środkami, czy też nie i że powinien bazować jedynie na etatowych "zasobach", znalazły się już w treści wytycznych. Będzie to miało przecież niemały wpływ na organizację rozpoznania, a w dalszej kolejności i na jego prowadzenie.

Druga natomiast część wytycznych powinna zawierać ewentualne dane, ustalenia uzupełniające potrzebne i konieczne do przekazania organizatorowi rozpoznania z różnych powodów. Np. ze względu na jego niezbyt jeszcze mistrzowskie przygotowanie fachowo-praktyczne /to dotyczyłoby jednak raczej tylko ćwiczeń/, specyficzne warunki prowadzenia przyszłych działań bojowych, złożone, skomplikowane zadania i szczególną z tego względu rolę rozpoznania w ich realizacji. Te dodatkowe dane /ustalenia/ nie muszą wszakże być zbyt szczegółowe. Trzeba uwzględniać ograniczone przecież także możliwości udzielającego takich wytycznych. Dowódca /szef/ ogólny nie będzie po prostu jasnowidzem i na tyle błyskawicznym w działaniu, by, bez popełnienia najmniejszej pomyłki, rozstrzygnąć nawet najdrobniejsze dylematy dotyczące prowadzenia przyszłych działań bojowych. Ponadto dowódca /szef/ na przygotowanie /przemyślenie/ takich wytycznych, nie mówiąc już nic o samym ich udzieleniu, będzie miał bardzo mało czasu.

Na zakończenie jeszcze jeden problem natury ogólnej, a wynikający także z ograniczeń czasowych. Czy wytyczne przygotowywane i udzielanie w takich warunkach nie będą zbyt zdawkowe ? Czy będą miały jakąkolwiek wartość i czy jest w ogóle sens udzielania takich wytycznych ?

Jest, na pewno ! Poza wymienioną bowiem rolą inspirującą, którą nie może zastąpić nic innego, spełniają wytyczne i pewną rolę psychologiczną. Polega ona na przekonaniu otrzymującego takie

wytyczne o tym, że to co będzie organizował i realizował jest przydatne /celowe/ dla całości sprawy. Wprawdzie odnośnie rozpoznania, jako ważnego rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk, i w stosunku do społeczno-zawodowej rangi organizatora rozpoznania na szczeblach dowodzenia, których to dotyczy, trudno sobie w ogóle wyobrazić powątpiewanie w sens realizowanego przez nich przedsięwzięcia. Jednak i tak pozostają zawsze pewne reakcje podświadomości, które dodatkowo pobudzone mogą wpływać pozytywnie na zaangażowanie, sprawność działania i osiągane efekty. Jest to wprawdzie niewątpliwie zespół czynników dodatkowych, ale tym niemniej nie do zlekceważenia wśród czynników dotyczących organizowania i prowadzenia rozpoznania.

Jeżeli już wiadomo dlaczego i jak udzielać wytycznych, to pozostaje jeszcze odpowiedzieć na pytanie: kiedy ich udzielać ? No i może jeszcze czy zawsze, i czy tylko, musi to robić dowódca ?

Najwłaściwszym i najwcześniejszym jednocześnie momentem jest zakończenie przez dowódcę /szefa/ ogólnego analizy zadania i osobistej oceny sytuacji /położenia/ oraz dokonaniu kalkulacji czasu przez szefa sztabu. Przesunięcie tego czasu na po ogłoszeniu zamiaru będzie już mimo wszystko marnowaniem czasu, który może być wykorzystany np. na "oswojenie" się z treścią i istotą zadań składu osobowego komórki rozpoznawczej. Gdyby zaś nawet było koniecznym później, a więc po ogłoszeniu przez dowódcę /szefa/ wytycznych, dokonać pewnych poprawek w już rozpoczętym procesie organizowania rozpoznania, to z pewnością nie spowoduje to zamieszania i dezorganizacji. Zyska się zaś niewątpliwie na czasie i na odpowiednio wczesnym włączeniu w organizowanie rozpoznania zespołu fachowców oraz przystąpieniu przez nich odpowiednio wcześniej do rozpracowywania nawet najdrobniejszych nieraz szczegółów.

Jeżeli natomiast chodzi o to, kto ma udzielać wytycznych ? Cała dotychczasowa treść niniejszego podpunktu wyraźnie wskazuje na dowódcę /szefa/. W początkowym tylko fragmencie mówi się o zastępcy dowódcy /np. szefie sztabu/, który w historycznym procesie rozwoju sztuki wojennej, praktyki dowódczo-sztabowej przejął niejako część kompetencji w kierowniu organizacją podprocesów walki,

a w tym i rozpoznania. Stąd nie można wykluczać, że ewentualnie on będzie udzielał wytycznych do organizacji i prowadzenia rozpoznania. Oczywiście nie powinno to powodować utrudnień, gdyż wypływa z chęci ułatwienia organizacji działań bojowych w ogóle.

Spotkać można jednak rozwiązania polegające na tym, że zastępca dowódcy /szefa/ jest angażowany jedynie w roli pośrednika do przekazywania wytycznych bezpośredniemu wykonawcy, czyli szefowi komórki rozpoznawczej. Jego wkład zaś w te wytyczne ogranicza się do co najwyżej pewnego ich uszczegółowienia - np. w zakresie zadań ogólnych. Nie jest to jednak z pewnością rozwiązanie optymalne i właściwe z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze dlatego, że zastępca dowódcy /szefa/ jest zbyt ważną osobą funkcyjną na obojętnym szczeblu dowdzenia, o niewiele mniejszych od dowódcy /szefa/ kompetenacjach, aby angażować go do tak nieskomlikowanej czynności, jak pośredniczenie w przekazywaniu wytycznych szefowi komórki rozpoznawczej. Tłumaczenie tego faktu tym, że uszczegóławia on treść takich wytycznych wydaje się tu być mało przekonywującym pretekstem, z którego z powodzeniem można zrezygnować. Zostanie to udowodnione zasadnie w dalszej części.

Po drugie zaś angażowanie pośrednika nawet będącego w randze zastępcy dowódcy /szefa/, rodzi zagrożenie zniekształcenia idei zawartych w zamyśle dowódcy /szefa/ i wyrażonych w treści osobiście przez niego sformułowanych wytycznych. Szczególnie podczas ewentualnego pośpiechu, a taki może przecież wystąpić, związanego z przekazywaniem tych wytycznych pośrednikowi.

Powinna zatem w tym względzie obowiązywać następująca zasada: Wytycznych do organizacji i prowadzenia rozpoznania udziela dowódca /szef/ lub jego zastępca. Zastępca zaś w tym wypadku, gdy towarzyszy bezpośrednio dowódcy /szefowi/ w analizie zadania i wypracowaniu zamiaru, zna wnioski wyciągnięte przez dowódce /szefa/ w wyniku początkowych przemyśleń nad otrzymanym zadaniem i jest w stanie /ma nawet formalne w tym względzie kompetencje - np. co do formułowania ustaleń mogących być podstawą do dalszego szczegółowego planowania działań bojowych przez oficerów sztabu/ sformułować treść takich wytycznych odpowiadających zamysłom dowódcy /szefa/.

Wydaje się jednak, że chociaż ewentualny podział kompetencji w zakresie udzielania wytycznych między dowódcą /szefem/ i jego zastępcą niewątpliwie usprawnia początkowy okres organizacji działań bojowych w ogóle, to jednak w miarę możliwości nie powinno to powodować odsuwania dowódcy od bezpośredniego przekazywania swoich zamysłów szefowi komórki rozpoznawczej. W rozpoznaniu bowiem, jak w żadnym innym rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk znaczenie bezpośredniego angażowania się dowódcy /szefa/ w jego zorganizowanie jest duże i właściwie nie do zastąpienia przez kogokolwiek.

5. Przebieg organizacji rozpoznania

Przebieg organizacji rozpoznania - niezależnie od indywidualnych dla każdego sztabu rozwiązań szczegółowych wynikających z doświadczeń, zgrania konkretnej komórki rozpoznawczej i różnorodnych usprawnień będących dorobkiem określonego kolektywu - ma pewne uniwersalne fazy, z których nie sposób zrezygnować. Fazy te wyznaczają jednocześnie węzłowe przedsięwięcia organizacji rozpoznania, do których należą:

- podział na rejony odpowiedzialności,
- wyodrębnienie obiektów rozpoznania,
- wyodrębnienie jednostkowych zadań rozpoznawczych,
- wybór rejonów szczególnej uwagi,
- wydzielenie elementów i podsystemów rozpoznawczych,
- podział elementarnych zadań między elementy i podsystemy rozpoznawcze,
- sprawdzenie korelacji dokonanego podziału elementarnych zadań rozpoznawczych,
- opracowanie bloku zadań dla poszczególnych elementów i podsystemów rozpoznawczych,
- zestawienie bloków zadań dla zbiorów elementów i podsystemów rozpoznawczych wydzielanych z integralnych jednostek rozpoznawczych i uzupełnienie ich o inne ustalenia organizacyjno-funkcjonalne,
- organizacja łączności,
- zabezpieczenie działań elementów i podsystemów rozpoznawczych.

Całości czynności organizacyjnych przyświeca, i jest swoistym scenariuszem ramowym wszystkich poczynań planistycznych, sformułowana przez szefa komórki rozpoznawczej - koncepcja prowadzenia rozpoznania. Koncepcja ta powstaje w wyniku przeprowadzonej oceny nieprzyjaciela i uwzględnieniu wymagań dowódcy /szefa/ wyrażanach najczęściej w wytycznych. Na treść takiej koncepcji wpływ ma oczywiście także specjalistyczny dokument zadaniowo-informacyjny /np. zarządzenie rozpoznawcze/ sztabu nadrzędnego oraz stan własnych sił i środków rozpoznania. Te dwa ostatnie czynniki są dość oczywiste i przytoczono je właściwie jedynie ze względu na formalny wymóg rzetelnego wymienienia wszystkiego, co ma wpływ na organizację rozpoznania.

Trzeba jednak jeszcze nadmienić, że organizację rozpoznania należałoby właściwie nazywać organizowaniem rozpoznania. Chodzi bowiem w tym przedsięwzięciu o jego aspekt czynnościowy.[14] Z kolei organizowanie w cyklu działania zorganizowanego jest po prostu planowaniem - czyli obmyślaniem sposobu działania stosowanego do ustalonego celu /celów/,[15] a więc "...przewidywaniem przyszłego układu rzeczowo-czasowo-przestrzennego struktury działań oraz formułowanie dostosowanych do tego celów /zadań rozpoznawczych - przyp. J.Z./"[16] Wymienione wcześniej węzłowe przedsięwzięcia-fazy składają się właśnie na tę część organizacji /organizowania/ rozpoznania, którą nazywamy planowaniem. Ich wyniki zaś zależne są od wymienionego w przytoczonym cytacie przewidywania. A przewidywanie to wiąże się z przeprowadzeniem kalkulacji, ocen, zestawień, przeprowadzaniem selekcji i wyborów, rejestrowaniem przyjętych ustaleń itp. To przewidywanie wywołuje oczywiście także określone rozterki, musza w końcu do wyboru jednego z możliwych wariantów. Szczególnie na etapie wyodrębniania obiektów i elementarnych zadań rozpoznawczych. Wtedy to bowiem należy najpierw dość szczegółowo i wnikliwie przeanalizować rozmieszczenie sił i środków nieprzyjaciela, charakterystycznych elementów terenu, aby wyodrębnić interesujące z punktu widzenia rozpoznania obiekty, które mogą być przedmiotem

14 Por. J.Kurnal: Zarys teorii organizacji i zarządzania, PWE, Warszawa 1970, s.122.
15 Por. J.Zieleniewski: Organizacja i zarządzanie, PWN, Warszawa 1969, s.202 - 203 i J.Kurnal,cyt.wyd., s.194 - 195.
16 Z.Uszyński: Podstawowe wiadomości z teorii organizacji i zarządzania, Warszawa 1972, s.35.

rozpoznania - aby potem z części z nich zrezygnować /z różnych powodów, np. braku możliwości ich rozpoznawania, czy też zakwalifikowania ich do grupy obiektów nie mających znaczenia/.

Planując rozpoznanie jednak dążyć należy przede wszystkim do optymalnego wykorzystania sił i środków.[17] Wpierw poprzez racjonalnie uzasadnione wybranie obiektów i sformułowanie elementarnych zadń rozpoznawczych, a następnie przydzielenie tych zadań do wykonania wydzielonym elementom /podsystemom/. W planowaniu rozpoznania jednak poza wielkościami wariantywnymi, podlegających wyborowi na podstawie przeprowadzonych ocen /np. ilość wydzielonych elementów - podsystemów, ich składu, czasu działania, kierunku, rejonów aktywności itp./, występują pewne wielkości stałe, stałe ustalenia, które są dopasowywane prawie "mechanicznie" do warunków prowadzenia działań bojowych /prowadzenia rozpoznania tym samym/, a to znaczy i warunków uwzględnianych podczas organizacji rozpoznania. Innej możliwości jednak nie ma. O wiele trudniej przeprowadzałoby się organizację rozpoznania, gdyby trzeba było wariantować i odpowiednio dobierać wszystkie składniki, elementy występujące w systemie rozpoznania. Ustalenia stałe np.: skład elementów, podsystemów rozpoznawczych, rozmach i możliwości ich działania nie są jednak bynajmniej wytworem pochopnych decyzji przyjmowanych ad hoc dla ułatwienia przeprowadzania organizacji rozpoznania. Jest to wynik historycznych doświadczeń i stałej weryfikacji, poprzez obserwację praktyki /możliwości bardzo ograniczone szczególnie w czasie pokoju/ lub modeli abstrakcyjnych czy też sytuacji symulacyjnych, funkcjonowania tych ustaleń w praktyce. Stąd względna tylko stałość tych ustaleń ulegających dość powolnej, stopniowej ewolucji i zmianom, aż do przyjęcia w ich miejsce nowych, uznanych w danym momencie za lepsze, rozwiązań. /por. szkic 4/

W sumie zatem podczas organizacji rozpoznania przestrzega się trzech grup czynników mających wpływ na poprawność jej wyników:
- czynniki tworzące reguły postępowania w poszczególnych fazach

17 Obmyślanie sposobu działania, dostosowanego do ustalonego celu i przewidywanych okoliczności, w których przyjdzie działać, jest niezbędnym warunkiem racjonalności, czyli poznawczego ugruntowania działań. Bez tego nie byłoby prawdopodobne, że zawczasu pozyska się potrzebne zasoby, ani że zastosuje się najbardziej skuteczne środki we właściwej kolejności. J.Zieleniewski: Organizacja i zarządzanie, PWN, Warszawa 1969, s.207.

organizowania rozpoznania;
- czynniki wyrażające względnie stałe ustalenia organizacyjno-formalne /głównie w zakresie tworzenia elementów i podsystemów rozpoznawczych oraz ich wykorzystywania i użycia/;
- czynniki zmienne, tworzące obraz sytuacji taktycznej lub operacyjnej, z których najważniejsze są te będące przedmiotem rozpoznania albo mogące współtowarzyszyć rozpoznawaniu i mogących mieć tym samym różnorodny wpływ na jego przebieg i spodziewane wyniki.

Z punktu widzenia sprawności przeprowadzania organizacji rozpoznania oraz poprawności /optymalności/ rozwiązań na doskonalenie tego procesu największy wpływ ma opanowanie i przestrzeganie reguł postępowania, przyjmując, że ustalenia organizacyjno-formalne oraz czynniki charakteryzujące pole walki są względnie stałe, gdyż ewoluują wolno, stosownie do zmian zachodzących w hipotetycznym obrazie pola walki. Względnie stałe czynniki występujące w organizacji rozpoznania są zatem przedmiotem dociekań opartych na doświadczeniach praktycznych w okresie dłuższych odcinków czasu. Przy formułowaniu zaś treści wiedzy tak ogólnej i uniwersalnej jak w niniejszym opracowaniu, można się oprzeć na wcześniej dokonanych i istniejących obecnie w tym względzie ustaleniach. Niezależnie bowiem od rozwiązań w tych ustaleniach występujących istota wiedzy w rozpatrywanym rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk nie zmienia się. Zawsze będą zresztą jakieś ustalenia w zakresie rozpatrywanych czynników, można przyjąć, że w odniesieniu do stanu sztuki wojennej - najlepsze. /por. szkic 4/

Względna stałość czynników organizacyjno-formalnych pozwala traktować tworzoną przez nie rzeczywistość za środowisko, dla warunków której powinny się sprawdzać czynniki tworzące reguły postępowania podczas organizacji rozpoznania. Reguły te bowiem z kolei są bardzo stabilne, jeżeli nie całkowicie stałe. Znaczy to, że mają one właściwie charakter uniwersalny ze względu na czas i warunki organizacyjne. Trzeba je tylko znać i rozumieć.[18] /szkic4/

---

18 W teorii organizacji i zarządzania wyrażono to następująco: "...jest mało istotną okolicznością, ile...kolejnych faz /cyklu organizacyjnego -przyp. - J.Z./ się wyróżni. Można ich ilość dowolnie pomniejszać, łącząc je w większe całości, lub zwiększać dzieląc je na mniejsze fragmnety. Ważne jest w tym tylko, by nie zapomnieć o żadnym istotnym elemencie i rozumieć różnorodne związki między nimi". - J.Zieleniewski,cyt.wyd.,s.202-203.

Całość niniejszego podrozdziału natomiast, z punktu widzenia jego oryginalności, ma takie znaczenie dla organizacji rozpoznania, że przedstawia rozwiązanie co do układu jego przeprowadzania dającego rękojmię uzyskania poprawnych wyników, ale i zapewniających nie marnowanie czasu na zastanawianie się nad stroną organizacyjną planowania. Sens zaś pracy i dociekań nad tą problematyką jest taki, że nie można bezpośrednio przenieść rozwiązań z obszaru teorii organizacji i zarządzania na grunt organizowania rozpoznania, chociaż można było wykorzystać pewne rozwiązania uniwersalne tej nauki. Wynikało to z dwóch przyczyn. Po pierwsze z tego, że należało wyszukać, odkryć lub uporządkować w logicznie uzasadnioną kolejność czynności charakterystyczne i typowe jednocześnie dla organizacji rozpoznania w działaniach bojowych. Po drugie zaś z tego, że rozwiązywanie problemów związanych z organizowaniem rozpoznania łączy się z dalszym uszczegóławianiem - w wąskospecjalistycznej jakby dziedzinie jednego z etapów uniwersalnego cyklu działania zorganizowanego - jego głównych faz. Chodzi mianowicie o elementarne czynności planowania działań rozpoznawczych, czyli o obmyślanie środków i sposobów jego przeprowadzania dostosowanych zarówno do celów, jak i do warunków.[19] Nie ma bowiem jak dotychczas w rozpoznaniu takich ustaleń, chociaż są one niezwykle potrzebne. Przede wszystkim ze względów dydaktycznych, ale i badawczych oraz praktyczno-fachowych. Teraz zaś, po ich odkryciu, stanowią one bez wątpienia ważny składnik wiedzy z zakresu tej dziedziny sztuki wojennej, będącej dorobkiem dyscypliny nią się zajmującej.

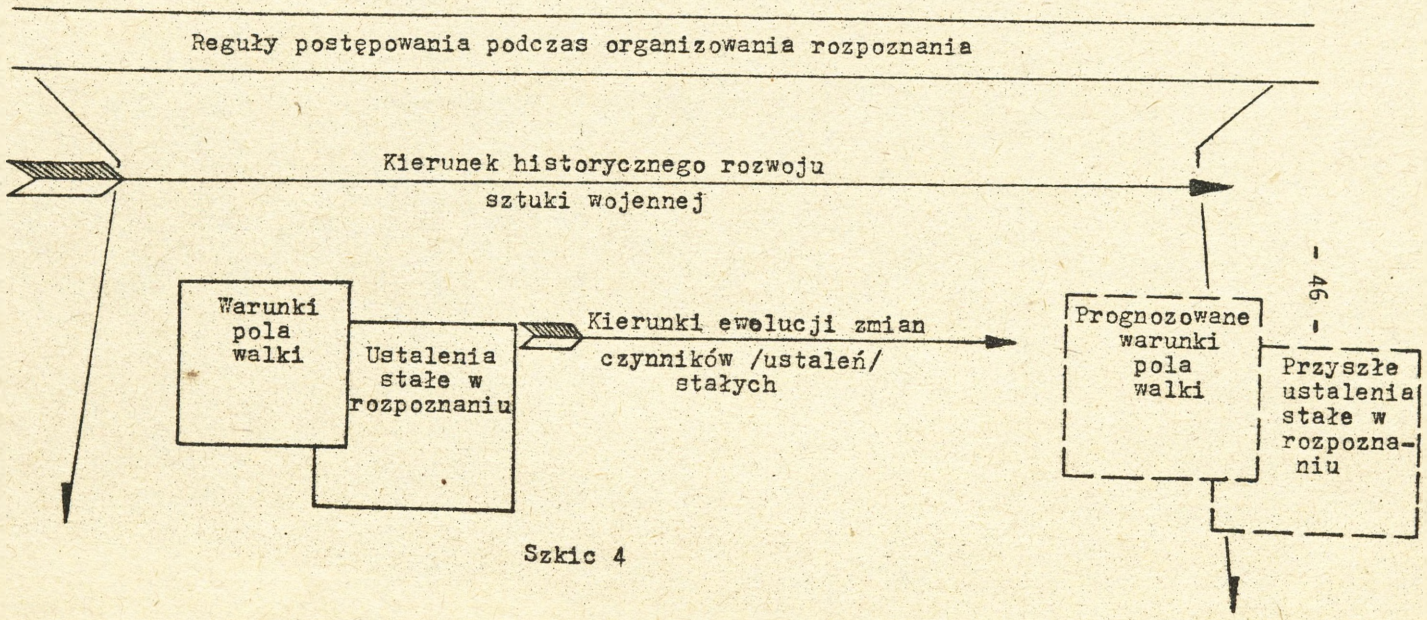
5.1. Podział na rejony odpowiedzialności

Podział na rejony odpowiedzialności powinien być czynnością wykonywaną bezpośrednio po ujawnieniu warunków i sytuacji w jakich będzie prowadzone rozpoznanie. Do warunków tych należy zaś:
- ogólne zadanie bojowe i cel rozpoznania /określony przez dowódcę /szefa/ lub uświadomiony przez szefa komórki rozpoznawczej/.

Przeznaczeniem tej czynności jest określenie rozległości obszaru, który poddany zostanie inwigilacji przez siły i środki rozpoznania. Inaczej mówiąc jest to po prostu określanie granic dzia-

19 Tamże.

SCHEMATYCZNE UJĘCIE IDEII STAŁOŚCI REGUŁ
POSTĘPOWANIA PODCZAS ORGANIZOWANIA ROZPOZNANIA NA TLE
EWOLUCYJNEGO CHARAKTERU ZMIAN CZYNNIKÓW
WZGLĘDNIE TYLKO STAŁYCH

Szkic 4

łania rozpoznawczego.

Podział na rejony odpowiedzialności powinien też pozwolić na wyznaczenie granic działania sił i środków rozpoznania podległych szczeblu dowodzenia. Umożliwia to sprecyzowanie im do wykonania zadań wynikających z faktu, iż będą oni także tworzyć podsystemy naszego systemu rozpoznania; niezależnie od tego, że tworzyć będą przede wszystkim własny, uzależniony od potrzeb ich szczebla dowodzenia system zabezpieczenia działań bojowych /operacji/ w zakresie rozpoznania.

Wyznaczanie rejonów odpowiedzialności może się odbywać na trzy sposoby. Po pierwsze może taki rejon być narzucony przez przełożonego. Po drugie może wynikać z ustaleń regulaminowo-instrukcyjnych.[20] Te dwa przypadki są bez różnicy dla organizującego rozpoznanie z punktu widzenia istoty rozpatrywanego zjawiska, gdyż pozwalają mu na bezpośrednie przyjęcie wyznaczonych granic i planowanie realizacji zadań w tych granicach przez własne siły i środki rozpoznania.

Wyznaczanie rejonu odpowiedzialności może być jednak związane z kompetencjami w tym względzie organizującego rozpoznanie /z niewielkimi tylko ograniczeniami tych kompetencji przez wymogi funkcjonujących zasad-ustaleń ogólnych/. Będzie to sytuacja jeżeli nie trudniejsza dla organizującego rozpoznanie, to z całą pewnością wymagająca większej bez wątpienia odpowiedzialności i takiego podejścia, by przewidzieć trafnie rozmiary obszaru, z którego będzie się chciało zdobywać potrzebne informacje /dane/. Pomyłka, wyznaczenie zbyt małego obszaru odpowiedzialności może spowodować uszczuplenie ilości danych jakimi będzie się w przyszłości dysponowało. Do tego zaś z pewnością nie będzie chciał dopuścić organizujący rozpoznanie. Musi się w związku z tym kierować przede wszystkim potrzebami wynikającymi z wymogów oceniania nieprzyjaciela. Te zaś związane są z ustaleniami co do zakresu oceny nieprzyjaciela typowymi dla danego szczebla dowodzenia /rodzaju wojsk czy też rodzaju sił zbrojnych/. Z drugiej strony warunki prowadze-

20 Por. POPA - strategiczno-operacyjna koncepcja prowadzenia działań bojowych przez siły zbrojne NATO na ZTW, suplement do Wojskowego Przeglądu Zagranicznego 1988 nr 6/182, s. 11 - 20.

nia działań bojowych, dążenie do unikania nieporozumień we własnym ugrupowaniu powoduje, że wojskom wyznacza się pasy - strefy działania w postaci formalnych granic. Granicom tym muszą się podporządkować także elementy rozpoznawcze. Toteż boczne granice rejonów odpowiedzialności pokrywają się najczęściej z odpowiednimi liniami rozgraniczeniami. Otwartą pozostaje kwestia głębokości zasięgu rejonu odpowiedzialności. W tym względzie istnieje duża dowolność, a dla pewnych rodzajów rozpoznania /radioelektroniczne, kosmiczne/ ograniczenie odpowiedzialności związane jest nie z ustaleniami organizacyjnymi, a z fizyczno-technicznymi możliwościami sprzętu rozpoznawczego. Natomiast dla grup dalekiego rozpoznania /specjalnych/, lotnictwa itp. ważnym jest określenie ich głębokości użycia, gdyż mają one w tym względzie najczęściej większe możliwości niż potrzeby danego szczebla dowodzenia /rodzaju wojsk, sił zbrojnych/.

Jednocześnie zrozumiałym jest, że podczas wyznaczania granic odpowiedzialności powinno się wychodzić poza zasięg działań bojowych /w działaniach obronnych, w obronie przeciwlotniczej poza głębokość rozmieszczenia sił i środków walki nieprzyjaciela, którego atak /działania zaczepne/ będzie się odpierało/. Ponieważ zaś atakujący stara się być zawsze znacznie silniejszy od broniącego się, a więc stanowi sobą znaczniejsze siły, których rozległość rozmieszczenia wynika z ich ilości i jest proporcjonalnie większa od obszaru zajmowanego przez obrońcę - to i obszar jego odpowiedzialności rozpoznawczej będzie proporcjonalnie większy niż proste przeniesienie jego obszaru na stronę nieprzyjaciela. Wyznaczanie zatem rejonu odpowiedzialności w obronie będzie się opierało na uwzględnianiu innych warunków niż w natarciu

Trzeba sobie jednak zdawać sprawę z faktu, że wyznaczanie zbyt głębokiego rejonu odpowiedzialności też nie jest pozbawione mankamentów. Po pierwsze dlatego, że może nie być możliwe zrealizowanie zadań na takiej głębokości siłami i środkami rozpoznania, którymi się dysponuje. Po drugie, jeżeliby nawet istniały ku temu możliwości, to nie wiadomo, czy nie spowodowałoby to zbyt dużego rozproszenia wysiłku. Dlatego przy wyznaczaniu głębokości rejonu

odpowiedzialności musi nastąpić kompromis między możliwościami, potrzebami, chęciami wynikającymi z zabezpieczenia sobie "na wyrost" informacji /danych/ i ustrzeżenia się tym samym przed niespodziankami oraz koniecznością skupienia sił na zadaniach i obiektach najbardziej interesujących z punktu widzenia potrzeb przygotowywanych lub prowadzonych działań bojowych /te najczęściej leżą w pasie prowadzonych działań bojowych/.

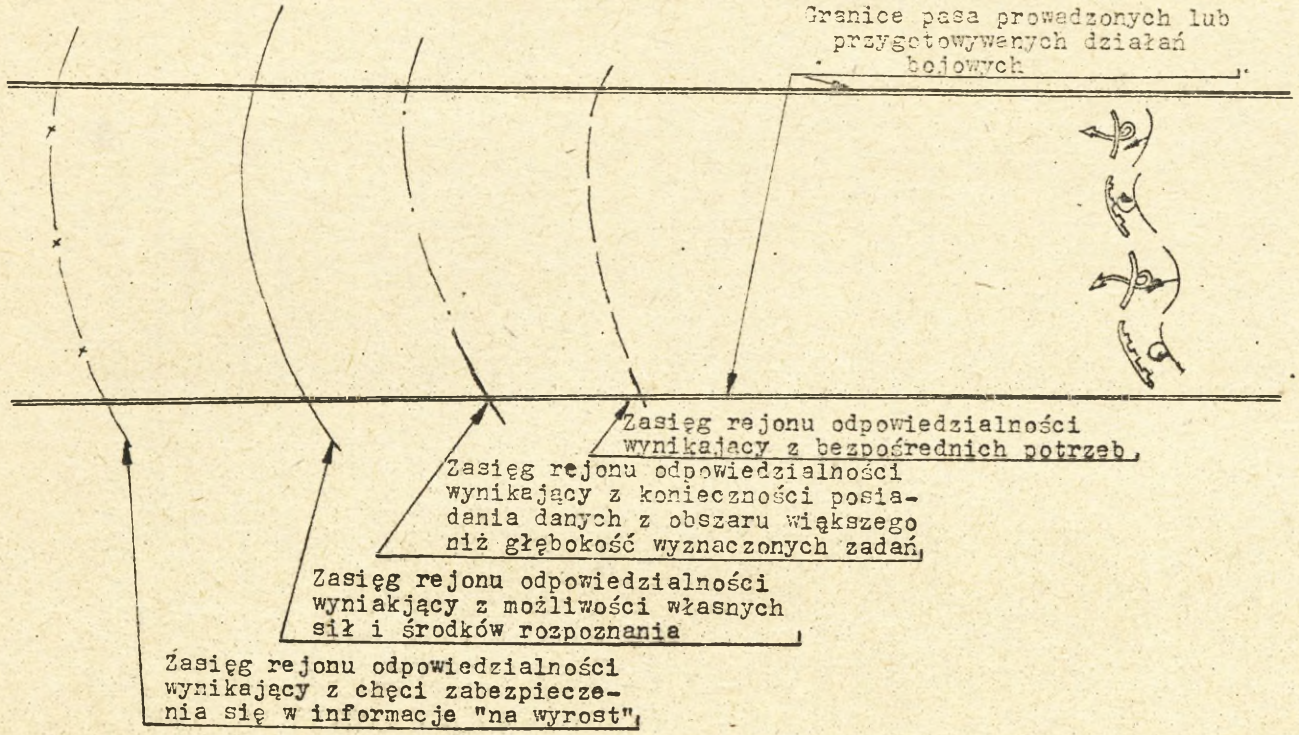
W pewnych rodzajach wojsk /wojskach obrony przeciwlotniczej, wojskach chemicznych/ i rodzajach sił zbrojnych /wojska obrony powietrznej/ występować mogą większe możliwości bardziej elastycznego i odpowiadającego potrzebom wyznaczania granic rejonu odpowiedzialności . Dotyczy to także pewnych warunków w działaniach bojowych wojsk lądowych /np. w wysokomanewrowych formach tych działań, jak: pościg, działania analogiczne do działań grup szybkich, działania rajdowe/. Granice rejonu odpowiedzialności będą wtedy mogły być znacznie głębsze i szersze niż funkcjonujące umownie granice działań bojowych własnych sił i środków walki. Ale kryteria uwzględniane przy wyznaczaniu granic rejonu odpowiedzialności będą podobne: chęci, możliwości, potrzeby, wymagania wynikające bezpośrednio z przygotowywanych lub prowadzonych działań bojowych.

Reasumując stwierdzić można, że wyznaczanie rejonów odpowiedzialności podczas organizacji rozpoznania wiąże się najczęściej z wyznaczaniem granicy głębokości zainteresowań; granica ta jest zawsze większa niż głębokość zadań bojowych /głębokość ugrupowania sił i środków walki nieprzyjaciela prowadzącego natarcie, działania zaczepne - w przypadku organizowania rozpoznania w obronie/. Wyznaczanie rejonu odpowiedzialności zakreśla obszar działania własnych sił i środków rozpoznania /także niższych, a podległych szczebli dowodzenia/. Rejon odpowiedzialności wyznacza ramy przestrzenne dla przyszłych ustaleń szczegółowych mających zapaść podczas dalszego organizowania rozpoznania. /por. szkic 5/

5.2. Wyodrębnianie obiektów rozpoznania

Wyodrębnianie obiektów rozpoznania rozpoczyna się w czasie dokonywania oceny nieprzyjaciela. Jest to jednak czynność zapo-

PORÓWNANIE MOŻLIWYCH GŁĘBOKOŚCI ZASIĘGU
REJONU ODPOWIEDZIALNOŚCI WYNIKAJĄCYCH
Z RÓŻNYCH UWARUNKOWAŃ

Szkic 5

czątkowująca właściwie organizowanie rozpoznania, gdyż od jej przeprowadzenia zależy dokonanie najistotniejszych ustaleń w tym procesie. Wyodrębnianie obiektów występuje też jednak w czasie prowadzenia rozpoznania. Obiekt jest bowiem kategorią w rozpoznaniu, która powinna być definiowana dość elastycznie. Kryteria mianowicie wyodrębniania obiektów rozpoznania są takie, że nie powodują jednorazowego podziału całości elementów występujących po stronie nieprzyjaciela i stałego zakwalifikowywania ich jako obiekty na cały okres prowadzenia rozpoznania. W trakcie prowadzenia działań bojowych, a w tym i rozpoznania, w związku z rozwijającą się sytuacją, niektórych obiektów przybywa, a niektórych ubywa. I stąd niejednokrotnie trzeba stale, na bieżąco, klasyfikować elementy znajdujące się na obszarze odpowiedzialności, uaktualniając w ten sposób i plan rozpoznania. Przykładowo: drugorzutowy związek taktyczny może być w całości obiektem rozpoznania w początkowym etapie działań zaczepnych jeżeli znajduje się w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Z chwilą jednak uzyskania powodzenia i rozwijania natarcia, gdy ten związek taktyczny zaangażowany do obrony rubieży, do której podchodzą wojska dla potrzeb których prowadzone jest rozpoznanie, rozbija się on niejako na wiele obiektów koniecznych do rozpoznania z osobna /punkty oporu, rejony ześrodkowania, zgrupowania artylerii itp./. Podobnie wygląda klasyfikacja obiektów rozpoznania dla potrzeb np. sił i środków OPL. Do pewnego momentu, i dla określonego szczebla, obiektem może być całe zgrupowanie samolotów, a od innej chwili nawet pojedyncze samoloty będą obiektami /celami/ dla środków rozpoznania technicznego /radiolokacyjnego/ określających parametry celu. Dość stały jest natomiast podział sił i środków walki nieprzyjaciela dokonywany dla potrzeb artylerii; pokrywa się on w zasadzie z podziałem na cele, czyli opłacalne i możliwe do niszczenia ogniem zgrupowania sił i środków walki nieprzyjaciela.

Natomiast ogólnie można stwierdzić, że obiektem rozpoznania jest takie zgrupowanie sił i środków walki nieprzyjaciela, urządzeń zabezpieczenia, budowli militarnych i przedmiotów terenowych /stałych i sztucznych/, które na określonym etapie działań bojo-

wych stanowią charakterystyczną, względnie zwartą całość możliwą do wykrycia, śledzenia lub potwierdzenia jej istnienia niekoniecznie poprzez fizyczne stwierdzenie występowania wszystkich tworzących tę względnie zwartą całość elementów.

Wyodrębnianie obiektów rozpoznania w procesie organizacji rozpoznania ma na celu stworzenie przesłanek /podstaw/ do sformułowania w dalszej kolejności szczegółowych zadań rozpoznawczych. Efekt wyodrębnienia obiektów rozpoznania bywa najczęściej utrwalany na mapie. Powstaje tym samym jednocześnie schemat geograficznego rozmieszczenia tych obiektów na obszarze odpowiedzialności organizującego rozpoznanie szczebla dowodzenia /rodzaju wojsk, czy też rodzaju sił zbrojnych/. Wyjątek w tym względzie stanowi rozpoznanie chemiczne /skażeń/, które z konieczności posługuje się jakby obiektami zastępczymi, gdyż jego faktyczne obiekty rozpoznania /rejony skażeń, wybuchy jądrowe/ mogą się pojawić dopiero w trakcie prowadzenia rozpoznania. Tymi obiektami zastępczymi będą całe rejony, obszary lub sektory działania; obiekty właściwe pojawią się ewentualnie po ujawnieniu wyników rozpoznania.

Schemat geograficznego rozmieszczenia obiektów rozpoznania ma duże znaczenie dla organizującego rozpoznanie. Umożliwia skalkulowanie wielu wielkości koniecznych do uwzględnienia w procesie planowania. Należą do nich: odległość do obiektu, jego rozległość, położenie w stosunku do innych obiektów, zagęszczenie obiektami całego obszaru odpowiedzialności. Niezależnie od wspomnianego schematu geograficznego rozmieszczenia obiektów rozpoznania wykonywanego znakami umownymi i opisanego niezbędnymi skrótami, organizujący rozpoznanie może posługiwać się tabelą pomocniczą. Tabela ta przedstawiać może np. typowe grupy obiektów z podaniem ilości i kategorii ważności. W przypadku, gdy na schemacie geograficznego rozmieszczenia obiektów na obszarze odpowiedzialności zostaną jakieś obiekty pominięte, tabela klasyfikcji obiektów może pozwolić na uzupełnienie braków.

Tabela pozwala także orientować się nie tylko w rodzajach występujących obiektów, ale i w ich ilości. Stanowić może dokument pomocniczy, który znacznie ułatwia planowanie rozpoznania.

T A B E L A

klasyfikcji obiektów rozpoznania

Lp.	Wyszczególnienie obiektów	Ogólna liczba obiektów	Podział obiektów według stopnia ważności			Liczba obiektów ważnych
			I	II	III	
1	2	3	4	5	6	7
	A. Środki przenoszenia broni masowego rażenia					
1.	.....					
2.	.....					
	B. Elementy ugrupowania bojowego /operacyjnego/ wojsk /lądowych, sił morskich itp./.					
1.	.....					
2.	.....					
	C. Elementy systemów dowodzenia.					
1.	.....					
2.	.....					
	D. Lotnictwo i system zabezpieczenia lotnictwa.					
1.	.....					
2.	.....					
	E. Środki walki radioelektronicznej.					
1.	.....					
2.	.....					
	F. Obiekty różne.					
1.	.....					
2.	.....					

Szkic 6

Wyodrębnianie obiektów rozpoznania jest tym etapem w planowaniu rozpoznania, w wyniku którego powstaje dość wyraźnie zarysowany obraz obszaru, na który będą oddziaływały elementy /podsystemy/ systemu rozpoznania. Jednak obraz ten nie oddaje jeszcze w pełni szczegółów działań rozpoznawczych. Te bowiem powstają dopiero w kolejnym etapie występującym bezpośrednio po wyodrębnieniu obiektów rozpoznania.

5.3. Wyodrębnianie elementarnych zadań rozpoznawczych

Przed szczegółowym przedstawieniem problematyki związanej z wyodrębnianiem elementarnych zadań rozpoznawczych należy przedstawić definicję elementarnego zadania rozpoznawczego. Przez elementarne zadanie rozpoznawcze rozumieć należy konieczny sposób potraktowania obiektu rozpoznania przez element /podsystem/ rozpoznawczy w celu sformułowania w nakazanym czasie określonej porcji informacji[21] o nim i terminowe przekazanie tej informacji zainteresowanym.

Poza elementarnymi zadaniami rozpoznawczymi wyróżnić można kompleksowe zadania rozpoznawcze. Należą do nich zarówno zadania całościowe dla elemetu /podsystemu/ rozpoznawczego, jak i dla jednostki rozpoznawczej. Zadanie kompleksowe będzie w sobie zawierało zadania elementarne plus treść wynikającą z formy takiego zadania narzuconą przez dokumenty normatywne.

Elementarne zadania rozpoznawcze skierowane są zawsze na różnorodne pojedyncze obiekty militarne i terenowe będące przedmiotem zainteresowania dowódcy /szefa/ ogólnego organizującego i prowadzącego działania bojowe. Ilość elementarnych zadań rozpoznawczych jest zawsze większa od ilości obiektów rozpoznania.

Podobnie jak można pogrupować obiekty rozpoznania, tak i można wyodrębnić typowe rodzaje zadań rozpoznawczych. Należą do nich: rozpoznawanie, wykrywanie, potwierdzenie, śledzenie, poszukiwanie, namierzanie, przechwytywanie, określanie dokładnych współrzędnych położenia obiektu, fotografowanie, dokonywanie wypadów, zasadzka, dokonywanie najścia itp. Każde z tych zadań wynika ze specyfi-

21 Wykorzystano tu cybernetyczne pojmowanie informacji, którą stanowi "...każdy czynnik, dzięki któremu obiekt odbierający go /człowiek, organizm żywy, organizacja, urządzenie automatyczne/ może polepszyć swoją znajomość otoczenia i bardziej sprawnie przeprowadzać celowe działanie. Leksykon naukowo-techniczny, Wyd.Naukowo-Techniczne, Warszawa 1984, s.306.

cznych potrzeb określonego dowódcy /szefa/ i sztabu ogólnego konkretnego szczebla dowodzenia /rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych/. Każde wyodrębnione i sformułowane zadanie elementarne w procesie planowania ma zapewnić dostarczenie informacji mogących być podstawą do wyciągania wniosków dotyczących nieprzyjaciela, terenu i warunków meteorologicznych w rejonie działań bojowych oraz podjęcia określonych decyzji.

Wyodrębnianie jednostkowych, elementarnych zadań rozpoznawczych jest żmudne i pracochłonne - szczególnie na wyższych szczeblach dowodzenia, gdzie w rejonie odpowiedzialności występuje duża liczba obiektów. Zgodnie zaś z wymienioną wcześniej właściwością zadań elementarnych jest ich jeszcze więcej niż obiektów. Dla usprawnienia wyodrębniania elementarnych zadań rozpoznawczych można posłużyć się albo wcześniej przygotowaną tabelą, albo wręcz zestawieniem /szczególnie przy wykorzystywaniu mikrokomputera z odpowiednim programem/ wszystkich możliwych do wykonania zadań jednostkowych. W przypadku wykorzystywania techniki mikrokomputerowej wyodrębnianie jednostkowych zadań rozpoznawczych polegałoby po prostu na wyborze, poprzez przegląd na ekranie monitora potrzebnych zadań dla poszczególnych wyodrębnionych wcześniej obiektów w konkretnej sytuacji bojowej czy operacyjnej. Zestawienia tych skojarzonych w ten sposób zadań jednostkowych dokonywałby już mikrokomputer, którego "niezmordowany zapał" do tego rodzaju mechanicznej czynności wynika z jego przeznaczenia.

Bez mikrokomputera natomiast należałoby te jednostkowe zadania zestawić, spisując z dokumentu pomocniczego wyodrębnione typy zadań i przypisane do nich obiekty.

W przypadku planowania rozpoznania na okres dłuższy niż jeden dzień /szczeble operacyjne/ mało celowym jest jednak wyodrębnianie wszystkich jednostkowych zadań rozpoznawczych na cały okres prowadzenia rozpoznania podczas prowadzenia operacji. Nie jest zresztą nawet możliwym przewidzenie szczegółów koniecznych przy formułowaniu jednostkowych zadań rozpoznawczych z parudniowym wyprzedzeniem. Toteż najwłaściwszym wtedy jest wyodrębnianie jednostkowych zadań rozpoznawczych na okres do końca pierwszego dnia prowadzenia działań bojowych /dotyczyłoby to w sumie dwóch dni ,

T A B E L A

typowych rodzajów elementarnych zadań rozpoznawczych

Lp.	Wyszczególnienie typowych rodzajów elementarnych zadań rozpoznawczych	Kod typu zadania
1	2	3
1.	Wykryć.....	01
2.	Potwierdzić.....	02
3.	Określić dokładne położenie.....	03
4.	Śledzić.....od.....do.....	04
5.	Namierzyć.....	05
6.	Prowadzić nasłuch.....	06
7.	Podsłuchiwać.....	07
8.	Dokonać wypadu.....	08
9.	Dokonać zasadzki.....	09
10.	Dokonać najścia.....	10
11.	Rozpoznać walką.....	11
12.	Prowadzić rozpoznanie w pasie /kierunku/....	12
13.	Sfotografować.....	13
14.	Zdobyć dokumenty.....	14
15.	Zdobyć jeńca.....	15
16.	Określić głębokość, szerokość przeszkody wodnej, terenowej.....	16
17.	Podać warunki meteorologiczne w rejonie /na obszarze/.....	17
18.	.....	
19.	.....	
20.	.....	
21.	.....	
22.	.....	
23.	.....	
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		

Szkic 7

bo system rozpoznania jest rozwijany, lub reorganizowany, przed rozpoczęciem działań bojowych /zmiany charakteru działań bojowych wymagającego zreorganizowania systemu rozpoznania i co za tym idzie zaplanowania jego działania w nowym układzie/. W kolejnych zaś dniach, od pierwszego dnia rozpoczęcia lub wznowienia działań bojowych poczynając, dokonywałoby się dalszego planowania, wyodrębniając kolejną porcję jednostkowych zadań wynikającą i z nowych potrzeb, i z nowej sytuacji.

Jest to jedynie słuszne rozwiązanie zapobiegające wysiłkom niepotrzebnym, które nie są przecież w stanie zapobiec koniecznym w następnych dniach poprawkom, gdyż w zasadzie nie jest możliwym, z większym niż jednodniowe wyprzedzeniem, przewidzenie przyszłych szczegółowych zadań rozpoznawczych. Nie ma zresztą takich potrzeb ani organizacyjnych, ani tym bardziej operacyjno-taktycznych - co zostanie udowodnione już w następnym punkcie.

Omawiając wyodrębnianie jednostkowych zadań rozpoznawczych trzeba przypomnieć, że może się ono odbywać albo w sztabie ogólnym, albo w dowództwie i sztabie jednostki rozpoznawczej. Z punktu widzenia sztabu ogólnego można wtedy mówić o pełnym zakresie organizacji rozpoznania- dla którego charakterystyczne będzie właśnie wyodrębnianie na tym poziomie /tj. poziomie sztabu ogólnego/ elementarnych zadań rozpoznawczych, lub ograniczonym /z punktu widzenia sztabu ogólnego/ zakresie organizacji rozpoznania, dla którego wyodrębnianie elementarnych zadań rozpoznawczych będzie się odbywało na poziomie niższym - dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych.

Każdy z tych jakby dwóch sposobów wyodrębniania zadań rozpoznawczych ma swoje zalety i wady. Lepszy jednak jest sposób szczegółowego planowania rozpoznania w sztabie, który planuje realizację ogólnego zadania bojowego i dla którego potrzeb wykorzystywane będą przede wszystkim wyniki rozpoznania. O wyższości tego sposobu przesądza mniejsze zagrożenie zniekształceniem intencji właściwego dowódcy /szefa/ w czasie formułowania /wyodrębniania/ jednostkowych zadań rozpoznawczych, niż gdyby się to działo na szczeblu dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych. Jest to zjawisko

analogiczne do tego, które zostało już opisane przy omawianiu wytycznych do organizacji rozpoznania i pośredniczeniu w ich wydawaniu któregoś z zastępców dowódcy /szefa/ ogólnego. W sposobie tym wprawdzie dowódcy i sztaby jednostek rozpoznawczych spełniają rolę prawie wyłącznie administracyjną w stosunku do występujących w ich składzie sił i środków rozpoznania, ale nie ma w tym ani nic obniżającego ich rangę, ani tym bardziej nic degradującego znaczenie występujących tam czołowych osób funkcyjnych. Wręcz odwrotnie, ich rola i znaczenie są niemałe oraz odpowiadające miejscu zajmowanym w pionie organizacyjno-funkcjonalnym rozpoznania. Podział kompetencji zaś w tym sposobie wyodrębniania elementarnych zadań rozpoznawczych jest następujący: Kompleksem przedsięwzięć szczegółowych związanych z planowaniem rozpoznania / a więc użyciem całości specjalistycznych sił i środków/ zajmował się będzie poprzez komórkę rozpoznawczą dowódca /szef/ organizujący działania wojsk mających zapewnić wykonanie ogólnych zadań bojowych. Dowódcy i sztaby jednostek grupujących siły i środki rozpoznania zajmują się kompleksem problemów organizacyjno-materiałowo-technicznych mających zapewnić dowódcy /szefowi/ ogólnemu i jego sztabowi dysponowanie tymi siłami i środkami; także zapewnić szybkie odtwarzanie zdolności do prowadzenia działań rozpoznawczych przez wydzielone elementy po ich powrocie po wykonaniu zadania.

Omówiony sposób wyodrębniania jednostkowych zadań rozpoznawczych jest również lepszy z tego względu, że upraszcza, przyspiesza i ułatwia zarówno rozwijanie, jak i reorganizowanie systemu rozpoznania. Głównie poprzez eliminowanie przekazywania, trudnych zresztą do przekazania, intencji dowódcy /szefa/ ogólnego potrzebnych przy szczegółowym planowaniu rozpoznania. Odpowiada też wymaganiom co do ograniczenia kręgu wtajemniczonych w szczegóły decyzji dowódcy /szefa/ ogólnego.

Trudności natomiast pojawiają się przy stawianiu zadań rozpoznawczych pojedynczym elementom /podsystemom/ rozpoznawczym. Szczególnie na wyższych szczeblach dowodzenia /dla większych zgrupowań sił i środków walki/, gdzie występuje większa ilość drobnych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych. Nie są to jednak trudności

nie do pokonania i nie szkoda chyba wysiłków zarówno szkoleniowych, jak i organizacyjnych, by umieć te trudności szybko rozwiązywać w praktyce. Trudności te występują zresztą tylko w czasie rozwijania systemu rozpoznania /nie muszą np. występować przy reorganizacji tylko systemu/. Wtedy to potrzeba najczęściej prawie jednoczesnego postawienia zadań kilku elementom /w zależności od konkretnego przypadku może być od kilku, do kilkunastu elementów/.

5.4. Wybór rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi

Wybór rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi jest specyficznym odzwierciedleniem jednej z zasad sztuki wojennej, a mianowicie zasady skupienia wysiłku na kierunku głównego uderzenia, lub skupienia wysiłku na realizacji zasadniczych zadań. Z tym, że trzeba jednocześnie stwierdzić, iż tak samo, jak w bezpośredniej walce skupienie wysiłku na uderzeniu /lub w jakimś rejonie obrony/, tak i w rozpoznaniu respektowanie i wyznaczanie rejonów szczególnej uwagi pociąga za sobą obniżenie uwagi poświęcanej innym rejonom /obiektom w innych rejonach/. Niesie to z sobą również bezsprzecznie ryzyko przeoczenia części różnorodnych innych obiektów.

Rozpatrując zaś ten problem z innej strony trzeba stwierdzić, że wyznaczanie rejonów szczególnej uwagi wynika nierzadko i z niemożności objęcia całego obszaru jednakowo dużą /w znaczeniu odpowiednio dużą/ uwagą; wynika także z obiektywnego zróżnicowania ważności określonych części obszaru odpowiedzialności. Nie zmienia to jednakże faktu, że organizującemu rozpoznanie pozostaje w sumie ostateczne zdecydowanie o tym, jak z całego swojego obszaru odpowiedzialności wydzielić części, które stanowić powinny rejony szczególnej uwagi. Trzeba wszakże i przy tym zauważyć, że na przyszłym polu walki zachodzić będą zjawiska i fakty, które w żadnym wypadku nie będą ułatwiały dokonywania takich wyodrębnień z całości obszaru odpowiedzialności. Istnieć będzie ponadto naturalna dążność dowódców, sztabów oraz szefów komórek rozpoznawczych do stałego przeczesywania jakby całego obszaru odpowiedzialności, by zabezpieczyć się przed przeoczeniem czegokolwiek. Sprzyjają zresztą tym naturalnym ciągotkom właściwości niektórych podsystemów, czy też elementów rozpoznawczych. Np. podsystemu rozpoznania radio-

elektronicznego, które jest w stanie systematycznie "omiatać" jakby przeznaczony mu do "opieki" obszar.

Tylko niektóre rodzaje rozpoznania lepiej wykorzystywać w określonych rejonach, czy też tylko na określonych kierunkach, gdyż nigdy nie będzie można nimi "pokryć" całego obszaru odpowiedzialności, aby zapewnić sobie komfort otrzymywania wiadomości o wszystkim.

Wybór rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi niesie z sobą konieczność wzmożonego penetrowania określonych rejonów /rejonu/ lub obiektów w określonym czasie. Zależy zaś od przewidywanego rozwoju sytuacji, przypuszczalnego zachowania się nieprzyjaciela oraz wiąże się z utrzymywaniem w stałej gotowości swoich najefektywniejszych środków rażenia.

W sumie wyznaczanie w rozpoznaniu rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi jest niewątpliwie potrzebne, chociaż i w pewnym stopniu ryzykowne. Będzie ono jednak często gwarantowało nie tylko optymalne, ale i skuteczne wykorzystanie posiadanych sił i środków oraz uzyskanie potrzebnych informacji /danych/ o nieprzyjacielu /obiektach rozpoznania/ terenie i warunkach meteorologicznych. Wyznaczanie rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi wiąże się jednak także i z innym ryzykiem wynikającym zawsze z mniejszego od jedności prawdopodobieństwa trafienia wyznaczonym rejonom szczególnej uwagi na właściwą część obszaru odpowiedzialności. Zabezpieczyć zaś przed złym wyborem może jedynie trafna oceny nieprzyjaciela, precyzyjne przeniesienie jej wyników na plan rozpoznania w postaci obiektów i wyodrębnienie na podstawie zgłaszanych potrzeb właściwych elementarnych zadań rozpoznawczych. Te dwie ostatnie czynności, jeżeli są poprawnie przeprowadzone, zasadniczo ułatwiają zlikwidowanie rozterek co do wyboru rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi.

Uzależnienie trafności wyboru rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi od wcześniejszego poprawnego rozdziału sił i środków rozpoznania na obiekty rozpoznania oraz wyodrębnienia jednostkowych zadań rozpoznawczych jest znaczącą cechą wyznaczania rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi. Rejonem szczególnej uwagi mianowie może być obszar, gdzie występuje pewne zagęszczenie obiektów ważnych

lub obszar gdzie będzie realizowana większa niż gdzie indziej ilość zadań rozpoznawczych

Trzecim wreszcie kryterium uwzględnianym przy wyborze rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi może być przewidywanie, że zdobycie danych o nieprzyjacielu z tego obszaru będzie miało decydujące znaczenie dla potrzeb podejmowanych decyzji/kierowania walką/.

Wielkość i ilość rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi wyznaczać będą potrzeby konkretnej sytuacji. Tym niemniej jednak można stwierdzić, niezależnie od warunków jakiejkolwiek sytuacji, że zarówno wielkość takiego rejonu, jak i ich ewentualna ilość nie może być duża w stosunku do wielkości całego pasa odpowiedzialności. Ogólnym zastrzeżeniem uwzględnianym przy wyznaczaniu rejonów /rejonu/ szczególnej uwagi powinno być to, że w pasie odpowiedzialności obojętnego szczebla dowodzenia nie powinno się wyznaczać więcej niż dwa rejony szczególnej uwagi. Najbardziej jednak właściwym byłoby "ograniczenie się" do wyznaczania jednego rejonu, który gwarantowałby zarówno możliwości skupienia wysiłku, jak i określenie miejsca mającego największe znaczenie /mogącego dostarczyć najwięcej/ pod względem zdobywanych /przewidzianych do zdobycia/ informacji.

5.5. Wydzielenie elementów i podsystemów rozpoznawczych

Wydzielenie, czy też tworzenie elementów i podsystemów rozpoznawczych można uznać, stosując analogię do organizacji działań bojowych w ogóle, za tworzenie ugrupowania sił i środków rozpoznania. Jest to bowiem w istocie wydzielanie elementów składowych do tworzonego systemu rozpoznania. Odmiennością podczas wydzielania elementów i podsystemów rozpoznawczych w stosunku do sytuacji tworzenia ugrupowania bojowego jest częste zrywanie wręcz przy tym pierwszym, w bardzo licznych przypadkach, istniejącej podległości i podporządkowania organizacyjnego sił i środków rozpoznania. Wynika to z dwóch powodów. Po pierwsze z dużej samodzielności elementów /podsystemów/ rozpoznawczych w czasie realizacji specjalistycznych zadań; podlegają one w tym czasie w zasadzie centrum kierowania rozpoznaniem danego szczebla dowodzenia rodzaju wojsk, czy też rodzaju sił zbrojnych. Po drugie zaś z potrzeb

tworzenia małych ale zróżnicowanych elementów i podsystemów, do których najczęściej dobiera się siły i środki z pododdziałów grupujących je przed użyciem do działań rozpoznawczych. Jako pododdziały rozpoznawcze są to więc typowe drużyny, plutony, kompanie /baterie/, bataliony /dywizjony/ a nawet pułki i brygady. Jako elementy /podsystemy/ zaś to punkty /posterunki/, patrole, samodzielne patrole, grupy itp.

Zgodnie z tym co już wcześniej stwierdzono, tworzenie elementów i podsystemów rozpoznawczych w trakcie organizacji rozpoznania związane jest z wykorzystywaniem istniejących ustaleń regulaminowo-instrukcyjnych. Rzadko kiedy odchodzi się od tych ustaleń, które stanowią rozwiązania autoryzowane przez dokumenty formalne. Rzadko zresztą zachodzą przypadki wymuszające odchodzenie od istniejących ustaleń. Instrukcyjno-regulaminowe wzorce co do składu elementów /podsystemów/ rozpoznawczych są bowiem najczęściej w miarę elastyczne i umożliwiają zastosowanie prezentowanych przez nie rozwiązań do zrealizowania różnorodnych zadań. Ważniejsze cechy i właściwości typowych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych zostaną zaprezentowane w materiale, który jest przygotowywany w następnej kolejności i który omawiać będzie: użycie i działanie sił i środków rozpoznania.

5.6. Rozdzielenie elementarnych zadań między elementy /podsystemy/ rozpoznawcze

Rozdzielenie wyodrębnionych wcześniej elementarnych zadań rozpoznawczych między bezpośrednich wykonawców wydaje się być przedsięwzięciem prawie że mechanicznym. Tak jednak całkowicie nie jest, gdyż podział zadań musi być adekwatny i odpowiedni do możliwości wykonawców, specyfiki ich realnych sposobów rozpoznawania. Wtedy tylko będzie można mieć pewność co do ich wykonania. W sumie w czasie rozdzielania elementarnych zadań rozpoznawczych wykonawcom z pewnością będzie więcej prostych "przymiarek", mechanicznych posunięć i dopasowań ale koniecznych także do wsparcia znajomością realiów funkcjonowania tak pojedynczych elementów /podsystemów/, jak i całego systemu rozpoznania i jego możliwości. Pomocą w tym przedsięwzięciu organizacji rozpoznania są odpowiednie zestawienia tabelaryczne ukazujące przejrzyście zarówno rozdział

wszystkich elementarnych zadań, jak i ilość oraz jakość zadań przydzielonych poszczególnym elementom i podsystemom. Tabela ta może mieć następującą formę:

TABELA
rozdziału zadań między elementy /podsystemy/ rozpoznawcze

Lp. WYSZCZEGÓLNIENIE ELEMENTARNYCH ZADAŃ ROZPOZNAWCZYCH	TERMIN REALIZACJI ZADAŃ ROZPOZNAWCZYCH	WYSZCZEGÓLNIENIE WYDZIELANYCH ELEMENTÓW ROZPOZNAWCZYCH									
		a_1	a_2	a_3	B_1	B_2	B_3	C_1	C_2	C_3	D_1
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.											
2.....											
3.											
4.											
5.											
6.											
7.											

Szkic 8

W trakcie rozdzielania elementarnych zadań rozpoznawczych może zaistnieć potrzeba powrotu do wcześniejszych ustaleń organizacji rozpoznania. Będzie to miało miejsce wtedy, gdy trzeba będzie bardziej szczegółowo zorientować się co właściwości obiektu lub specyfiki wykonania zadania. Mogą wtedy zachodzić przypadki np. dokonania pewnych zmian we wcześniejszych ustaleniach. Jest to możliwe w takich granicach, które nie spowodują odejścia od wcześniejszych wymagań dowódcy /szefa/ ogólnego lub sztabu nadrzędnego. Z rozmieszczenia obiektów może także wynikać możliwość połączenia niektórych zadań; nawet postawienia większej ilości zadań elementarnych jednemu elementowi /podsystemowi/ niż by to wynikało z obowiązujących norm, gdy blisko leżące obiekty pozwalają jakby "przy okazji" wykonać na raz dwa zadania.

Podział zadań między elementy rozpoznawcze kończy pewną fazę w planowaniu rozpoznania, podczas której zapadają najważniejsze ustalenia podstawowe co do tego, co rozpoznawać, jakie rodzaje informacji /danych/ zdobyć, w jakim czasie i kto poszczególne zadania ma wykonać? Zapadają też wtedy ustalenia co do użycia całości sił i środków. Są to w rzeczywistości ustalenia fundamentalne, aczkolwiek jeszcze nie końcowe. Pozostaje bowiem jeszcze do rozstrzygnięcia wiele szczegółów funkcjonalno-organizacyjnych, które mieszczą się w zakresie problematyki związanej z zapewnieniem kierowania całym systemem, a w tym zorganizowania podsystemu łączności oraz materiałowo-technicznego zabezpieczenia działań elementów i podsystemów oraz jednostek /pododdziałów i oddziałów/ rozpoznawczych.

5.7. Organizacja łączności

Największym problemem w zapewnieniu łączności w rozpoznaniu jest umożliwienie przekazywania informacji zdobytych przez elementy rozpoznawcze natychmiast po ich pozyskaniu. Jest to najczęściej trudne również z tego względu, że do jednego centrum /najczęściej tego, które planuje rozpoznanie/, chciałoby się aby spływały informacje z różnorodnych źródeł - a więc nie tylko od własnych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych. Każdy z elementów /podsystemów/ rozpoznawczych zaś dysponuje najczęściej odrębnym środkiem łączno-

ści o specyficznych właściwościach zarówno co do charakteru pracy, jak i zasięgu. Nie mniej ważne jest zapewnienie skrytości przekazywania danych w podsystemie łączności i uniemożliwienie jednocześnie namierzenia, a przez to wykrycia, elementów rozpoznawczych znajdujących się w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Wymienione problemy znalazły już w dużym stopniu swoje rozwiązania praktyczno-konstrukcyjno-techniczne. Stąd planujący rozpoznanie przewiduje najczęściej tylko wykorzystanie odpowiednich urządzeń we właściwy dla nich sposób, by zapewnić sobie niezawodne zbieranie informacji oraz aby móc przekazywać poza danymi odnośnie nowych /innych niż wyjściowe/ zadań rozpoznawczych, także dane o ewentualnych zmianach w utrzymywaniu łączności.

Jak już wspomniano specyfiką rozpoznania jest dysponowanie różnorodnymi autonomicznymi środkami łączności, które uniezależniają od ogólnego systemu łączności. Nie powoduje to jednak automatycznego odcięcia od możliwości wykorzystywania tego ogólnego systemu łączności do przekazywania danych rozpoznawczych. Jednakże łączność za pomocą posiadanych środków łączności trzeba zorganizować /zaplanować/ jako podstawową do wykorzystania. Wykonują to najczęściej dość samodzielnie właśnie sztabowe komórki rozpoznawcze, tworząc względnie autonomiczny podsystem łączności. W podsystemie tym uwzględnić trzeba utrzymywanie niezależnej łączności z komórką rozpoznawczą sztabu nadrzędnego /i tym samym z równorzędnymi sztabami ogólnymi/, także z jednostkami /oddziałami i pododdziałami/ grupującymi siły i środki rozpoznania, komórkami rozpoznawczymi podległych sztabów ogólnych, i wreszcie z wspomnianymi już elementami i podsystemymi rozpoznawczymi.

Ten ostatni składnik podsystemu łączności rozpoznania jest najbardziej rozbudowany. Mogą go tworzyć przede wszystkim sieci i kierunki radiowe oraz radioliniowe. Ze względu zaś na różnorodne właściwości działania elementów rozpoznawczych /np. odległość/, organizacja łączności rozpoznania, poza mechanicznym zestawianiem odpowiednich sieci i kierunków stosownie do właściwości sprzętu i specyfiki jego wykorzystania, musi uwzględniać warunki wykorzystywania sprzętu przez elementy /podsystemy/ rozpoznawcze podczas realizacji przez nie przewidzianych dla nich zadań /mogą to być

np. utrudniające łączność warunki terenowe, zabudowa, urządzenia przemysłowe, anomalie przyrodnicze - rejony wydobywania rud metali itp./. Dokonanie odpowiednich przewidywań i związanych z nimi kalkulacji umożliwiają poprzednie ustalenia zawarte już na mapie /rozmieszczenie obiektów rozpoznania/, jak i odpowiednie wielkości zawarte w tabelach.

W sumie efektem organizacji łączności rozpoznania powinny być ustalenia zawarte w takim dokumencie, jak schemat łączności rozpoznania. Dokument ten umożliwia szybkie zorientowanie się co do sposobu utrzymywania łączności z wszystkimi, którzy tworzą własny system rozpoznania, jak i z nadrzędnymi oraz sąsiednimi systemami rozpoznawczymi.

T A B E L A
organizacji łączności
rozpoznania

Nr sieci, kierunku	Nazwa sieci lub kierunku radiowego /rodzaj łączności/	Rodzaj środka łączności	Dane radiowe	Elementy /podsystemy/ rozpoznawcze				Uwagi
				a_1		B_1	B_2	
1	2	3	4	5		n	n+1	n + 2

Szkic 9

5.8. Zabezpieczenie działań elementów i podsystemów rozpoznawczych

Całokształt przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem działań elementów i podsystemów rozpoznawczych realizowany jest w zasadzie w jednostkach /oddziałach i pododdziałach/. Stąd w procesie planowania /organizowania/ rozpoznania dokonywanego w sztabach ogólnych przyjmuje się najczęściej, że przewidywane do wykorzystania elementy i podsystemy rozpoznawcze będą w pełni przygotowane do działań. Istotne zatem z punktu widzenia potrzeb zabezpieczenia działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych jest określenie dowódcom jednostek /oddziałów, pododdziałów/ rozpoznawczych warunków realizacji zadań przez wydzielone przez nich siły i środki. Chodzi przede wszystkim o określenie czasu gotowości do działań oraz podanie ewentualnych szczególnych właściwości i potrzeb, które mogą wpłynąć na konieczne inne niż normalne zaopatrzenie w amunicję lub inny sprzęt. Dane te powinny być zawarte przede wszystkim w treści przekazywanego oddziałom /pododdziałom/ zadania kompleksowego - np. wymienianego wcześniej bojowego zarządzenia rozpoznawczego.

Niezależnie od tej ogólnej zasady istnieją pewne wyjątki, w których komórka rozpoznawcza sztabu ogólnego może rozwiązywać niektóre elementy bojowego zabezpieczenia działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych, gdyż leży to nie tylko w jej możliwościach, ale i kompetencjach. Chodzi np. o ubezpieczenie i ochronę /posterunki rozpoznania radioelektronicznego i radiotechnicznego/, aby odciążyć obsługi tych urządzeń i zwiększyć ich żywotność. Sztab ogólny realizuje także w pełni rozpoznanie jednostkom i elementom /podsystemom/ rozpoznawczym, dostarczając danych o nieprzyjacielu w postaci jego oceny - czasmi wybitnie wąskospecjalistycznej. Ewentualne elementy zabezpieczenia działań sił i środków rozpoznania uzupełniają ogólne i szczegółowe ustalenia decyzyjne planu rozpoznania. Ich przyjęcie, podjęcie, czy też rozwiązanie łączy się z koniecznymi uzgodnieniami z sztabowymi komórkami i wprowadzeniem do ogólnego układu i treści rozkazu, dyrektywy bądź zarządzenia odpowiednich sformułowań nakazowo-terminowych czyniących odpowiedzialnych za wykonanie odpowiednich przedsięwzięć na korzyść

rozwijanego bądź reorganizowanego systemu rozpoznania.

Jest zatem koniecznym podczas planowania /organizowania/ rozpoznania wyodrębnianie tych elementów zabezpieczenia działań podsystemów /elementów/ rozpoznawczych, które z różnych powodów nie będą mogły być zrealizowane przez dowództwa i sztaby ich macierzystych oddziałów /pododdziałów/. Muszą być te elementy zatem rozwiązane w trakcie planowania rozpoznania w sztabie ogólnym. Właściwością zaś planowania jakiegokolwiek rozpoznania jest bez wątpienia to, że w trakcie jego przeprowadzania może wystąpić konieczność rozwiązania niektórych problemów zabezpieczenia działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych. Może to nastąpić ze względu na charkter działań bojowych, właściwości terenu, czy też specyfiki zadań i warunków ich wykonania. Będą to najczęściej problemy o dość niedużej skali i zakresie, wymagające jednak niejednokrotnie dość kompetentnych ustaleń w kilku jednocześnie komórkach sztabu ogólnego. Będą to więc przedsięwzięcia nie tyle trudne do zrealizowania /zapewnienia ich zrealizowania/, co wywołujące absorbujące czasowo czynności.

Jeżeli chodzi natomiast o materiałowo-techniczne zabezpieczenie działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych, to będzie się ono zawierało najczęściej w rutynowych czynnościach i przedsięwzięciach związanych z wyposażeniem i uzbrojeniem wojsk. Samodzielność oraz ogólna odmienność charakteru działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych powoduje podnoszenie zawczasu, w przewidywaniach, istniejących norm posiadanych przez nie zapasów materiałowych oraz priorytety w kolejności ich uzupełniania. Część przedsięwzięć zabezpieczenia działań bojowych elementów i podsystemów rozpoznawczych z góry przewiduje wykorzystywanie przez nie środków i urządzeń ogólnego zabezpieczenia działań wojsk /medyczne, mps/ oraz przewiduje ich duże możliwości samozaopatrywania się. Nie rozwija się zatem osobnego /poza jednostką rozpoznawczą/ systemu zabezpieczenia materiałowo-technicznego działań elementów i podsystemów rozpoznawczych /np. punktów ewakuacji, medycznych, tankowania itp./

Dużą rolę w organizacji zabezpieczenia działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych odgrywają wszelkie rozwiązania oryginalne i nietypowe. Szczególnie w różnorodnych skomplikowanych sytu-

acjach, uniemożliwiających wykorzystywanie przez elementy /podsystemy/rozpoznawcze rozwijanego przez wojska systemu zabezpieczenia. Chodzi tu o różnorodne grupy i patrole działające w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

Ale też i stworzenie gwarancji zapewniających całkowite zabezpieczenie działań wszystkim elementom /podsystemom/ rozpoznawczym przez cały okres ich działań nie jest w pełni możliwe. Leży w obszarze ryzyka i jest nieodłączną cechą towarzyszącą funkcjonowaniu systemów rozpoznawczych istnienie nie do pokonania trudności w zakresie pełnego zabezpieczenia ich działań. Działalność planujących rozpoznanie skupia się więc na tym, by zrobić w tym zakresie wszystko co możliwe. Z kolei wyszkolenie zwiadowców i ich materiałowo-techniczne wyposażenie są pewnym wsparciem poczynań zabezpieczających ich działania. W sumie bowiem w planowaniu rozpoznania przez sztaby ogólne dąży się do przewidywania do wykonania takich zadań i w takich terminach, aby były możliwe do wykonania bez szczególnych, dodatkowych przedsięwzięć zabezpieczających. Przesądzają o tym prognozy co do charakteru przyszłych działań bojowych. Idą temu na przeciw takie przedsięwzięcia organizacyjno-wyposażeniowe, które podnoszą wszechstronność wykorzystywania sił i środków rozpoznania, ich niezależności i dość dużą samowystarczalność na polu walki przy dużej odporności na różnorodne czynniki rażące. Wszystko to przenosi wysiłek /ciężar/ zabezpieczenia na okres przed wprowadzeniem sił i środków rozpoznania do działań, a to odbywa się w ich macierzystych jednostkach.

Niezależnie jednak od tego komórki rozpoznawcze sztabów ogólnych muszą być przygotowane, i umieć tego dokonywać, gdy zajdzie potrzeba przeprowadzania dodatkowych przedsięwzięć w zakresie zabezpieczenia działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych.

5.9. Stawianie /przekazywanie/ zadań rozpoznawczych

Przekazywanie ustaleń wykonawczych planu rozpoznania może być dokonywane na różne sposoby. Jest to o tyle ciekawe, że "rozpoznanie" wyłamuje się w tym względzie z istniejących i stosowanych rozwiązań, które najogólniej wynikają z hierarchicznych zależności występujących w strukturach organizacyjnych sił i środków walki.

W rozpoznaniu bowiem nie w pełni trzeba przestrzegać tych zależności, a nawet można powiedzieć, że należałoby preferować odchodzenie od sztywnego schematu przekazywania zadań rozpoznawczych do najniższego wykonawcy wzdłuż lini i poprzez progi podległości pionowej. Wzorem w tym względzie i precedensem jest sam proces planowania rozpoznania, w którym z pominięciem przecież dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych sztab ogólny przewiduje sposoby wykorzystywania poszczególnych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych. Niekonsekwencją zatem przy tak przyjętych kompetencjach planistycznych byłoby angażowanie jako pośrednika w stawianiu zadań elementom /podsystemom/ dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych.

Nie jest jednak całkowicie odrzucana w rozpoznaniu typowa droga obiegu zadań, gdyż pewne rodzaje rozpoznania, np. powietrzne i nie tylko, utrzymują się w shierarchizowanym układzie i charakter ich sposobów działania w czasie wykonywania zadań rozpoznawczych zmusza do uwzględniania i wykorzystywania w stawianiu zadań dowództw i sztabów ich macierzystych jednostek.

W stopniu jednak największym jak to możliwe dążyć należałoby do bezpośredniego stawiania zadań poszczególnym elementom /podsystemom/ rozpoznawczym przez planujących /organizujących/ ich działania. Zapobiegać to może przede wszystkim zniekształcaniu intencji twórców planu rozpoznania, a ponadto eliminuje zbędne w tym przypadku pośredniczenie. Z tym, że trzeba uwzględnić również fakt, iż zadania otrzymywać muszą także jednostki rozpoznawcze /oddziały, pododdziały/. W treści tych zadań zawarte powinny być głównie elementy organizacyjne. Dowództwo i sztab jednostki rozpoznawczej bowiem odpowiada przede wszystkim za terminowe wydzielenie określonych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych, zabezpieczenie miejsc gdzie zostaną im postawione zadania oraz odpowiednie ich wyposażenie i zaopatrzenie. Ale wymienione organy dowodzenia siłami i środkami muszą również wiedzieć w jaki sposób będą się przegrupowywać, gdzie się rozmieszczać i jak utrzymywać łączność. Niezależnie od zadania, o którym mowa, do jednostek rozpoznawczych dotrzec muszą także inne specjalistyczne rozkazy i zarządzenia /ty-

łowe, opbmar, inż-sap itp./. Istotne jest również to, że mimo pewnego wyłączenia jednostki rozpoznawczej z obszaru koordynowania i planowania działań tworzących ją specjalistycznych sił i środków, nie rezygnuje się całkowicie z możliwości dublowania przez sztab tej jednostki funkcji zapasowego /wysuniętego/ centrum zbierania informacji; główne takie centrum tworzy jak wiadomo komórka rozpoznawcza sztabu ogólnego. Dowództwo i sztab jednostki rozpoznawczej może wspierać takie centrum kierowania rozpoznaniem w doraźnym, czyli dokonywanym już w czasie prowadzenia rozpoznania, przekazywaniu dodatkowych zadań rozpoznawczych. Jest to pewna specyfika, która ma jednak swoje źródła w usprawnianiu rozwijania /przereorganizowywania/ całego systemu rozpoznania, jak i jego funkcjonowania oraz chęci dostosowywania procedury stawiania zadań do procedury planowania rozpoznania, wyeliminowania zbędnego pośrednictwa, także zachowania tajemnicy /ograniczenia kręgu wtajemniczonych w szczegóły przekazywanych zadań rozpoznawczych/.

Część ustaleń podjętych podczas planowania rozpoznania musi być przekazana podległym sztabom ogólnym, a w tym i ich komórkom rozpoznawczym. Potrzeby w tym względzie wynikają z faktu, że podległe sztaby ogólne organizują znaczące podsystemy rozpoznawcze. Toteż planujący rozpoznanie może i powinien liczyć na wyniki rozpoznawcze tych podsystemów.

Ostatnim wreszcie adresatem ustaleń planu rozpoznania są komórki macierzystego sztabu. Nie jest to już wprawdzie typowe przekazywanie zadań, a raczej dokonywanie uzgodnień w ramach sztabu ogólnego, tym niemniej jednak ma ono specyficzne znaczenie dla funkcjonowania organizowanego systemu rozpoznania i musi być uwzględnione w punkcie poświęconym niniejszej problematyce.

W sumie istniejące zadania i uzgodnienia wynikające z ustaleń planu rozpoznania mogą być przekazywane w trzech formach. Najbardziej usystematyzowaną z nich jest przekazywanie zadań jednostkom /oddziałom i pododdziałom/ rozpoznawczym oraz podległym sztabom ogólnym. Formę tę stanowią dokumenty bojowe dające podstawę zarówno do planowania /organizowania/ działania sił i środków rozpoznania, jak i służące do rozliczenia się ze stopnia zreali-

zowania zadań. Dokumenty wykorzystywane w tej formie przekazywanie ustaleń planu rozpoznania są podobne do siebie układem, różnią się zaś treścią.

Inną formę, a co za tym idzie i układ mają zadania dla konkretnych elementów /podsystemów/ rozpoznawczych. Zadania te przekazuje się najczęściej ustnie wg. układu typowego dla konkretnego rodzaju elementu /podsystemu/ rozpoznawczego. Są to zadania krótkie, zwięzłe, zawierające najważniejsze dla wykonawcy wymogi i ustalenia.

Trzecia wreszcie grupa zadań wynikających z ustaleń planu rozpoznania przekazywana jest w najbardziej luźnej formie. Chodzi o ustalenia co do rozpoznania dokonywane wewnątrz sztabu ogólnego. Forma ta nie ma najczęściej ustalonego stałego układu. Opiera się na problemach, co do których trzeba przyjąć określoną postawę, aby znalazły one pożądane rozwiązanie. Zatem przekazanie tych zadań może polegać zarówno na nakazaniu innej komórce, korzystając z nadrzędności, lub wykorzystując kompetencje i zaangażowanie dowódcy /szefa/- zrealizowanie przedsięwzięć na korzyść rozwijanego /reorganizowanego/ systemu rozpoznania, jak i po prostu przyjęciu przez "adresatów" określonych zobowiązań w ramach swoich obowiązków instrukcyjno-regulaminowych.

Największe znaczenie dla rozwinięcia i funkcjonowania systemu rozpoznania mają oczywiście pierwsze dwie formy przekazywania ustaleń planu rozpoznania. Przenoszą one bowiem najistotniejsze treści konieczne do zrealizowania w celu zabezpieczenia działań bojowych wojsk. W nich też mieści się największa liczba ustaleń wziętych z planu rozpoznania. Pierwsza forma jest nawiązaniem w dużym stopniu do układu rozkazów i zadań bojowych przekazywanych zasadniczym siłom i środkom walki.

6. Dokumentacja rozpoznawcza

Treść poprzednich punktów w różnym stopniu dotykała zagadnień związanych z dokumentacją rozpoznawczą. Jest ona bowiem ściśle związana z organizowaniem rozpoznania oraz z jego prowadzeniem. Dokumentacja rozpoznawcza odzwierciedla efekty i wyniki różnorodnych ustaleń dotyczących użycia sił i środków rozpoznania oraz

utrwalania informacji zdobytych przez elementy /podsystemy/ rozpoznawcze, bądź też pozyskanych w jakiś inny sposób /wymiana, współpraca, wykorzystanie treści otrzymanego komunikatu rozpoznawczego/. Prowadzenie dokumentacji jest zatem niezbędne z wielu względów, w tym głównie praktycznych, ale i dokumentacyjnych, archiwalistycznych itp. Eksponowana i egzekwowana rola i przeznaczenie dokumentów nie mogą jednak przerastać ich praktyczno-użytkowych funkcji. Powinny one stanowić sobą to, i tak być traktowane, do czego są przeznaczone. Wyolbrzymianie znaczenia dokumentów może zdeformować istotę wysiłku sztabu i dowództwa obojętnego rodzaju wojsk, sił zbrojnych, niezależnie od szczebla. Może to mieć miejsce szczególnie podczas ćwiczeń, gdy najwygodniej oceniać i sprawdzać pracę osób funkcyjnych i komórek rozpoznawczych zaangażowanych w organizowanie rozpoznania na podstawie wykonanych przez nich dokumentów. W rzeczywistości jednak dokumenty są tylko etykietą złożonego procesu. Jeżeli zaś nabierają rangi najwartościowszej wizytówki tego procesu, to mogą spowodować ograniczenie się jedynie do "wymalowywania" np. planu rozpoznania, za którym jednak nie stoją rzetelne przemyślenia i kalkulacje. Sam dokument zatem jeszcze o niczym nie świadczy; sprawdzanie poprawności zawartych w nim ustaleń może dopiero potwierdzić zasadność zawartych w nim koncepcji rozwiązań szczegółowych co do rozpoznawania nieprzyjaciela w konkretnych warunkach i sytuacji.

6.1. Rola i przeznaczenie dokumentów rozpoznawczych

Rola wszelkiego rodzaju dokumentów w rozpoznaniu jest bez wątpienia pomocnicza. Tym niemniej jednak ta pomocniczość jest dość specyficznego rodzaju. Dokumentacja ułatwia bowiem zasadniczo zarówno organizowanie, jak i prowadzenie rozpoznania. Można również powiedzieć, że dokumenty rozpoznawcze w swej tradycyjnej i klasycznej formie nie są nie do zastąpienia. Ich rolę przejąć może np. ETO, w której programach z powodzeniem można umieścić zarówno ustalenia planu rozpoznania, jak i algorytm postępowania z wpływającymi wynikami rozpoznawania. Mikrokomputery, bo one będą reprezentowały chyba ETO w rozpoznaniu, z powodzeniem mogą zastąpić dokumentację, a nawet zrobią to o wiele lepiej. Pozostaje

jedynie problem niezawodności. W tym względzie tradycyjnie prowadzona dokumentacja ma niewątpliwie przewagę. Stąd też trudno przewidywać szybkie i pełne zastąpienie istniejących rozwiązań dokumentacyjnych w rozpoznaniu przez sprzęt mikrokomputerowy. Ze względu zaś na to, że funkcjonowanie programu w mikrokomputerze będzie w dużym stopniu odwzorowaniem tradycyjnej dokumentacji /różnice wystąpią w technicznej stronie przedstawiania na ekranie monitora tych samych co w tradycyjnej formie tabel i sposobach zapełniania ich treścią/ nie trzeba oddzielnie omawiać tych dwóch rozwiązań dokumentacyjnych.

Analiza i ocena różnorodnych przejawów funkcjonowania rozpoznania w wojskach pozwala pogrupować używane tam dokumenty w cztery koszyki:

- koszyk dokumentów organizacyjno-funkcjonalnych;
- koszyk dokumentów planowania i kierowania;
- koszyk dokumentów informacyjno-sprawozdawczych;
- koszyk innych, pomocniczych najczęściej dokumentów.

Dokumenty organizacyjno-funkcjonalne przeznaczone są do regulowania wewnętrznego procesu funkcjonowania sztabowych komórek rozpoznawczych oraz dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych. Dokumenty te mogą zawierać zadania i obowiązki osób funkcyjnych, czy też obowiązki zespołu tworzącego komórkę rozpoznawczą. Zaliczono do nich np. grafik dyżurów, wykaz przydziału dodatkowych funkcji /obowiązków/ itp. Dokumenty te mogą mieć zarówno charakter ustaleń trwałych, np. "zadania i obowiązki osób funkcyjnych", jak i doraźnych /wspomniany grafik dyżurów/. Spełniają subtelną rolę porządkującą wewnętrzne mechanizmy funkcjonowania sztabowych komórek, dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych oraz orientują skład osobowy w bieżących ustaleniach, ułatwiając tym samym wykonywanie przez skład osobowy stojących przed nim zadań. W efekcie dąży się zawsze, by część ustaleń organizacyjno-funkcjonalnych miała charakter trwały; by w maksymalnym stopniu ująć w nich to, co wynika z posiadanych już doświadczeń i by nie powodować niepotrzebnego angażowania się do rozwiązywania znajdujących się już w nich rozwiązań wtedy, gdy należy skupić się nad innymi, bardziej istotnymi

w danej chwili, zadaniami. Forma i treść dokumentów organizacyjno-funkcjonalnych zawierających ustalenia o charakterze trwałym nie będzie w niniejszym opracowaniu rozpatrywana. Są to najczęściej opisy, wykresy lub tabele, nad których formą i treścią w aspekcie ich funkcjonalności pracuje się już w okresie pokojowego szkolenia i uzyskane rozwiązania po prostu się stosuje, szeroko je propagując.

Podobnie ma się sprawa z dokumentami zawierającymi ustalenia doraźne, podejmowane w celu zapewnienia sprawnego przeprowadzania organizacji rozpoznania, ale tylko co do ich formy i układu. Treść tych dokumentów bowiem jest zależna od organizacyjno-bojowych warunków planowania rozpoznania. Zmienna ich część, a więc wspomniana treść, będzie zatem przedstawiała terminy i konkretne zadania realizowane przez sztabową komórkę, czy też dowództwo i sztab jednostki rozpoznawczej. W istocie jednak dokumenty te są dość dowolne. Techniczne rozwiązanie ich formy i układu leży w kompetencji dowódcy /szefa/, a nawet tylko szefa stabowej komórki rozpoznawczej. Zaś podstawowym wymogiem jest, aby dokumenty te ułatwiały pracę i nie powodowały zbędnej produkcji "makulatury", zwiększania "biurokracji".

Konkretnymi przykładami takich dokumentów, są:
- tabela kalkulacji czasu pracy komórki rozpoznawczej /dowództwa i sztabu jednostki rozpoznawczej - dokument istotny dla liczebniejszych komórek/;
- grafik dyżurów i odpoczynków;
- wykaz aktualnego składu komórki rozpoznawczej, stopnia gotowości do użycia poszczególnych osób funkcyjnych;
- wykaz realizowanych zadań;
- dziennik działania /niezwykle ważny dokument ewidencyjno-dokumentalistyczny/.

Dowództwa i sztaby jednostek rozpoznawczych powinny jednak bez wątpienia, a sztabowe komórki rozpoznawcze w dużym stopniu wykorzystywać w rozpatrywanej sprawie rozwiązania stosowane w sztabach ogólnych. Przykładem tabela kalkulacji czasu pracy, czy też grafik dyżurów. Dla komórek sztabowych wyższych szczebli dowodze-

nia, składających się z kilku do kilkunastu osób funkcyjnych, jest to niezbędne. W rzeczywistości bowiem tworzą one jakby podsztaby, których funkcjonowanie, niezależnie od ustaleń ogólnosztabowych, trzeba oddzielnie regulować. Część ustaleń tej regulacji ujęta bywa w stałym zestawie obowiązków, część natomiast wynika z doraźnych potrzeb i warunków działania w konkretnych sytuacjach, których przyjąć na stałe niesposób.

Toteż w formie i układzie dokumentów organizacyjno-funkcjonalnych nie odzwierciedla się specyfika rozpoznawczego przeznaczenia komórek, w których te dokumenty są wykonywane.

Dokumenty planistyczne i kierowania. Dokumenty te zawierają w sobie najistotniejsze z punktu widzenia realizacji zadań rozpoznawczych ustalenia merytoryczne. Są przez to ważnymi dla procesu organizowania rozpoznania; umożliwiają realne utrwalenie przyjętych w tym procesie rozwiązań zarówno ogólnych, jak i szczegółowych. Z racji ich przeznaczenia, jak i spełnianych funkcji ważnym jest by dokumenty te zarówno w swej formie, jak i układzie oraz treści były komunikatywne, przejrzyste, niezbyt obszerne, poręczne w użyciu oraz nietrudne do wykonania. Nie powinno zaś z pewnością tych dokumentów być ponad rzeczywiste potrzeby. Obserwacja praktyki i analiza istniejących ustaleń regulaminowo-instrukcyjnych pozwala stwierdzić, że na czoło w rozpatrywanej sprawie wysuwa się plan rozpoznania.

Natomiast dodatkowo, w celu uszczegółowienia niektórych ustaleń zawartych w planie, także dla powielenia niektórych jego elementów dla bezpośrednich potrzeb dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych, niezbędnym jest również wykonywanie planu użycia sił środków rozpoznania. Przy czym plan rozpoznania wykonywany jest tylko jeden w ramach określonego dowództwa /szefostwa/ i sztabu ogólnego. Plany użycia sił i środków rozpoznania natomiast mogą być wykonywane zarówno w sztabie ogólnym, np. co do użycia określonego podsystemu rozpoznania /jak rozpoznania artyleryjskiego/ lub jako dokument w sztabie jednostki rozpoznawczej.

Obydwa typy planów, ze względu na warunki i potrzeby odzwierciedlania ustaleń procesu organizowania rozpoznania, składają się

z dwóch części: graficznej i opisowej. Część opisowa nierzadko nazywana jest legendą do części graficznej, która jest wtedy planem podstawowym. Istota planowania jednakże i zawartość części opisowej ją właśnie nakazywałaby nazywać planem, mapę zaś uważać za załącznik. W każdym razie niezależnie od rozwiązań praktycznych można stwierdzić, że:

> Plan rozpoznania /plan użycia sił i środków/ jest odpowiednikiem decyzji ogólnej /wykonywanej jako dokument bojowy - operacyjny, co do użycia podległych sztabowi ogólnemu sił i środków walki/ odnoszącym się do wykorzystania w działaniach bojowych specjalistycznych /lub doraźnie wyznaczanych dodatkowo do działania jako elementy rozpoznawcze/ sił i środków rozpoznania.

Poza planem rozpoznannia /planem użycia sił i środków rozpoznania/ duże znaczenie ma wykonywane dla potrzeb dowodzenia /kierowania/ specjalistycznymi siłami i środkami zarządzenie rozpoznawcze. Stosuje się też wykonywanie odmiany tego zarządzenia w postaci zarządzenia bojowo-rozpoznawczego.

O pierwszym można powiedzieć, że:

> Zarządzenie rozpoznawcze jest uzupełnieniem rozkazu bojowego /operacyjnego/, dyrektywy operacyjnej w zakresie przekazywania specjalistycznych zadań i ustaleń wynikających z planu rozpoznania, mających zapewnić zrealizowanie zabezpieczenia bojowego lub operacyjnego działań wojsk oraz skoordynowanie wysiłku w tej dziedzinie.

Natomiast zarządzenie bojowo-rozpoznawcze, które często w nazwie redukuje się do zarządzenia bojowego przeznaczonego dla jednostki rozpoznawczej skupiającej specjalistyczne siły i środki, to:

> Odpowiednik rozkazu bojowego /operacyjnego/, dyrektywy operacyjnej, przeznaczony do przekazania zadań i ustaleń planu rozpoznania dla zrealizowania określonych celów mających zapewnić zabezpieczenie bojowe /operacyjne/ działań wojsk.

Zarówno zarządzenie rozpoznawcze, jak i bojowe zarządzenie rozpoznawcze może jeszcze występować jako wstępne zarządzenie,

które swą formą i układem jest uboższe od swych pierwowzorów. Ma ono zapewnić wcześniejsze włączanie podległych szczebli dowodzenia w proces przygotowania działań bojowych; bazuje na najważniejszych, a jednocześnie najwcześniej przyjętych, ustaleniach podstawowych. W chwilach jego formułowania brak jeszcze szczegółów decyzyjnych, które jednakże później przyjęte nie będą sprzeczne z poprzedzającymi je ustaleniami podstawowymi i ogólnymi.

Przedstawiona odmiana zarządzenia rozpoznawczego w postaci zarządzenia bojowego znajduje zastosowanie przede wszystkim do przekazywania zadań podległym jednostkom skupiającym siły i środki rozpoznania. Musi ono mieć nieco inny układ, no i oczywiście treść. Rozwiązania takie wymusza praktyka, nie jest ono jednak wyraźnie wyróżniane w dokumentach formalnych; ma też swoich przeciwników - przede wszystkim wśród tradycjonalistów.

x x
x

W podsumowaniu niniejszego punktu można stwierdzić, że ważne i charakterystyczne są układ i forma dokumentów planistycznych i kierowania. Dąży się do ich ścisłego sformalizowania, aby z jednej strony utrwalić w nich zdobyte doświadczenia praktyczne, a z drugiej strony uchwycić układ tych ważnych dokumentów w łatwy do zapamiętania schemat, który nie zmusza do stałego odwoływania się do wzoru zawartego w instrukcji czy regulaminie. Jednocześnie forma i układ rozpatrywanych dokumentów są wynikiem dorobku i doświadczeń co do ich przydatności. Zawierają one w sobie to, co jest potrzebne do rozwinięcia systemu rozpoznania i kierowania nim, a wcześniej zorganizowania działań elementów rozpoznawczych.

Plan rozpoznania /plan użycia sił i środków rozpoznania/.

Plan rozpoznania wykonywany jest najczęściej na mapie w skali odpowiedniej dla danego szczebla dowodzenia konkretnego rodzaju wojsk czy rodzaju sił zbrojnych. Nie wyklucza się jednak jego wykonywania w formie opisowej, która jest wtedy zbiorem tabel - inaczej tym, czym w wypadku wykonywania planu rozpoznania na mapie jest legenda do tego planu.

Podczas wykonywania planu rozpoznania na mapie nanosi się na nią potrzebne informacje znakami umownymi. Wszystkie te informacje można zebrać w cztery grupy:

1°- informacje ogólnoorientujące wynikające z zadań ogólnych /rubież styczności wojsk w chwili planowania rozpoznania, linie rozgraniczenia lub pas rozpoznania, ważniejsze rubieże zadań ogólnych, przewidywane rubieże wprowadzenia do walki drugich rzutów /odwodów/, wykonywania kontrataków itp./, stanowiska dowodzenia /własne, nadrzędne, podrzędne i sąsiadów/.

2°- obiekty rozpoznania.

3°- przyjęte ustalenia co do działania sił i środków rozpoznania.

4°- rejony zastrzeżone dla sił i środków rozpoznania oraz rejony szczególnej uwagi.

Poszczególne informacje nanosi się na mapę planu rozpoznania z uwzględnieniem i przestrzeganiem szczegółowych założeń odpowiednich instrukcji specjalistycznych regulujących wykonywanie i prowadzenie dokumentów bojowych.

Nie mniej ważnym uzupełnieniem treści mapy - planu rozpoznania jest opracowywana legenda. Zawierać ona musi szczegółowe rozwiązania w postaci treści zadań, terminów ich realizacji, sposobów utrzymywania łączności, przedsięwzięć zabezpieczenia działań elementów /podsystemów/ rozpoznawczych. Układ takiej legendy może mieć następujące elementy:

- cel rozpoznania /dla planu użycia sił i środków rozpoznania celem będzie zadanie ogólne przekazane w zarządzeniu rozpoznawczym/;
- tabela główna, a w niej: podział sił i środków na elementy /podsystemy/ rozpoznawcze i przydzielone im zadania wraz z terminami realizacji;
- schemat organizacji łączności;
- przyjęte ustalenia co do zabezpieczenia działań sił i środków rozpoznania;
- inne elementy wynikające ze specyficznych potrzeb /np. warunków lub specyfiki rodzajów wojsk, sił zbrojnych/.

Zarządzenie rozpoznawcze

Jak już stwierdzono wcześniej zarządzenie rozpoznawcze albo jest odpowiednikiem rozkazu bojowego /operacyjnego/ czy też dyrektywy, za pomocą którego przekazuje się jednostce rozpoznawczej zadania, albo jest dokumentem uzupełniającym te podstawowe formy przekazywania zadań ogólnych, swoistym załącznikiem do nich. Zarówno z faktu pozostawania odmianą rozkazu bojowego /operacyjnego/, jak i jego specjalistycznego uzupełnienia wynika naturalna skłonność dostosowywania się zarządzenia rozpoznawczego do układu podstawowych dokumentów bojowych.

Powinna więc być w zarządzeniu rozpoznawczym część poświęcona nieprzyjacielowi, następnie część informująca ogólnie o przyszłych zamierzonych poczynaniach szczebla nadrzędnego, część zadaniowa, część dotycząca ustaleń funkcjonalno-organizacyjnych /np. terminy składania meldunków rozpoznawczych/ i ewentualnie część /punkt/ mogący pomieścić dodatkowe informacje, bądź nakazy.

Zarządzenie rozpoznawcze sporządzane jako uzupełnienie rozkazu bojowego /operacyjnego/ dla podległych sztabów ogólnych może być bardziej skąpe zarówno w układzie, jak i w treści. Najważniejsza w takim zarządzeniu jest wtedy treść pierwszego punktu, w którym należy przedstawić przede wszystkim wnioski z oceny nieprzyjaciela wyciągnięte przez dowódcę /szefa/ będącego reprezentantem sztabu formułującego treść zarządzenia rozpoznawczego. Poza tym w zarządzeniu takim ważne są zadania przewidywane do zrealizowania przez podsystemy rozpoznawcze podległych sztabów wraz z terminami składania meldunków o wynikach rozpoznania.

Dokumenty informacyjno-sprawozdawcze. Dokumenty te mogą występować jako opisowe lub graficzne. Wśród najbardziej typowych i charakterystycznych dokumentów informacyjno-sprawozdawczych można wymienić:
- komunikaty rozpoznawcze /czasami przybierające także formę opracowań monotematycznych o nieprzyjacielu/;
- meldunki rozpoznawcze;
- zapotrzebowania na wiadomości /informacje/;
- mapy informacyjne.

Komunikat rozpoznawczy jest podstawową formą systematycznego

informowania podległych wojsk o nieprzyjacielu. Treść komunikatu rozpoznawczego stanowią najnowsze uogólnienia wyników rozpoznawania nieprzyjaciela przez sztab rozsyłający komunikat rozpoznawczy. Uwzględnia się w nim również wyniki /wnioski/ zawarte w komunikatach rozpoznawczych przekazywanych z wyższych szczebli dowodzenia. Cechą komunikatów rozpoznawczych jest ich systematyczne /najczęściej raz na dobę - pod koniec dnia/ opracowywanie i rozsyłanie podległym sztabom ogólnym. Jest to zatem dokument względnie niezależny od rozwoju sytuacji bojowej, czy operacyjnej, a właściwie od zadań, rozkazów bojowych /operacyjnych/ czy też dyrektyw. Przeznaczeniem komunikatu rozpoznawczego jest stałe i systematyczne rozpowszechnianie posiadanej wiedzy o nieprzyjacielu wśród podległych wojsk poprzez przekazywanie im uogólnionych wniosków z stałego badania jego sposobów działania i wykorzystywania sił i środków walki; także zapoznawanie z najnowszymi wzorami uzbrojenia, ich możliwościami i sposobami wykorzystywania w walce.

Niezależnie od tego w komunikacie rozpoznawczym przekazuje się aktualny skład i położenie wojsk nieprzyjaciela. W sumie komunikat rozpoznawczy jest niezwykle pożytecznym dokumentem ułatwiającym ocenianie nieprzyjaciela, dlatego że dostarcza aktualnych wiadomości o nim; uzupełnia przez to stałą bazę wiedzy o nieprzyjacielu. Komunikat rozpoznawczy sporządza się najczęściej w wyższych sztabach ogólnych - od związku taktycznego wzwyż.

Meldunek rozpoznawczy jest dokumentem, za pomocą którego przeprzekazuje się zdobyte dane o nieprzyjacielu. Może mieć formę opisową, graficzną lub słowno-sygnałową. W odróżnieniu od komunikatu rozpoznawczego, który zbiega "z góry w dół", meldunek ma kierunek odwrotny - "z dołu w górę". Treść meldunku rozpoznawczego nie powinna też być, jak to ma miejsce w komunikacie rozpoznawczym, raczej uogólnieniem. Powinna natomiast przedstawiać fakty - możliwie bez interpretacji, która zawsze zagrożona jest subiektywizmem spojrzenia.

W zależności od tego, kto formułuje meldunek rozpoznawczy /element, podsystem rozpoznawczy, sztab jednostki rozpoznawczej, czy też komórka rozpoznawcza sztabu ogólnego/ może on być krótki

lub rozbudowany. Meldunki rozpoznawcze dowództw jednostek rozpoznawczych mogą być powiększone o elementy meldunku bojowego i ujmować stan sił i środków rozpoznania oraz wnioski wyciągnięte ze zdobytych informacji rozpoznawczych. Jest to wyjątek w stosunku do zalecenia by meldunek zawierał suche fakty, bez ich interpretacji. Wyjątek usprawiedliwiony tym, że sztab jednostki rozpoznawczej będzie miał już meldunki od elementów /podsystemów/ rozpoznawczych, w których przedstawione zostaną suche fakty; podobnie jak sztab ogólny, któremu jest podporządkowany. Ten zaś sztab ogólny łatwo wychwyci zatem ewentualny subiektywizm ocen dowództwa jednostki rozpoznawczej, której meldunek jest zdublowaniem wyników zawartych w meldunkach elementów /podsystemów/ rozpoznawczych.

Zapotrzebowanie na wiadomości /informacje/ jest formą przedstawiania własnych potrzeb nadrzędnemu sztabowi. Potrzeby te wynikają najczęściej z niemożliwości zdobycia określonych danych /informacji/ własnymi siłami i środkami /elementami i podsystemami rozpoznawczymi/. Zapotrzebowanie na wiadomości /informacje/ ma zawsze postać dokumentu opisowego wyszczególniającego obiekty i charakter informacji o nich wraz z terminami, w których się oczekuje dostarczenia tych informacji /terminy warunkują potrzeby przewidywane w związku z przypuszczalnym rozwojem sytuacji/.

Mapa informacyjna jest pomocniczym dokumentem informacyjno-sprawozdawczym spełniającym dwie podstawowe funkcje. Przede wszystkim umożliwia ona zestawianie zdobywanych bądź otrzymywanych informacji o nieprzyjacielu bezpośrednio na modelu terenu, czyli mapie. Jest to tym przydatniejsze, że stanowi połączenie informacji o nieprzyjacielu wespół z informacjami o terenie. Jest to tym samym dokument bazowy dla zestawiania i przechowywania wiarygodnych informacji o nieprzyjacielu. I przez to ostatnie mapa informacyjna umożliwia ponadto rozprowadzanie, kolportaż informacji wewnątrz sztabu bez wykonywania dodatkowych dokumentów, a nawet prezentowania prognozy przyszłych działań nieprzyjaciela.

Do innych jej funkcji należy możliwość sporządzania na jej podstawie meldunków rozpoznawczych. Prowadzenie mapy informacyjnej jednakże dokonuje się w rozbudowanych sztabach; najczęściej także

od szczebla związku taktycznego wojsk lądowych, lotniczych, marynarki wojennej, gdzie komórkę rozpoznawczą tworzą więcej niż dwie osoby funkcyjne. W mniejszych sztabach funkcje rozpoznawczej mapy informacyjnej spełniać musi mapa robocza szefa rozpoznania lub nawet dowódcy ogólnowojskowego.

W zależności też od szczebla dowodzenia, na którym prowadzi się mapę informacyjną, określa się szczegółowość nanoszonych informacji. Jest to ustalenie zależne przede wszystkim od potrzeb danego szczebla dowodzenia, rodzaju wojsk, czy też rodzaju sił zbrojnych.

Inne dokumenty rozpoznawcze.

Niezależnie od dokumentów wymienionych w trzech najważniejszych podgrupach sporządza się nierzadko dodatkowo jeszcze inne pomocnicze dokumenty rozpoznawcze. Należą do nich dzienniki /działań, wiadomości o nieprzyjacielu, ewidencji jeńców i zdobytych dokumentów oraz uzbrojenia i wyposażenia wojsk nieprzyjaciela/, protokoły przesłuchania jeńców, identyfikatory wojsk nieprzyjaciela oraz mapy robocze.

Dzienniki: działań, ewidencji jeńców, protokoły przesłuchania jeńców są typowymi dokumentami i nie stanowią sobą nic oryginalnego. Nie znaczy to jednak, że ich znaczenie jest małe. Spełniają one niezwykle pożyteczną rolę i ułatwiają pracę sztabowych komórek, dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych. Natomiast ich forma i układ są bezpośrednio przenoszone z wzorów podobnych dokumentów wykorzystywanych w sztabach ogólnych.

Typowymi natomiast dla rozpoznania są: dziennik wiadomości o nieprzyjacielu oraz identyfikator wojsk nieprzyjaciela. Dziennik wiadomości o nieprzyjacielu jest przeznaczony do rejestrowania /księgowania, ewidencjonowania niejako/ informacji /danych/ o nieprzyjacielu, w kolejności w jakiej napływają. Poza funkcją archiwalistyczną dziennik zestawia chronologicznie napływające informacje /dane/ w ich autentycznym brzmieniu. Umożliwia tym samym analizę i ocenę informacji /danych/ przed ich przeniesieniem na mapę informacyjną bądź roboczą.

Identyfikator wojsk nieprzyjaciela, który można też nazwać wykazem jednostek tworzących struktury organizacyjne wojsk nieprzy-

jaciela, jest dokumentem porównawczo-bazowym. Przedstawia on skład i strukturę organizacyjną nieprzyjaciela, umożliwiając jego rozszyfrowywanie w trakcie oceny. Jego przydatność wynika z faktu, że otrzymywane z rozpoznania dane nie będą przecież nigdy informowały wyczerpująco o rozmieszczeniu i składzie wszystkich elementów ugrupowania nieprzyjaciela w terenie.

Niezależnie od tego, że identyfikator nieprzyjaciela będzie sporządzany wcześniej na podstawie posiadanej wiedzy o nieprzyjacielu zanim przystąpi się do prowadzenia działań bojowych /wojny nawet/, to będzie on w trakcie tych działań stale aktualizowany i uzupełniany.

7. Prowadzenie rozpoznania

Uwzględniając konsekwentnie systematykę wiedzy z zakresu rozpoznania przedstawioną w początkowej części niniejszego opracowania /także w załączniku 1/, obecnie zostanie bliżej scharakteryzowane "prowadzenie rozpoznania". Jest to jak wiadomo z wspomnianej pierwszej części niniejszego opracowania ważny i równoprawny filar całego procesu organizacji i prowadzenia rozpoznania. Zgodnie zaś z wynikami przeprowadzonych badań nad rozpoznaniem wojskowym w ogóle, prowadzenie rozpoznania przejawia się w trzech grupach czynności, a mianowicie w:

- kierowaniu systemem rozpoznania;
- zbieraniu, ewidencjonowaniu i weryfikowaniu informacji /danych/;
- opracowywaniu, wykorzystywaniu i rozprowadzaniu informacji /danych/.

Są to najważniejsze grupy czynności omawianego podprocesu, które jednakże, jak również stwierdzono w początkowej części opracowania, tworzą dość zwartą całość z drugim podprocesem, tj. organizacją rozpoznania. Ścisły związek organizacji rozpoznania z jego prowadzeniem przejawia się nie tylko w tym, że związane z nim czynności realizują te same podmioty /osoby funkcyjne komórek rozpoznawczych sztabów ogólnych i częściowo dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych/. Organizacja rozpoznania i jego prowadzenie wzajemnie się po prostu przenikają. Znaczy to, że praktycznie organizowanie rozpoznania realizowane jest równolegle z jego prowadzeniem

i odwrotnie. To właśnie przesądza o ich grupowaniu w jeden, charakterystyczny dla całego rozpoznania proces. Z tego względu jednakże opisywanie rozpatrywanych zjawisk oddzielnie tworzy pewną sztuczność. Jest to jednak sztuczność konieczna i potrzebna w sumie dla właściwego zaprezentowania istoty obydwu zjawisk. Dlatego treść niniejszego punktu będzie podporządkowana przede wszystkim wymogom przedstawienia prowadzenia rozpoznania, gdyż wcześniej dokonano już tego samego w stosunku do organizacji rozpoznania. W pewnych fragmentach tylko przewijać się będą elementy umiejscawiające prowadzenie rozpoznania w stosunku do jego organizacji, lub poszczególne składowe prowadzenia rozpoznania w stosunku do składowych jego organizowania. Generalnie jednak nie jest możliwym precyzyjne przedstawienie wzajemnego przeplatania się czynności organizacji rozpoznania i jego prowadzenia. Przede wszystkim dlatego, że obydwa te podprocesy nie mają wzajemnej stałej lokalizacji względem siebie; mogą być niejednokrotnie wykonywane równolegle, ale i nierzadko przestawiane w stosunku do siebie poszczególnymi tworzącymi je czynnościami ze względu na istniejące warunki, potrzeby, czy też zaistniałą sytuację.

Ogólnie prowadzenie rozpoznania jest zależne od jego organizacji w ten sposób, że bazuje na dokonanych w jego ramach ustaleniach. Zachodzi jednak nierzadko i przechodniość tej zależności. Często bowiem uzyskiwane podczas prowadzenia rozpoznania wyniki zmuszają do korekt, poprawek i uzupełnień wcześniejszych ustaleń organizacyjnych /planistycznych/.

Reasumując zatem wstępnie można powiedzieć, że prowadzenie rozpoznania to kierowanie zorganizowanym systemem rozpoznania zgodnie z przyjętymi wcześniej ustaleniami oraz zbieranie, opracowywanie, rozprowadzanie i wykorzystywanie zdobywanych informacji /danych/ z różnych źródeł, a w tym najczęściej od elementów i podsystemów kierowanego systemu rozpoznania.

Redukując zaś jeszcze bardziej powyższą definicję prowadzenia rozpoznania można byłoby najkrócej stwierdzić także, że polega ono na kierowaniu elementami i podsystemami tworzącymi system oraz na wykorzystywaniu zdobytych informacji /danych/. Pod tym lapidarnym i krótkim stwierdzeniem kryje się jednak bardzo skomplikowany mechanizm, w którym występują ponadto różnorodne utrudnienia i uwi-

kłania. Zarówno obiektywne, jak i subiektywne. Stąd, aczkolwiek nie wszystkie one zostaną przedstawione, to jednak powodują one bez wątpienia, że prowadzenie rozpoznania jest z pewnością o wiele trudniejsze niż jego zorganizowanie. Istota zaś pokonania wspomnianych trudności, niezależnie od tego jakie by nie były, polega na tym, że większość z nich rozwiązuje się doraźnie. Trudno bowiem znaleźć w tym względzie uniwersalne rady i zalecenia. Skuteczność poprawności reagowania na trudności występujące w prowadzeniu rozpoznania opierać się powinna bez wątpienia na znajomości zależności i prawidłowości występujących w tym podprocesie. Im zatem poświęcona zostanie dalsza część niniejszego punktu.

7.1. Kierowanie systemem rozpoznania

Pojęcie kierowania występuje nierzadko w terminologii wojskowej. Tym niemniej częściej i chętniej zastępowane jest ono określeniem "dowodzenie".[22] Jest to zrozumiałe nawet dla laika. Nie zawsze jednak w różnorodnych przejawach praktyki wojskowej dowodzenie jest odpowiednim słowem na określenie tego, co się chce przedstawić. W praktyce terminologicznej wojska i praktycznym użyciu zachwianiu ulega także nierzadko zależność ogólna, która stwierdza, że dowodzenie jest szczególnym przypadkiem kierowania.[23] Pojawiają się natomiast jakby dwa pojęcia kierowania: szersze i węższe. Przy czym kierowanie w pojęciu szerszym jest nadrzędnym w stosunku do dowodzenia /czyli potwierdza wcześniej przedstawioną zależność ogólną/, natomiast kierowanie w znaczeniu węższym jest czymś podrzędniejszym w stosunku do dowodzenia. Mówi się np. o kierowaniu ogniem artylerii i uderzeniami rakiet, nie rezygnując jednak w tym rodzaju wojsk z określenia dowodzenie.[24] Kierowanie wy-

22 A.Madejski: Nauka wojenna, Wyd. MON, Warszawa 1989, s.166 - 167.
23 Por. Wł.Mróz: Kierowanie i organizacja pracy sztabowej w okresie pokoju, Wyd. Szt.Gen. WP, Warszawa 1974, s.8 - 9; B.Chocha: Rozważania o taktyce, Wyd. MON, Warszawa 1981, s.8 - 9; S.Piotrowski: Zarys teorii dowodzenia wojskami cz. I. Geneza i podstawy teorii dowodzenia wojskami, wyd. ASG WP, Warszawa 1986, s.27; Metodologiczne problemy teorii i praktyki wojskowej, tłum. z j.ros. Wł.Polański, Wyd. MON, Warszawa 1971, s.409-423.
24 Por. T.Krzemień: Wojska rakietowe i artyleria dziś i jutro, Wyd. MON, Warszawa 1984, s.219 - 220.

stępuje tu jako wyraźnie coś podporządkowanego dowodzeniu; uważa się bowiem, że dowodzi się jednostkami, pododdziałami artylerii i rakiet, a kieruje się, w ramach tego dowodzenia, ogniem i uderzeniami rakiet.

Podobnie ma się sprawa w rozpoznaniu, gdzie fachowcy i specjaliści skłonni są twierdzić, że dowodzi się jednostkami, pododdziałami, elementami a nawet podsystemami jednorodnych sił i środków rozpoznania, natomiast systemami rozpoznania się kieruje.

Kierowanie rozpoznaniem byłoby zatem właściwe dowódcom /szefom/ ogólnym lub realizującym to w ich imieniu szefom komórek rozpoznawczych sztabów ogólnych. Kierowaniu podlegałby system rozpoznania składający się nie tylko z różnorodnych elementów i podsystemów rozpoznawczych, ale i z składników pośrednio uczestniczących w rozpoznawaniu /stanowiska dowodzenia jednostek rozpoznawczych, komórki rozpoznawcze rodzajów wojsk występujące w tym samym sztabie ogólnym/.

Tak rozumiane kierowanie rozpoznaniem musi zatem polegać na tym, że:

1°- dokonuje się wyboru zadań rozpoznawczych i przekazuje je wykonawcom;

2°- udziela się wykonawcom niezbędnych wyjaśnień co do szczegółów postawionych im zadań;

3°- stawarza się wykonawcom warunki do wykonania zadań;

4°- prowadzi się nadzór i kontrolę wykonywanych zadań.[25]

Zastanawiając się zaś nad treścią przedstawionych składników procesu kierowania rozpoznaniem bez trudu można odnaleźć w ich przeznaczeniu i istocie związek z organizowaniem rozpoznania. Ujawnia się też jednocześnie bezpośrednio przeznaczenie kierowania rozpoznaniem, którym jest wcielanie w życie dokonanych ustaleń planistycznych. Sposób zaś tego wcielania ustaleń planistycznych w realia warunków panujących w działaniach bojowych może być w zasadzie tylko jeden; stanowi go bowiem jednocześnie cecha, która wyróżnia dowodzenie od kierownia w ogóle. Jest to po prostu sposób polegający na ścisłym określeniu i egzekwowaniu zasad jednoosobowego kierownictwa z surowymi sankcjami zabezpieczającymi wykonanie odpowiednich zadań zagwarantowanymi w treści dokumentów formalnych.

---

25 Por. J.Zieleniewski, cyt.wyd.,s.466.

Sankcjami zresztą dysponuje każdy dowódca /szef/ wyznaczony do nadzorowania wykonawstwa zadań bojowych.

Jeżeli chodzi o szczegóły pierwszych dwóch grup czynności kierowania rozpoznaniem to zostały one przedstawione w podpunkcie 5.9. /Stawianie-przekazywanie- zadań rozpoznawczych/. W tym też miejscu następuje pierwszy ścisły styk podprocesów organizacji i prowadzenia rozpoznania. Brak było natomiast w treści opisu organizowania rozpoznania uwag dotyczących udzielania wykonawcom wyjaśnień. Za pewne tylko nawiązanie do tego mogłyby być uważane wytyczne dowódcy /szefa/ ogólnego udzielane szefowi sztabowej komórki rozpoznawczej przed rozpoczęciem organizacji rozpoznania. Podczas omawiania prowadzenia rozpoznania chociłoby jednak o wyjaśnienia co do zrealizowania zadań, które sformułowane zostały w trakcie planowania rozpoznania, a nie zadań związanych z samym organizowaniem rozpoznania.

W sprawie takich wyjaśnień trudno jednak precyzyjnie się wypowiadać, przede wszystkim co do ich treści. Sam zaś fakt ich udzielania będzie realizowany niewątpliwie wraz ze stawianiem zadań i będzie polegał głównie na rozwinięciu lapidarnych i suchych niejednokrotnie sformułowań mieszczących się w treści regulaminowo-instrukcyjnego zadania. Rozwinięcie to może być wynikiem inicjatywy stawiającego zadanie, który może przewidywać, lub domyślać się, trudności w zrozumieniu pewnych zawiłości zawartych w zadaniu. Wyjaśnienia mogą też być wywołane pytaniami otrzymującego zadanie. Samą czynność udzielania wyjaśnień trudno zatem ująć w sformalizowane ramy zależności służbowo-organizacyjnej. Wymyka się ona bowiem raczej z sztywno-formalnych kontaktów służbowych, a wymaga nawet ich odrzucenia. Temu między innymi miałoby służyć przedstawione wcześniej pomijanie pośredników w przekazywaniu zadań z bardzo nawet wysokiego szczebla sztabu ogólnego drobnym elementom rozpoznawczym.

Precyzyjniej natomiast można określić termin w jakim powinno się udzielać ewentualnych wyjaśnień. Z różnych względów może się to odbywać tylko przy stawianiu zadań. Pewnym jest również, że nie powinno się to wyjaśnianie przeciągać, bo mogłoby zagrozić nawet

niewykonaniem zadania w ogóle. Stąd, aczkolwiek znaczenia ewentualnych wyjaśnień nie można bagatelizować, to jednak nie powinny one powodować zupełnego ignorowania komunikatywności treści zadania. Ono jest bowiem formą usankcjonowaną regulaminami i instrukcjami /a w związku z tym i popartą doświadczeniami w tym względzie/ unifikującą sposób przekazywania zadań i wymagań w stosunku do wykonawcy.

Trzecia grupa czynności kierownia rozpoznaniem również ma swoje źródła w organizacji rozpoznania, kiedy to przewiduje się i realizuje zabezpieczenie działań sił i środków rozpoznania. Zostały te czynności już również omówione szerzej w podpunkcie 5.8 / Zabezpieczenie działań elementów i podsystemów rozpoznawczych/. Trzeba natomiast jeszcze raz podkreślić, że realizacja wielu zadań rozpoznawczych odbywa się w dużej mierze samodzielnie. Sam proces szkolenia sił i środków rozpoznania oraz ich bezpośredniego przygotowywania do działań jest temu podporządkowany i ma zapewnić samodzielność w działaniu najmniejszym nawet elementom rozpoznawczym.

Jeżeli chodzi o ostatnią grupę czynności w kierowaniu rozpoz - naniem, to wynikają one bezpośrednio z najważniejszych funkcji dowódcy /szefa/, w przypadku rozpoznania zaś "kierownika systemu rozpoznawczego". Ze względu jednak na ogólne cechy funkcjonowania systemu rozpoznania nadzór kierownika musi być bardzo dyskretny, stwarzają mu to zresztą istniejące wtedy trudne warunki pewnej mimo wszystko pośredniości między nim a wykonawcami. Jego ingerencja następuje też najczęściej dopiero w sytuacjach ewidentnego niewykonania zadania//przekroczenie terminu, przekazaniu niedokładnych informacji lub przekazaniu takich informacji, które niezadowalają odbiorcę/. Ingerencja taka ma wtedy formę ponagleń, stawiania dodatkowych zadań, a nawet wysłania dodatkowych elementów rozpoznawczych.

Złożoność problematyki związanej z kierowaniem rozpoznaniem powoduje, że jest ona wyodrębniana jako oddzielna specjalność teorii rozpoznania wojskowego /por. załącznik 1/. Mieści ona wtedy w sobie także dowodzenie pododdziałami, elementami i podsystemami rozpoznawczymi. W efekcie rozróżnić trzeba kolejne jakby rozbicie znaczeniowe, w którym występuje kierowanie jako czynność składowa

prowadzenia rozpoznania i jako nazwa wyodrębnionej części wiedzy o rozpoznaniu wojskowym. Przeznaczeniem zaś kierowania rozpoznaniem jako specjalności teorii rozpoznania wojskowego jest prezentowanie właściwości tego procesu w tym rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk, badanie prawidłowości i zależności w nim występujących. Dokonuje się zaś tego w ścisłym związku z teorią dowodzenia - również jedną ze specjalności nauk wojskowych.

7.2. Zbieranie, ewidencjonowanie i weryfikowanie informacji /danych/

Kolejne czynności prowadzenia rozpoznania są już bardziej autonomiczne i w znacznym stopniu przesądzają o odrębności tego podprocesu. Przebiegają w pewnej niezależności od czynności organizacji rozpoznania. Stanowią też w największym stopniu o oryginalności prowadzenia rozpoznania jako charakterystycznego elementu w funkcjonowaniu sztabowych komórek oraz dowództw i sztabów jednostek rozpoznawczych. Mogą być czynnościami wykonywanymi przez oddzielne podkomórki komórki rozpoznawczej sztabu ogólnego.

Podczas realizacji zbierania, ewidencjonowania i weryfikacji informacji /danych/ wykorzystuje się odpowiednie formularze i mapy. Treść i istota tych dokumentów zostały omówione w punkcie 6 /Dokumentacja rozpoznawcza/.

Jeżeli chodzi zaś o zbieranie informacji to umożliwia je w ogóle zorganizowanie systemu rozpoznania, a w szczególności także funkcjonowanie podsystemu łączności. Zbieranie informacji /danych/ polega na fizycznym przyjmowaniu i odbiorze jakichkolwiek informacji o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych przez wyznaczone do tego osoby funkcyjne /np. dyżurnego w centrum zbierania informacji/ lub nawet całej podkomórki sztabu ogólnego.

Ewidencjonowanie z kolei ma zapewnić zarejestrowanie otrzymanej informacji z podaniem źródła, czasu otrzymania i treści informacji. Jest to czynność w dużej mierze analogiczna do księgowania w procesach kosztowo-finansowych. Jej przeznaczeniem jest zapewnienie niezagubienia najdrobniejszej nawet informacji i umożliwienia szybkiego jej udostępnienia zainteresowanym. Ewidencjonowanie powinno być zatem takie, aby zapewnić szybkie odszukiwanie w razie potrzeby określonych informacji - najczęściej w celu

powoływania się na nie.

Zaewidencjonowane informacje powinny być zweryfikowane, tzn. ocenione z punktu widzenia ich przydatności, wiarygodności i aktualności. Zbiorem informacji zweryfikowanych jest najczęściej mapa informacyjna, która, jak stwierdzono wcześniej, grupuje informacje uznane za wiarygodne i przydatne.

Zbieranie, ewidencjonowanie i weryfikacja informacji odzwierciedlają jedną z istotniejszych funkcji sztabowych komórek rozpoznawczych. Wymagają od wykonawców tych czynności dobrego przygotowania fachowego, a ponadto operatywności, skrupulatności, a i zmysłu ...estetycznego /sic!/. Niezależnie bowiem od opanowania rutynowych czynności w szybkim zapisywaniu i nanoszeniu danych na mapę, wykonujący te czynności muszą to robić czytelnie i schludnie. Będzie to miało znaczenie szczególnie przy zaistnieniu "tłoku informacyjnego" - np. w gorących okresach przygotowywania lub prowadzenia działań bojowych.

W czasie zbierania, ewidencjonowania i weryfikacji informacji /danych/ rozpoznawczych pojawia się też duża odpowiedzialność, którą trzeba wyrobić w żmudnym szkoleniu i przygotowywaniu sztabowych komórek rozpoznawczych. Do przeprowadzenia weryfikacji informacji szczególnie niezbędna jest bowiem nie tylko wiedza fachowa, ale i odpowiednie doświadczenie.

Zbieranie, ewidencjonowanie i weryfikacja informacji ma zapewnić bazę dla oceny istniejącego składu i stanu sił i środków walki nieprzyjaciela oraz sformułowania wniosków co do jego zamiarów. W pierwszej kolejności zatem wyniki przeprowadzenia omawianych czynności umożliwią rozszyfrowanie jakby składu i położenia elementów ugrupowania nieprzyjaciela oraz sprecyzowania właściwości warunków terenowych w rejonie przyszłych działań bojowych. W dalszej kolejności będą to w sumie przesłanki do wyciągnięcia wniosków prognostycznych - czyli sformułowania przewidywanych zamiarów nieprzyjaciela.

7.3. Opracowywanie, wykorzystywanie i rozprowadzanie informacji /danych/

W ostatniej grupie czynności składających się na prowadzenie rozpoznania występują te, które związane są z bezpośrednim wyko-

rzystywaniem wyników funkcjonowania zorganizowanego systemu rozpoznania.

Zarówno opracowywanie, jak i wykorzystywanie oraz rozprowadzanie informacji /danych/ może mieć charakter udokumentowany /za pomocą formalnych dokumentów przewidywanych przez instrukcje lub regulaminy - np. meldunek czy też komunikat rozpoznawczy/, jak i nieudokumentowany - zapoznawanie komórek macierzystego sztabu ogólnego z wynikami rozpoznania.

Podczas opracowywania, wykorzystywania i rozprowadzania informacji stosuje się odpowiednie priorytety. Najważniejszym odbiorcą informacji jest i będzie oczywiście dowódca /szef/ ogólny. Będzie on zapoznawany na bieżąco i w pierwszej kolejności z napływającymi danymi o ważnych obiektach, a w tym przede wszystkim o środkach rażenia nieprzyjaciela. Podobnie własne ośrodki kierowania /dowodzenia/ środkami rażenia, WRE i lotnictwa będą w grupie pierwszoplanowych odbiorców ważnych informacji rozpoznawczych. Poza tym ogólny sztab nadrzędny będzie systematycznie - zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami zawartymi w przesłanym przez niego zarządzeniu, bądź zgodnie z obowiązującymi regułami instrukcyjno-regulaminowymi - informowany o wynikach rozpoznania.

Wszystkie natomiast informacje rozpoznawcze będą oczywiście opracowywane i wykorzystywane przez samą komórkę rozpoznawczą do stałego przedstawiania i kontrolowania istniejącej sytuacji ogólnej nieprzyjaciela.

Bardzo luźne formy - jak już wspomniano - będzie miało zapoznawanie się z wynikami rozpoznania pozostałych komórek sztabu ogólnego. Do tego celu służyć będzie przede wszystkim mapa informacyjna, nawet poprzez wykonywanie odbitek naniesionej na nią sytuacji. Spotyka się w rozbudowanych sztabach wykorzystywanie do tego celu telewizji przemysłowej. Dostęp do mapy informacyjnej nie może być jednak "publiczny". Regulują go najczęściej ustalenia wewnątrzsztabowe, które muszą ograniczać zbyt "żywiołowe" rozpowszechnianie informacji i zapewniać zachowanie niezbędnej ochrony posiadanych informacji.

Zakończenie

Nie ulega wątpliwości, że na organizację i prowadzenie rozpoznania składa się szereg rutynowych czynności sprawnie realizowanych przede wszystkim przez specjalistyczne komórki i podkomórki sztabu ogólnego. Dla sprawnego przeprowadzenia tych czynności nie wystarcza jednak tylko mechaniczne opanowanie tworzących je elementów. Trzeba znać ich przeznaczenie i specyfikę, aby skutecznie i efektywnie wywiązywać się z zadań stojących przed sztabowymi komórkami rozpoznawczymi w działaniach bojowych.

W niniejszym opracowaniu starano się w poszczególnych punktach przedstawić istotę tych czynności i ich miejsce w całokształcie rozpatrywanego procesu. Prezentowane wyniki i rozwiązania są wynikiem wyciągniętych wniosków i dokonanych uogólnień na podstawie dość szerokiej i wnikliwej obserwacji rzeczywistości. Materiału niniejszego nie można jednak uznać za w pełni wyczerpujący opis całokształtu poczynań komórki rozpoznawczej sztabu ogólnego obojętnego rodzaju wojsk, czy też rodzaju sił zbrojnych. Wynika to z założeń jakie przyjęto podczas wykonywania niniejszego opracowania. Miało ono przedstawiać właściwości ogólne oraz uniwersalne zależności i prawidłowości występujące podczas organizacji i prowadzenia rozpoznania. Stąd też układ i treść opracowania są takie, a nie inne.

Ważnym było zresztą, by w ogóle uporządkować wiedzę o organizacji i prowadzeniu rozpoznania, którą prezentowano dotychczas dość swobodnie i różnorodnie. Przykładem może być omawiane na kilku ostatnich stronach prowadzenie rozpoznania, które najczęściej pojawiało się dotychczas jakby w cieniu kierownia rozpoznaniem. Należało zatem jasno stwierdzić, że z punktu widzenia istoty rozpoznania jako rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk kierowanie musi być podporządkowane prowadzeniu rozpoznania, a nie odwrotnie. Nie można też kierowania rozpoznaniem stawiać obok prowadzenia rozpoznania, jako dwóch równoległych i równorzędnych sobie podprocesów. Należało ponadto wyraźnie przedstawić pozostałe grupy czynności współtowarzyszące kierowaniu rozpoznaniem podczas jego prowadzenia w działaniach bojowych.

Jeżeli zaś chodzi o formę i treść niniejszego opracowania, to zbyt szczegółowe rozwijanie poszczególnych zagadnień składających się na opis i prezentację organizacji i prowadzenia rozpoznania nie odpowiadałoby przyjętym założeniom wstępnym. Nie było to zresztą i możliwe. Głównie dlatego, że nie wszystkie szczegóły są już do końca w organizacji i prowadzeniu rozpoznania rozstrzygnięte tak, aby tworzyły spójny i logiczny system prawideł, zależności i uznawanych pojęć. Wiele jest jeszcze rozwiązań zdroworozsądkowo-zwyczajowych, które ani nie można sprawdzić, ani też im zaprzeczyć. Szczegóły te będą z pewnością przedmiotem dalszych badań i prezentujących ich wyniki opracowań, a być może i prac promocyjnych. Spowoduje to też i kolejne kroki usprawniające zarówno przeprowadzanie omawianego procesu, jak i szkolenie w tym zakresie nowych kadr.

W aspekcie społecznej przydatności opracowanie niniejsze powinno przede wszystkim spełniać rolę ogólnoporządkującą. Zawiera ono bowiem w sobie rozwiązania i ustalenia podstawowe zarazem i ogólne. Może być więc zatem uznane za zestawienie podstawowych kategorii, pojęć i zależności istniejących w tym rodzaju zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk.

W miarę rozwijania badań poszczególne elementy tego zestawienia mogą oczywiście ulegać zmianom, w różnym zresztą stopniu i zakresie. Rzetelność przeprowadzonych badań jednakże i docieka oraz stosowane metody każą mieć nadzieję, że ewentualnych zmian i modyfikacji nie będzie zbyt wiele. Każda zmiana w jakimś stopniu wykazywałaby pomyłki i niedopatrzenia w przeprowadzonych badaniach. Pomyłek wprawdzie trudno całkowicie się ustrzec, co nie może jednak stanowić usprawiedliwienia nawet ze względu na to, że podjęty temat jest rozległy, trudny i niewdzięczny jednocześnie. Łatwo w nim o potknięcia i przykre zderzenia z różnorodnymi, od lat funkcjonującymi i zakorzenionymi, przyzwyczajeniami. Tym trudniejszymi do zmiany, że niemożliwymi do zdyskredytowania bez realnych działań bojowych. To jednak, że występują w rozpoznaniu sprzeczności, niedomówienia i niespójności wielu ustaleń praktycznych jest faktem. Najbardziej jest to widoczne i dostrzegane w

procesie kształcenia wyższych kadr dowódczo-sztabowych, a i niemało utrudnień powoduje w realnym szkoleniu wojsk. Istniejąca rzeczywistość była główną inspiracją podjęcia badań nad organizacją i prowadzeniem rozpoznania oraz napisania niniejszego opracowania.

Z E S T A W I E N I E

najważniejszych pojęć i określeń występujących w opracowaniu wraz z przypisywanymi im znaczeniami

Bojowe zarządzenie rozpoznawcze - odpowiednik rozkazu bojowego /operacyjnego/, dyrektywy operacyjnej, wysyłane do jednostek /pododdziałów, oddziałów/ rozpoznawczych i przeznaczone do przekazania zadań i ustaleń planu rozpoznania dla zrealizowania określonego celu mającego zapewnić zabezpieczenie bojowe /operacyjne/ działań wojsk.

Dziennik wiadomości o nieprzyjacielu - dokument tabelaryczny wykorzystywany do rejestrowania /księgowania/ napływających z różnych źródeł danych /informacji/ o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych.

Elementarne zadanie rozpoznawcze - określony sposób potraktowania obiektu rozpoznania przez element /podsystem/ rozpoznania w celu sformułowania w nakazanym czasie porcji informacji o nim i terminowe przekazanie tej informacji zainteresowanym.

Element rozpoznawczy - charakterystyczne zgrupowanie sił i środków rozpoznawczych, określone najczęściej ustaleniami regulaminowo-instrukcyjnymi, realizujące najczęściej samodzielne zadania rozpoznawcze.

Forma organizacji rozpoznania - zewnętrzny kształt procesu rozwiązywania zadań stojących przed sztabem ogólnym a dotyczących rozwinięcia i zapewnienia funkcjonowania systemu rozpoznania.

Forma prowadzenia rozpoznania - zewnętrzny kształt procesu kierowania rozpoznaniem oraz zdobywania, wykorzystywania i rozprowadzania informacji o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych.

Jednostka rozpoznawcza - /najczęściej oddział lub pododdział/ zgrupowanie sił i środków rozpoznania oraz pododdziałów zabezpieczenia będących oddziałem gospodarczym, /pieczęć, sztandar, osobowość prawna/. Charakterystyczna forma organizacyjna sił i środków rozpoznania w strukturze organizacyjnej wojsk, typowa dla określonego szczebla dowodzenia, rodzaju wojsk, czy też rodzaju sił zbrojnych.

Kierowanie rozpoznaniem - część składowa /zespół czynności/ prowadzenia rozpoznania polegająca na formułowaniu i przekazywaniu zadań, udzielaniu niezbędnych wyjaśnień i pomocy wykonawcom oraz kontroli wykonywanych przez nich zadań.

Komunikat rozpoznawczy - dokument wykorzystywany do stałego i systematycznego zapoznawania podległych dowództw i sztabów z uogólnionymi i uporządkowanymi wynikami rozpoznania; stanowi podstawę do uzupełniania i uaktualniania stałej bazy danych o nieprzyjacielu.

Legenda do planu rozpoznania - uzupełnienie planu rozpoznania o niezbędne wyjaśnienie lub ustalenia i dane niemożliwe lub niewygodne do zamieszczania w zasadniczym dokumencie planu rozpoznania, którym jest najczęściej część graficzna wykonywana na mapie.

Mapa informacyjna - dokument informacyjno-sprawozdawczy przeznaczony do rejestrowania informacji /danych/ o nieprzyjacielu ocenionych jako wiarygodne oraz do przedstawiania jego zamiarów; także do zapoznawania z oceną nieprzyjaciela poszczególnych komórek sztabu ogólnego oraz sporządzania meldunków rozpoznawczych.

Meldunek rozpoznawczy - forma systematycznego, zwartego przekazywania danych z rozpoznania; może występować w postaci opisowej, graficznej lub słowno-sygnałowej.

Obiekt rozpoznania - zgrupowanie sił i środków walki nieprzyjaciela, urządzeń zabezpieczenia, budowli militarnych i przedmiotów terenowych /stałych lub sztucznych/, które na określonym etapie działań bojowych stanowią charakterystyczną, względnie zwartą całość, możliwą do wykrycia, śledzenia lub potwierdzenia jej istnienia niekoniecznie poprzez fizyczne stwierdzenie występowania wszystkich tworzących tę względnie zwartą całość elementów.

Oddział rozpoznawczy - zgrupowanie sił i środków rozpoznania oraz zabezpieczenia tworzących stałą, charakterystyczną strukturę organizacyjną od samodzielnego batalionu wzwyż.

Ogólne zadanie rozpoznawcze - zestaw elementarnych zadań rozpoznawczych przewidywanych do zrealizowania przez siły i środki zgrupowane organizacyjnie w typową jednostkę rozpoznawczą; zawiera w sobie także inne dane organizacyjne wynikające z faktu określonego rozmieszczenia w ugrupowaniu ogólnym oraz konieczności zaopatrywania i zapewnienia odtwarzania zdolności bojowej elementom /podsystemom/ rozpoznawczym powracającym po wykonaniu zadań do macierzystej jednostki.

Organizacja i prowadzenie rozpoznania - całokształt działalności sztabowych komórek rozpoznawczych i częściowo dowództw i sztabów oddziałów /pododdziałów/ rozpoznawczych, związanych z realizacją procesu zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań wojsk w tym zakresie.

Organizacja rozpoznania - część składowa organizacji działań bojowych mająca na celu stworzenie warunków do rozwinięcia i funkcjonowania systemu rozpoznania określonego szczebla dowodzenia rodzaju wojsk lub rodzaju sił zbrojnych.

Pododdział rozpoznawczy - zgrupowanie sił i środków rozpoznania, oraz nierzadko zabezpieczenia, tworzących stałą strukturę organizacyjną do batalionu włącznie.

Podsystem rozpoznania - zbiór jednorodnych elementów rozpoznawczych charakteryzujących się właściwością zdobywania danych o nieprzyjacielu, terenie lub warunkach meteorologicznych we wzajemnym z sobą

współdziałaniu /także określony rodzaj rozpoznania/ wchodzący w utworzony /zorganizowany/ system rozpoznania.

Planowanie rozpoznania - obmyślanie i przewidywanie sposobów użycia i działania podległych sił i środków rozpoznania oraz formułowanie potrzebnych - tak ogólnych, jak i jednostkowych - zadań rozpoznawczych odpowiednich do stojącego przed rozpoznaniem celu ogólnego. Planowanie rozpoznania jest synonimem organizacji rozpoznania w jej znaczeniu czynnościowym, czyli rozumianej jako organizowanie rozpoznania.

Plan rozpoznania - dokument przeznaczony do zestawiania ustaleń przyjmowanych podczas organizowania rozpoznania; jest odpowiednikiem decyzji ogólnej /wykonywanej jako dokument bojowy lub operacyjny/ odnoszącej się do wykorzystania w działaniach bojowych specjalistycznych sił i środków rozpoznania lub sił i środków doraźnie wyznaczanych do działania jako elementy rozpoznawcze.

Plan użycia sił i środków rozpoznania - dokument będący odpowiednikiem decyzji ogólnej /ogólnego planu użycia sił i środków walki/ - wykonywany w jednostce rozpoznawczej lub komórce rozpoznawczej rodzaju wojsk sztabu ogólnego.

Prowadzenie rozpoznania - zjawisko towarzyszące kierowaniu działaniami bojowymi przez sztab ogólny a polegające na kierowaniu zorganizowanym systemem rozpoznania według przyjętych wcześniej ustaleń oraz zbieraniu, opracowywaniu, rozprowadzaniu i wykorzystywaniu zdobytych informacji /danych/ z różnych źródeł, a w tym w największym stopniu od elementów i podsystemów kierowanego systemu rozpoznania.

Rejon odpowiedzialności - obszar, który może być objęty inwigilacją przez własne siły i środki rozpoznawcze.

Rejon zainteresowania - minimalny obszar, z którego dane /informacje/ są niezbędne dla danego dowódcy /sztabu/ ogólnego, gdyż umożliwiają mu wyciągnięcie poprawnych wniosków co do zamiarów nieprzyjaciela.

Rozpoznanie celów - sposób prowadzenia rozpoznania polegający na dokładnym /w zależności od potrzeb/ określaniu współrzędnych obiektów uznanych za cele, potrzebnych przede wszystkim do ich zniszczenia.

Rejon szczególnej uwagi - obszar będący częścią rejonu odpowiedzialności, gdzie występują ważne obiekty rozpoznania lub gdzie będzie realizowana większa niż gdzie indziej ilość zadań rozpoznawczych.

Rozpoznanie sytuacji - sposób prowadzenia rozpoznania mający na celu dostarczenie przede wszystkim danych /informacji/ o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych potrzebnych dowódcy /szefowi/ ogólnemu do podjęcia decyzji w działaniach bojowych i kierowania walką; obejmuje także rozpoznanie celów.

Sztab ogólny - sztab określonego szczebla dowodzenia rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych, któremu podlegają zasadnicze dla danego rodzaju wojsk, rodzaju sił zbrojnych siły i środki walki wraz z środkami zabezpieczenia bezpośrednio. Przykładem może być sztab DP, DPanc, sztab brygady OP, flotylli sił morskich, pułku lotnictwa itp. Nawiązaniem do nazwy sztab ogólny jest dowódca /szef/ ogólny.

Sztabowa komórka rozpoznawcza - komórka rozpoznawcza sztabu ogólnego obojętnego rodzaju wojsk lub rodzaju sił zbrojnych.

Wytyczne do organizacji rozpoznania - sposób inspirowania bezpośrednich wykonawców procesu organizacji rozpoznania poprzez przekazywanie im najważniejszych ustaleń podjętych już przy podejmowaniu decyzji ogólnej, które są niezbędne do zorganizowania tego rodzaju zabezpieczenia działań bojowych /operacji/.

Zabezpieczenie bojowe /operacyjne/ - przedsięwzięcia organizacyjno-materialno-informacyjne w różnorodny sposób umożliwiające, ułatwiające lub wspierające działania bojowe sił i środków walki.

Zakres organizacji rozpoznania - rozległość i szczegółowość dokonywania ustaleń co do użycia i działania podporządkowanych sił i środków rozpoznawczych.

Zakres prowadzenia rozpoznania - rozległość poczynań mających na celu zdobywanie informacji o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych w rejonie działań bojowych wraz ze szczegółowością zainteresowań i dokonywanych w tym względzie wysiłków.

Zapotrzebowanie na wiadomości /informacje/ - forma przedstawiania własnych potrzeb w zakresie wiadomości o nieprzyjacielu sztabowi nadrzędnemu. Potrzeby te wynikają najczęściej z niemożliwości zdobycia określonych danych /informacji/ własnymi siłami.

Zarządzenie rozpoznawcze - uzupełnienie rozkazu bojowego /operacyjnego/, dyrektywy operacyjnej w zakresie przekazywania specjalistycznych zadań i ustaleń wynikających z planu rozpoznania i mających zapewnić zrealizowanie zabezpieczenia bojowego lub operacyjnego działań wojsk oraz skoordynowanie wysiłku w tej dziedzinie.

Bibliografia

1. Kazimierz Banach: Zasady i metoda pracy oddziału II sztabu, wyd. Wojskowego Instytutu Naukowo-Oświatowego, Warszawa 1938.

2. Bolesław Chocha: Rozważania o taktyce, Wyd. MON, Warszawa 1981.

3. Działania specjalne: wyd. Sztabu Generelnego WP, Warszawa 1985.

4. FOFA - strategiczno-operacyjna koncepcja prowadzenia działań bojowych przez siły zbrojne NATO na ETW, suplement do Wojskowego Przeglądu Zagranicznego 1988 nr 6/182.

5. Zdzisław Galewski: Czynniki powodzenia we współczesnej walce, Wyd. MON, Warszawa 1986.

6. Zdzisław Gołąb, Stanisław Kołcz: Współczesne dowodzenie wojskami, Wyd. MON, Warszawa 1974.

7. Irving Heymont: Combat intelligence in modern warfare, Harrisburg 1960.

8. Tadeusz Krzemień: Wojska rakietowe i artyleria dziś i jutro, Wyd. MON, Warszawa 1984.

9. Jerzy Kurnal: Zarys teorii organizacji i zarządzania, PWN, Warszawa 1970.

10. Jerzy Legut: Podstawy taktyki lotnictwa rozpoznawczego, Wyd. ASG WP, Warszawa 1985.

11. Leksykon naukowo-techniczny, Wyd. Naukowo-Techniczne, Warszawa 1984.

12. Andrzej Madejski: Nauka wojenna, Wyd. MON, Warszawa 1980.

13. Metodologiczne problemy teorii i praktyki wojskowej, Wyd. MON, Warszawa 1971.

14. Władysław Mróz: Kierowanie i organizacja pracy sztabowej w okresie pokoju, Wyd. Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1974.

15. Kazimierz Nożko: Walka o przewagę, Wyd. MON, Warszawa 1985.

16. - " - Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej, Wyd. MON, Warszawa 1973.

17. Organizacja i prowadzenie rozpoznania na szczeblach taktycznych, wyd. Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1969.

18. Organizacja i prowadzenie rozpoznania operacyjnego /front-armia/, wyd. Sztabu Generelnego WP, Warszawa 1981.

19. Organizacja i prowadzenie rozpoznania powietrznego przez lotnictwo sił lądowych, wyd. Dowództwa Wojsk Lotniczych, Poznań 1982.

20. Organizacja i prowadzenie rozpoznania radioelektronicznego /pułk-batalion rozpoznania radioelektronicznego/, wyd. Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1979.

21. Jerzy Orzechowski: Dowodzenie i sztaby, Wyd. MON, Warszawa 1974.

22. Sylwester Piotrowski: Zarys teorii dowodzenia wojskami, cz.I Geneza i podstawy teorii dowodzenia wojskami, wyd. ASG WP, Warszawa 1986.

23. Washington Platt: Strategic intelligence production - basic principles, New York 1957.

24. Prognoza przyszłych działań wojennych /w tym operacji i działań bojowych/ oraz rola poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i służb /lata 1990 - 2015/, wyd. ASG WP, Warszawa 1987.

25. Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych, wyd. ASG WP, Warszawa 1986.

26. Zdzisław Uszyński: Podstawowe wiadomości z teorii organizacji i zarządzania, Wyd. Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1972.

27. Jan Zieleniewski: Organizacja i zarządzanie, PWN, Warszawa 1969.

28. Jerzy Zieliński: Ocena nieprzyjaciela, wyd. ASG WP, Warszawa 1988.

29. - " - : Przyszłość rozpoznania wojskowego, Myśl Wojskowa 1987 nr 7.

30. - " - : Teoria rozpoznania wojskowego, rozprawa doktorska ASG WP, Warszawa 1986.

31. - " - : Zgrywanie systemu rozpoznania związku taktycznego, Myśl wojskowa 1984 nr 1.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
59686
II
1403

Załącznik 1

PODZIAŁ PROBLEMATYKI ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

ORGANIZACJA SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

ORGANIZACJA SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZN. WOJSKOWEGO NA SZCZEBLACH TAKTYCZNYCH
1. Organizacja pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych
2. Wyposażenie i uzbrojenie związków, pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych.
3. Uzupełnianie pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych.

ORGANIZACJA SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZ. WOJSKOWEGO NA SZCZEBLACH OPERACYJNYCH
1. Organizacja pododdziałów i oddziałów rozpoznaw.
2. Wyposażenie i uzbrojenie związków, pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych.
3. Uzupełnianie pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych

ORGANIZACJA SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZN. WOJSKOW. NA SZCZEBLACH STRATEGICZNYCH
1. Organizacja pododdziałów i oddziałów rozpoznaw.
2. Wyposażenie i uzbrojenie związków, pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych.
3. Uzupełnianie pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych.

ORGANIZACJA SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZN. RODZAJÓW WOJSK I RODZAJÓW SIŁ ZBROJNYCH
Organizacja pododdziałów i oddziałów rozpozn.
Wyposażenie i uzbrojenie związków, pododdz. i oddziałów rozpoznawczych.
Uzupełnianie pododdziałów i oddziałów rozpoznawczych.

METODOLOGIA TEORII ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

ROZWÓJ ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO JAKO DYSCYPLINY NAUKOWEJ

METODY WOJSKOWYCH BADAŃ NAUKOWYCH WYKORZYSTYWANE W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW ROZPOZNAWCZYCH

WŁAŚCIWOŚCI PROCEDUR BADAWCZYCH TEORII ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

PROCESY INFORMATYCZNE W ROZPOZNANIU

WŁAŚCIWOŚCI PROCESÓW INFORMATYCZNYCH W ROZPOZNANIU

OBIEG INFORMACJI ROZPOZNAWCZYCH

POTRZEBY W ZAKRESIE ZESTAWIANIA, PRZECHOWYWANIA PRZEKAZYWANIA I OCHRONY INFORMACJI ROZPOZNAW.

AUTOMATYZACJA OBIEGU INFORMACJI ROZPOZNAWCZ.

WYKORZYSTANIE ETO W ORGANIZOWANIU I PROWADZENIU ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

METODYKA OCENY NIEPRZYJACIELA (POTENCJALNEGO NIEPRZYJACIELA)

METODYKA OCENY NIEPRZYJACIELA W CZASIE WALKI OPERACJI I WOJNY
1. Źródła wiadomości o nieprzyjacielu
2. Metody weryfikacji i oceny wiadomości
3. Wnioskowanie podczas oceny nieprzyjaciela

METODYKA OCENY POTENCJALNEGO NIEPRZYJACIELA
1. Źródła wiadomości o potencjalnym nieprzyjacielu
2. Metodyka weryfikacji i oceny wiadomości o potencjalnym nieprz.
3. Wnioskowanie podczas oceny potencjalnego nieprzyjaciela

METODYKA ZOBRAZOWANIA I WYKORZYSTANIA WYNIKÓW OCENY NIEPRZYJACIELA (POTENCJALNEGO NIEPRZYJACIELA)
1. Metodyka zestawiania wniosków z oceny nieprzyjaciela (potencjalnego nieprzyjaciela)
2. Metodyka przedstawiania wyników oceny nieprzyjaciela (potencjalnego nieprzyjaciela)
3. Metodyka formowania ustaleń w zakresie możliwości bojowych (militarnych, sposobów organizowania i prowadzenia walki zbrojnej (wojny) przez nieprzyjaciela (potencjalnego "nieprzyjaciela")

PROGNOSTYKA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

PROGNOSTYKA ROZWOJU SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

PROGNOSTYKA ORGANIZOWANIA I PROWADZENIA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA NA SZCZEBLACH TAKTYCZNYCH
1. Organizacja i prowadzenie rozpoznania ogólnowojskowego.
2. Organizacja i prowadzenie rozpoznania radioelektronicz.
3. Organizacja i prowadzenie rozpoznania powietrznego.
4. Organizacja i prowadzenie działań specjalnych
5. Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez siły i środki rodzajów wojsk.
6. Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez niet. siły i środki rozpoznawcze.

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA NA SZCZEBLACH OPERACYJNYCH
1. Ogólne poglądy na organizację i prowadzenie rozpoznania na szczeblach operacyjnych
2. Organizacje i prowadzenie rozpoznania radioelektronicz.
3. Organizacja i prowadzenie rozpoznania powietrznego.
4. Organizacja i prowadzenie działań specjalnych.
5. Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez siły i środki rozpoznawcze rodzajów wojsk.
6. Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez niet. siły i środki rozpoznawcze.

ORGANIZACJA I PROWADZENIE ROZPOZNANIA NA SZCZEBLU STRATEGICZNYM
1. Ogólne poglądy na organizację i prowadzenie rozpoznania na szczeblu strategicznym.
2. Organizacja i prowadzenie rozpoznania radiowego.
3. Organizacja i prowadzenie rozpoznania agenturalnego
4. Organizacja i prowadzenie rozpoznania powietrz. w tym kosm. lotniczego.
5. Organizacja i prowadz. rozpoz. przez siły i środki rodzajów sił zbrojnych
6. Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez niet. siły i środki rozpoznawcze.

UŻYCIE I DZIAŁANIE SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

UŻYCIE I DZIAŁANIE ETATOWYCH SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO
1. Użycie i działanie sił i środków rozpoznania ogólnowojskowego
2. Użycie i działanie sił i środków rozpoznania radioelektronicz.
3. Użycie i działanie sił i środków rozpoznania powietrznego (w tym środków kosmicznych).
4. Użycie i działanie sił i środków przeznaczonych do prowadzenia działań specjalnych.
5. Użycie i działanie sił i środków rozpoznania agenturalnego
6. Użycie i działanie sił i środków rozpozn. Marynarki Wojennej
7. Użycie i działanie sił i środków rozpozn. radiotechnicznego
8. Użycie i działanie sił i środków rozpozn. artyleryjskiego
9. Użycie i działanie sił i środków rozpoznania inżynieryjn.
10. Użycie i działanie sił i środków wykrywanie skażeń.

UŻYCIE I DZIAŁANIE NIEETATOWYCH SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO
1. Użycie i działanie nieetatowych sił i środków rozpoznania na szczeblach taktycznych.
2. Użycie i działanie nieetatowych sił i środków rozpoznaniu na szczeblach operacyjnych.
3. Użycie i działanie nieetatowych sił i środków rozpoznania na szczeblu strategicznym.

HISTORIA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

DYDAKTYKA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO

METODYKA SZKOLENIA ROZPOZNAWCZEGO
1. Metodyka szkolenia zwiadowców
2. Metodyka organizacji i prowadzenia ćwicz. taktyczno-specjalnych
3. Metodyka szkolenia dowódców i sztabów w zakresie rozpoznania.

METODYKA KSZTAŁCENIA W ZAKRESIE ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO
1. Metodyka kształcenia w zakresie rozpoznania na szczeblach taktycz.
2. Metodyka kształcenia w zakresie rozpozn na szczeblach operac.
3. Metodyka kształcenia rozpozn. komórek Sztabu Generalnego WP

DOWODZENIE (KIEROWANIE) ROZPOZNANIEM WOJSKOWYM

DOWODZENIE (KIEROWANIE) ROZPOZNANIEM NA SZCZEBLACH TAKTYCZNYCH
1. Dowodzenie elementami rozpoznawczymi
2. Dowodzenie pododdziałami (oddziałami) rozpoznawczymi
3. Kierowanie systemami rozpoznania szczebli taktycznych

DOWODZENIE (KIEROWANIE) ROZPOZNANIEM NA SZCZEBLACH OPERACYJNYCH
1. Dowodzenie elementami rozpoznawczymi
2. Dowodzenie pododdziałami (oddziałami) rozpoznawczymi
3. Kierowanie systemami rozpoznania szczebli operacyjnych

DOWODZENIE (KIEROWANIE) ROZPOZN. NA SZCZEBLU SZTABU GENERALNEGO WP
1. Dowodzenie elementami rozpoznawczymi
2. Dowodzenie jednostkami rozpoznawczymi WP
3. Kierowanie systemem rozpoznania sił zbrojnych Państwa

DOWODZENIE (KIEROWANIE) ROZPOZNANIEM W RODZAJACH SIŁ ZBROJNYCH

Druk ASG WP WKP/MXXIV-181 zam.nr 1084 z dn. 12.7.89 r.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid. 59686
II